

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CXLVIII. évfolyam
2013. március

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oe.hu

A TARTALOMBÓL:

A FELTÁRÓ HÁLÓZAT TERVEZÉSÉNEK ALAPJAI

KÁR, KÁR (VAD)KÁR!

FOKOZÓDÓ SZÚKÁROSÍTÁSOK ZALÁBAN

ERDŐBEJÁRÁS NORMANDIÁBAN II.

GYERMEKRAJZOKKAL AZ ERDŐÉRT

„SZOLGÁLUNK ÉS — TERMÉSZETET — VÉDÜNK!”

Gyermekszemmel az erdőről

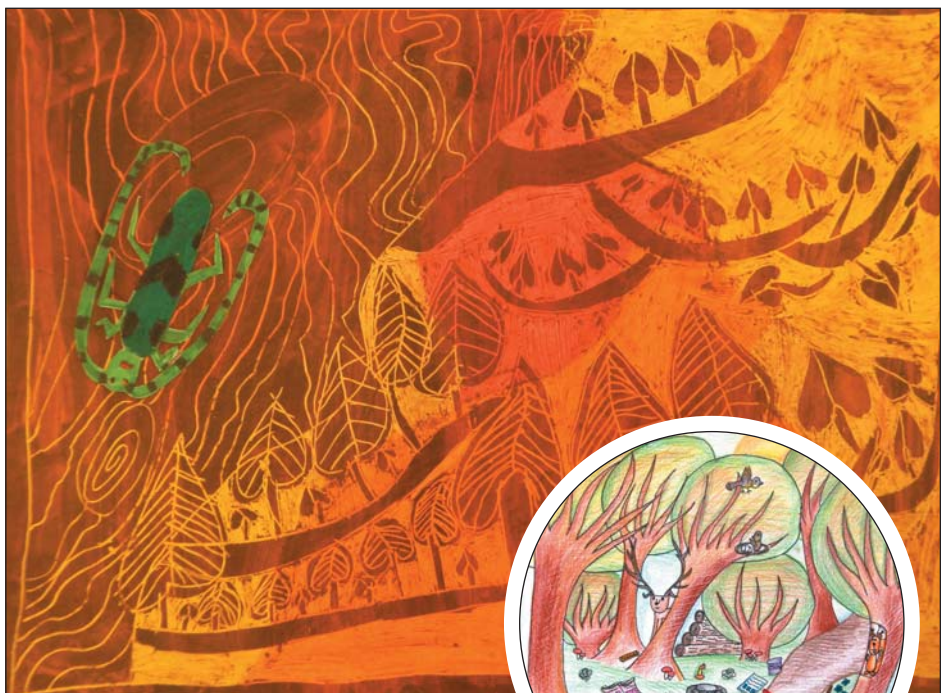
Mindig tanulságos, és tegyük a szívünkre a kezünk, néha jó értelemben megdöbbenő szembesülni azzal, hogy miként is látják gyermekeink a körülöttük lévő világot. Egyedi csiszolású szemüvegen át nézik a valóságot, olyan dioptriákat használva, melyen időnként a felnőtteknek sem ártana újra keresztütekinteni. S ha egy-egy témában a fejcskékben összeálló képről faggatjuk őket, gyakran ragadnak rajzszerszámot, hogy kifejezzék és papírra vessék mind azt, amit mi már nem láthatunk. Nincs ez másként akkor sem,

ha az erdőkről és erdészekről kérdezzük a kis alkotókat. A gyermeki látásmód művészi szintű megnyilvánulásai előtt mindig érdemes egy kicsit szemlélődni, elgondolkodni. És tanulni! Mert a ceruza- és ecsetvonások mögött mély tartalmak rejtőznek. Rólunk felnőttekről és a világunkról. E fényképekbe öntött tárlat is ezt hivatott üzeni.

(További részletek a 81. oldalon)

Nagy László

Fotó: **KAEG Zrt., SEFAG Zrt.**

A harmadik oldal

Földünk északi mérsékelt övének azon szerencsés földrajzi területén élünk, ahol az évszakok változásának folyamatos rendje egészséges egyensúlyban lévő életritmust szab meg mindennapjaink során. Az antropogén művi környezetben, mesterséges ökológiai inputokkal fenntartott városi rendszerben, ahol már az is kisebb csodának tűnik, ha a téli égbolton a „Kaszás” csillagkép egyáltalán kivehető, ez a szabályozott körforgás kevésbé meghatározó élmény. A fények, zajok, az állandó ideges lüktetés, a tömeg, a pulzálás folyton csillogó világa csaknem elrejtí előlünk ezt a szinte génjeinkbe oltott, koevolúciós ősi törvényszerűségeket. Ha azonban átlépjük a város és az agglomeráció gyűrűjét, rögtön tapinthatóvá, láthatóvá, érzékelhetővé válik az az egyszerű bizonyosság, hogy a tél után a tavasz következik. Az évszakok váltakozása minden erdész egyik legalapvetőbb, meghatározó „erdőélménye”. Ott van minden erdőben megtett lépés, minden tervezett és elvégzett munkafolyamat hátterében. Megkezdhetetlen és örök, még akkor is, ha időnként január idusán feltűrt ujjal napozhatunk egy kidőlt fatörzsön üldögélve.

Az ideai csapadéokban bővelkedő tél lassan elvonul. Szakadozott bőrubája már csak imitt-amott világít a rejtettebb északi völgyfők mélyén. Távozása friss oxigéntől gyöngyöző forrásokat, büszkén zúgó, babzó taréjú patakot táplál. Panta rhei – minden folyik. Fakadnak a vizek, s e vizek nyomán a természet rendjének törvénye szerint lassan megújul az erdő. S ahogy beköszöntött az újabb tavasz, úgy köszönti a tavasz első bónapjának lapzáma új címlappal az Olvasót.

A fenti antik görög idézet két szóba tömörítve fogalmazza meg minden megújulás elvi lényegét: a világon minden állandó és örökös mozgásban van. A Lapok címlapja is az utóbbi bő húsz év alatt több változáson esett át. Legmarkánsabban éppen egy évtizeddel ezelőtt, 2003-ban, amikor a legutolsó, oly jól ismert köntösét szabták rá az akkori szerkesztők, tervezők, tördelők. E kerek tíz év után azonban megérett az idő egy újabb átfogó átöltöztetésre. Mert a mindig előtérben lévő tartalom mellett fontos az annak helyet adó forma is, különösen egy havonta megjelenő folyóirat esetében. Hiszen szeretjük, ha bónapról-bónapra jó érzés kézbe venni a Lapokat. S reméljük a hosszú idő óta tervezgetett új címlap ezt az érzést kelti majd az Olvasók többségében. S erre az átöltöztetésre lehet-e jobb alkalom, mint az örök megújulás évszakának kezdete, amikor erdeinkbe életet hozó, friss tavaszi vizek fakadnak.

Nagy László

Tartalom

Prof. Dr. Kosztka Miklós: A feltáró hálózat tervezésének alapja a feltárási koncepció	66
	
Nagy Imre: Kár, kár, (vad)kár!	69
Prof. Dr. Solymos Rezső: Hosszú lejáratú kísérletek az erdészettudományi kutatások területén II.	72
Zagyvai Bence: „Szolgálok és – természetet – védünk!”	74
	
Bodor György, Nemes Norbert: Fokozódó szűkárósítások Zalában.....	75
Dr. Somogyi Norbert: Erdőbejárás Normandiában – és mindaz, ami mögötte van.....	78
	
Detrich Miklós, Iványi Ákos: Erdők, gyermekek, alkotások ..	81
Halász Gábor: A Szeniorok Tanácsa évnyitó rendezvénye	83
Reményfi László: „Érdekbíróság”?	84
Andrési Pál: Az év madara a gyurgyalag	85
	
Szidnai László: Dr. Szederjei Ákos erdőmérnök	86
Dr. Sárvári János: Ülésezett az ÚMVP MB Erdészeti Albizottsága	89
Nagy László: Mélységes mély a múltnak kútja... ..	94
Nagy László: Mediterrán sziget a Vértesben.....	96

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLVIII. évfolyam 3. szám (március)
FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Lomniczi Gergely, Oroszi Sándor, Puskás Lajos, Sárvári János
SZERKESZTŐSÉG: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. Telefon: 06 (1) 201-6293 • Mobil: 06 (20) 330-3462 • e-mail: erdlap@oee.hu • www.erdeszetilapok.hu
KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1021 Budapest, Budakeszi út 91. • Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91. • FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök
Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán • Olvasószerkesztő: Rimóczi Irén • Nyomdai munkák: F & F Print Line Kft., Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc
A kézirat lezárva: 2013. március 4.
ISSN 1215-0398
Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.
A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.
A címlapon: Fakadó fátyol – Nagy-Vasfázék-patak, Börzsöny. **Fotó: Nagy László.**

A feltáró hálózat tervezésének alapja a feltérési koncepció

Prof. Dr. Kosztka Miklós – professor emeritus

Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar

Az OEE Erdőfeltérési Szakosztályának ülésén élénk eszmecsere alakult ki a feltérő hálózat elemeinek értelmezéséről, a hálózat kialakításának elveiről. Különösen időszerű ezeknek a kérdéseknek a tisztázása, mert most készül az erdőtörvény újabb módosítása, amelyben célszerű lenne a gazdaságkodó, a hatóság, a természetvédelem és a környezetvédelem között sok vitát kiváltó erdőtérítés fogalmait egységesen kezelni. Az erdőtérítés hosszú évek alatt kialakított elmélete és a gyakorlatban is több feltérő hálózat tervezésénél sikerrel alkalmazott eredmények alapján három egymással összefüggő cikket tematikus sorozatként teszünk közzé a Lapok hasábjain.

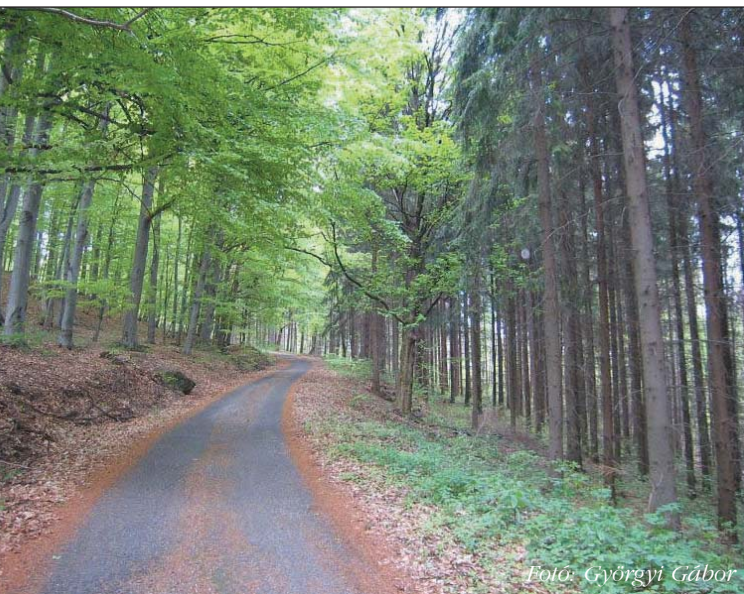
Erdészeti út a Három-bárs gerincen (Börzsöny)

A hálózat elemeinek összekapcsolása a szállítási folyamatban

A szállítási munka szakaszait rakodások kapcsolják össze, amit a hálózatban kialakított rakodókon hajtanak végre. Az idő-, energia- és ezért pénzigényes rakodások számát célszerű lecsökkenteni a szállítási szakaszok összevonásával. Ekkor mindig csak két egymást követő szakasz vonható össze (közeltítés-kiszállítás; kiszállítás-szállítás), mert ritka az a megoldás, amikor az eltérő körülmények között ugyanazzal a berende-

zéssel minden időben minden igénynek megfelelően tudjuk elvégezni a szállításokat a „tőtől” a vevő telephelyéig. (Nyilvánvaló, hogy a közeltítésben jól használható kötélpályával célszerűtlen a faanyagot a több kilométerre lévő közútig vagy vasúti feladóállomásig mozgatni azért, hogy az átrakást megta-
karítsuk; de valószínűleg az sem kedvező megoldás, ha a faanyagot a burkolt úton viszonylag lassan mozgó, terepjáró gépkocsival szállítjuk el a termőterületről. Bár ekkor is megtakarítjuk az átrakásokat, de a

közúti forgalomban. A velük szállított anyagokat ezért olyan szállítóeszközzel kell átrakni, amely a közúti fuvarozásra alkalmas. Célszerű ezért, ha a szállítási folyamatban a mozgatott faanyag minél korábban átkerül a nagy teljesítményű (gyors, az erdészeti utak teherbíró képességével arányos raksúlyú, tengelyterhelésű) szállítóeszközzel, a tehergépkocsira. Ugyancsak a költséges közben-ső átrakások és tárolások elkerülésére, az erdőgazdálkodásban használt eszközök mellett a közforgalomban részt vevő más járművek mozgását is lehetővé kell tenni a feltérő hálózaton. Ezeknek a járműveknek az igényeit nem lehet befolyásolni az erdőgazdálkodással, tehát a feltérő hálózatot kell úgy alakítani, hogy az megfeleljen a külső adottságoknak és feltételeknek. Elsőrendű szempont ekkor a forgalomban részt vevők biztonsága. Ez az erdészeti utaknál például azt jelenti, hogy meghatározott szélességűre és teherbírására kell kiépíteni azokat, a minimális kanyarulati sugárnál kisebb sugarú ívet kell tervezni, a maximális emelkedőt és lejtőt ugyanakkor nem szabad túllépní. Kitérőket, rakodókat, fordulókat és útsatlakozásokat kell építeni, amelyek az erdőrészt és a feltérő hálózat, valamint a hálózat elemei közötti kapcsolatot biztosítják.

Fotó: Györgyi Gábor

1. táblázat:

Feltérési koncepciók az elsődlegesen fatermesztési célú gravitációs körzetekben

Terepdőlés %	Talaj teherbírása CBR%	Akadályoztatás	Javasolt feltérési koncepció
<25	>5	akadálytalan	feltáró út - kiszállító út - közelítőnyomok
<25	>5	akadályozott	feltáró út - kiszállító út - közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út - kötélpálya
<25	1-5	akadálytalan	h. feltáró út és kiszállító út - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kötélpálya
<25	1-5	akadályozott	h. feltáró út és kiszállító út - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kötélpálya
25-45	1	akadálytalan akadályozott	feltáró út - kiszállító út e. b. - kötélpálya
25-45	5	akadálytalan	feltáró út - s. kiszállító út - r. közelítőnyomok
25-45	5	akadályozott	feltáró út - s. kiszállító út - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út - kötélpálya
25-45	1-5	akadálytalan akadályozott	h. feltáró út - r. kiszállító út - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út e. b. - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út - kötélpálya
25-45	1-5	akadályozott	h. feltáró út - r. kiszállító út - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út e. b. - r. közelítőnyomok vagy feltáró út - kiszállító út - kötélpálya
25-45	1	akadálytalan akadályozott	feltáró út - kiszállító út e. b. - kötélpálya
>45	-	-	feltáró út - kötélpálya
Rövidítések: h.- hosszú r.- rövid e. b.- egyszerű burkolat (javított földút) s.- sűrűn			

Mindebből következik, hogy a feltáró hálózatot úgy kell kialakítani, hogy összehangoljuk a faanyagmozgatásban részt vevő járművek követelményeit, a terep által megszabott feltételeket és a rendelkezésre álló hálózati elemeket az erdészeti anyagmozgatás folyamatával.

A feltáró eszközök és a feltérési koncepciók

Az erdőfeltérésre minden természetben adott és mesterségesen előállított eszköz és berendezés alkalmas, amely a feltáró eszköz lehetőségeinek és a feltárt terület által meghatározott követelményeknek megfelel. Ilyen lehet a víz a faúsztatással és tutajozással, a csúszdák, az erdei vasutak, a drótkötélpályák, a különböző erdészeti utak és legújabbban egyes légi közlekedési eszközök. Az erdészeti utak kivételével ezek az eszközök egyben szállítóeszközök is. A rövid, főként a terepi szállítások tartományában a feltáró és közelítő eszközök között jelentős az átfedés, ezért fahasználati szempontból ezeket közelítő eszköznek is tekinthetjük.

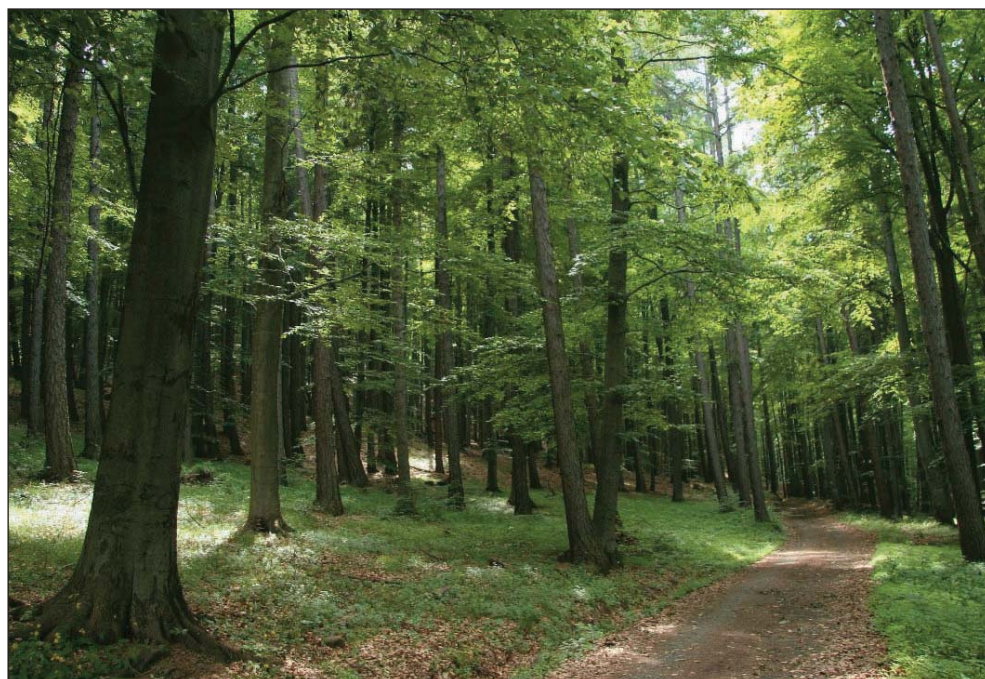
A feltérásra használható eszközök különböző mértékben elégítenek ki

műszaki, ökológiai és ökonómiai igényeket. A feltérásra olyan eszközt nem találunk, amely a műszaki fejlettség jelenlegi színvonalán és az adott közgazdasági viszonyok között minden igényt

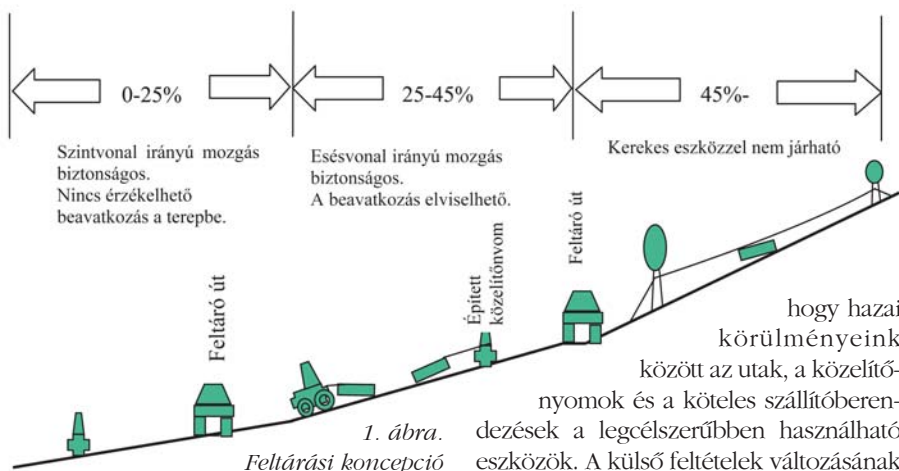
messzemenően kielégít. Az egyes eszközök kiválasztásakor a műszaki, ökológiai és ökonómiai jellemzők nagy csoportját kell megvizsgálni és el kell dönteni, hogy azok megfelelnek-e az előre meghatározott követelményeknek, igényeknek. A legtöbb követelményt kielégítő eszköz lesz az, amelyiket a legkisebb megalkuvással tudunk használni.

A feltérás szempontjából reálisan számításba vehető eszközöket összehasonlítva kiderül, hogy az állományfeltérást (durva feltérás) legcélszerűbben erdészeti utakkal oldhatjuk meg, mert ez kielégíti a fatermelés által támasztott követelmények mellett az erdő hármasköréből származó egyéb igényeket is, valamint ehhez a termőterületi (finom) feltérás különböző változatai is rugalmasan csatlakoztathatók. Sík és dombvidéken a közelítőnyomokon mozgó kerek közelítő eszközök, a hegyvidéki meredek terepen pedig a köteles anyagmozgató berendezések lesznek a legmegfelelőbbek a termőterület feltérására.

Az eltérő jellemzőikből következik, hogy a teljes erdőfeltérást általában nem lehet egy feltáró eszközzel megvalósítani. A szállítási szakaszok mentén eltérő feltételek és követelmények között ezért különböző eszközöket kell alkalmazni. Ez a feltételrendszer a termőterület és a közforgalmú szállítópálya között változik, ami a feltáró hálózat tagolódását eredményezi. A változó körülményekhez alkalmazkodva kialakulnak a szállítási rendszerek és velük összhangban a nekik megfelelő feltérési koncepció. Ez

Feltérő út műszaki kompromisszumokkal

utóbbi rögzíti a feltérő hálózat vonalait mentén változó körülményeknek legjobban megfelelő feltérő eszközök sorozatát. A feltérési koncepciót ezért az állományfeltérő, a termőterületi feltérő és a szállítóeszközök ökonómiai és ökológiai egyaránt célszerű kombinációjának tekintjük. Kialakításában az erdő elsődleges rendeltetéséből adódó követelmények mellett az ökológiai szempontok mértékadóak. A megvalósított feltérési koncepció a feltérési rendszer egyes feltételeinek rögzítésével visszahat és korlátozza a szállítás feltételeit, amit később a hálózat fejlesztésénél figyelembe kell venni. A feltérő hálózat tagolódása az időben változik, de minél jobban kiépítjük a hálózatot, annál több korlátot állítunk fel a későbbi fejlesztések és változások elé. Ezért egy gravitációs körzet feltérő hálózatának tervezését, mindig feltérési koncepció megfogalmazásával kell kezdeni (Pilis munká).

A feltérési koncepciót a rendelkezésre álló feltérő eszközökből kell felépíteni. Ezek értékelésénél már megállapítottuk,

hogy hazai körülményeink között az utak, a közelítőnyomok és a köteles szállítóberendezések a legcélszerűbben használható eszközök. A külső feltételek változásának megfelelően azokat, amelyekből a feltérési koncepció kialakítható és megvalósítható.

Az erdőfeltérő hazai viszonyok között két feltérési koncepció szerint valósítjuk meg:

- utakkal és közelítőnyomokkal,
- utakkal és köteles berendezésekkel.

A feltérési koncepció kiválasztása

A feltérési koncepciók közül műszaki jellemzőkkel leírható szempontok alapján lehet választani, amelyeknek a határértékeit a területre (gravitációs körzetre) jellemző elsődleges rendeltetés szerint rögzítjük.

Ilyen műszaki jellemző lehet:

- a terep hajlása,
- a talaj teherbírása,
- a terep járhatósága,
- a feltérő eszköz jellemzői.

Az ezekre megadott, megfontoltan kialakított határértékek rögzítik az ökológiai és ökonómiai megfelelő döntéshozatalhoz szükséges peremfeltételeket (1. táblázat).

A feltérési koncepció kiválasztásánál a terep keresztmetsze lesz a mértékadó. A kialakított határértékeket az indokolja, hogy

- 25% keresztmetsz alatt a terepen mozgó kerek járművek stabilitása megfelelő, nem szükséges járőfelület kialakítani;
- 25-45% keresztmetszű területen a kerek járművek csak akkor tudnak biztonságosan közlekedni, ha részükre járőfelület alakítunk ki, de ezek még nem okoznak elfogadhatatlan mértékű beavatkozást a termőterületbe, az a fatermesztés kezdeti szakaszában megszüntethető;
- 45% keresztmetsz fölött a járőfelület készítése már építési munkával jár, a termőterület átalakítása olyan mértékű, amit célszerű elkerülni. Az így létrehozott épített közelítőnyomok nem rendelkeznek az utakat jellemző műszaki paraméterekkel. Ezek csak jelentős költséggel alakíthatók vissza a fatermesztés folyamatába, ökológiai szempontból pedig a terület nem lesz a környező területtel azonos értékű.

A feltérési koncepció kiválasztására bemutatott javaslat az elsődlegesen fatermesztési rendeltetésű területeken érvényes. A határértékeket az elsődleges rendeltetésűtől függően lehet megváltoztatni. Természetvédelmi területeken, ahol a termőterület védelme fokozottabb figyelmet igényel, ott a határérték lehet 15% és 25%. Az egyes feltérési koncepciókat ennek figyelembevételével kell területenként meghatározni. (1. ábra.)

Irodalom

Kosztka M.- Rác J.: Erdészeti útépítés. Erdészeti utak tervezése. OEE Bp. 2012.

Kosztka M.: Erdőfeltérő a természetközeli, többcélú, többtulajdonos erdőgazdálkodás feltételei között. Egyetemi jegyzet. NyME Erdőmérnöki Kar 2000.

Kosztka M.- Péterfalvi J.- Rác J.: Erdészeti utak tervezési irányelvei 2001.

Kosztka M. et al.: A Börzsöny komplex, közjóléti feltérő. (A vidékfejlesztés kistérségi szempontjainak megfelelő természetközeli, többcélú erdőgazdálkodás erdőfeltérősi alapterve.) Kutatási jelentés. Kézirat. NyME Erdőfeltérősi és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron, 2000.

Kosztka M. et al.: A Gyöngyöspata-Szurdokpüspöki erdőömb feltérő hálózata. Kutatási jelentés. Kézirat. NyME Erdőfeltérősi és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron, 2005.

Kosztka M. et al.: A Pilisi Parkerdő Zrt. Visesgrádi, Szentendrei, Pilisszentkereszt és Pilismaróti erdőszeti feltérő hálózatának fejlesztési lehetőségei. Kutatási jelentés. Kézirat. NyME Erdőfeltérősi és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron, 2008.

Erdészeti kibordó út a Zselicben

Kár, kár, (vad)kár!

Nagy Imre – tudományos munkatárs, ERTI Ökonómiai Osztály

Az Erdészeti Tudományos Intézetet (ERTI) mint az erdei vadkárok értékelésével is foglalkozó szakmai műhelyt a gyakorlat oldaláról – elsősorban a bejelentett szakértők – rendszeresen megkeresik az erdei vadkárok értékelésének problematikájával elvi útmutatásra várva, vagy csak eseti gyakorlati tanácsot kérve. Javaslatokkal is élnek, mind a jogszabályok megváltoztatása, mind a kárbecslések módszertana kapcsán. A szakma részéről egyfajta elvárás a kötelezően alkalmazandó, jogszabályban rögzített módszertani útmutató kiadása, amit elvi szinten az Országos Erdőtanács is támogat.

Az ERTI Ökonómiai Osztálya az NYME-EMK témakört oktató és kutató intézeteivel együttműködve foglalkozik a kérdés elméleti alapjaival, és az 1990-es évek közepétől készülnek kárértékelési segédletek a gyakorlat részére. Legutóbb 2012 őszén aktualizáltuk, újítottuk meg a költségérték-táblázatokat. Eredményeinket az ERTI honlapján térítésmentesen nyilvánossá tettük, ezzel is szolgálva a szakma gyakorlatát az erdő- és vadgazdálkodók számára egyaránt fontos témakörben. Az értékeket évente frissítjük, és újra közzétesszük. Elérhetőség az interneten; www.erti.hu/Friss publikációk/Vadkárbecslési összefoglaló.

Bármilyen kárértékelés alapja az, hogy ismerni kell az adott dolog, tárgy, eszmei tartalom, szolgáltatás valós értékét, majd annak a kár nyomán bekövetkező értékcsökkenését. A különböző biotikus és abiotikus (tűz, légszennyezés, aszály, víz, szél, gomba, rovar, vad, ember), valamint a bányászat által okozott károk értékelésének alapelve (képlete):

$$S = (\acute{E}x - \acute{E}s) + \Sigma K - H$$

ahol

S a kár pénzbeni összege,

$\acute{E}x$ a nem károsodott etalon faállomány értéke,

$\acute{E}s$ a károsodott faállomány értéke,

K a kárral kapcsolatos védekezési, elhárítási, takarítási stb. költségek,

H az esetleg nyert hozamok értéke.

Az etalon és a károsodott állomány értékelésekor a helyzettől, a feladattól függően az előállítási költséget, a várható hozamot és a tőár szerinti értéket vesszük alapul. Ez kifejezetten szakértői feladat. A kár az értékelt erdő minden elemében (talaj, faállomány, melléktermékek stb.) bekövetkezhet. Lehet talajleromlás, állományromlás a hozam tekintetében, rövidített vágáskor, vagy csak egyszerűen a költségek növekedése.

Szélsőséges esetben az erdő valamely eleme megsemmisül, amit mennyiségi kárnak nevezünk. Az erdő azonban sokat tűr, jellemzőbb, hogy csak időleges, vagy tartós értékcsökkenés következik be. Általános jelenség, hogy kárfelszámolási költségtöbblet is felmerül. Utóbbiakat nevezzük minőségi kárnak. A tartós és ismétlődő minőségi kár idővel „átfordulhat” mennyiségi kárrá. Mindkét kárforma forintosítható, az elv

pedig megfelel a PTK kártérítési fejezeteinek is. A kárfelszámolási költségektől (pl. törevágás) eltérően azonban nem kár a megelőzés költsége (pl. vadkárrelhárító kerítés építése).

A vadkár többnyire fiatal korfokban jelentkezik és a faállományt érinti (aktuális kor < vágásforduló korának 1/3-a). A klasszikus erdőbecslési számításokban az értékelés elvi alapja az, hogy fiatal korfokban az erdő legalább annyit ér, mint létrehozásának normatív költsége. Ennek megfelelően az állományértéket a következőképpen számítjuk²:

$$\acute{A}K\acute{E} = (THE + K) \cdot (1,0p^{k-1} + c_1 \cdot 1,0p^k + c_2 \cdot 1,0p^{k+1} + \dots + c_n \cdot 1,0p^{k-n} - B_a \cdot 1,0p^{k-a})$$

ahol

$\acute{A}K\acute{E}$ az állomány költség szerinti értéke,

K az igazgatási költségek tőkeértéke,

THE a talajérték,

p a kamatláb, a képletben az erdőérték-számításban alkalmazott írásmóddal,

k a vizsgált állomány kora évben,

$c_1, \dots, c_n$ az erdősítés és erdőnevelés költségeinek különböző években felmerült elemei,

B_a a . évben végrehajtott előhasználatból, vagy melléktermékekből származó hozam.

A képletet a tekintetben módosítottuk, hogy a THE beépítését mellőztük, mivel az újabb vizsgálatok és elemzések szerint (Kató Ferenc 1985.)³ annak használata zavaró (bérleti viszonyok, kettős beszámítódás, saját tulajdon stb.). Ugyancsak pontosítja a becslést, ha az egyébként rövid távon bizonytalan kihatású éves üzemi irányítási költség helyett a közvetlen költségek minden elemét 20% általános költséggel megnöveljük. Ennek megfelelően az alkalmazott számítási mód:

$$\acute{A}K\acute{E} = c_1 \cdot 1,0p^k + c_2 \cdot 1,0p^{k+1} + \dots + c_n \cdot 1,0p^{k-n} - B_a \cdot 1,0p^{k-a}$$

ahol

$c_1, \dots, c_n$ az erdősítés és erdőnevelés költségeinek különböző években felmerült elemei * 1,2-vel.

Az általános költségek mellőzésével is élhetünk, ennek mérlegelése szintén a szakértő feladata. A fenti képletben akkor a $c_1, \dots, c_n$ elemekben a szűkített önköltség, azaz a közvetlen költség jelenik meg. (Az ERTI honlapján található segéd-táblázatok ilyen megbontásban is rendelkezésre állnak.)

Meghatározó elem a képletekben az erdészeti kamatláb, a „p”. Az helyettesíti ugyanis a korábban általánosan megfogalmazott, alkalmazott „növekedésveszteség” értékelemet. A kamatláb lehet elvárt (választott) mértékű, de lehet a termőhelytől, fafajától-választékoktól, üzemmódtól és vágásfordulótól függő úgynevezett belső kamatláb is. Az erdészeti kamatlábak átlaga ~ 2%, szélsőértéke 0,8-4(5)% között mozog. Egyezségi megállapodás szerint a kártérítési kamatláb 4%.

A szakértő a mennyiségi kár becslésénél a valós korú (esetleg gazdasági korú) faállomány normatív értékét veszi alapul, azt növelve a kárfelszámolás többletköltségével. Mindezt a kár miatt megsemmisült redukált területre vonatkoztatva.

Minőségi kárnál pedig a tényleges kor mellett a becslés időpontjában a sikeres területen értékelni kell az állomány gazdasági korát is. Előbbi az etalon, amihez utóbbit viszonyítjuk. A gazdasági kor a valós kornál többnyire alacsonyabb, legkedvezőbb esetben is csak azzal azonos (károsítatlan faállomány).

¹ Erdőgazdák könyve, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1996. Dr. Márkus László

² MÁRKUS L. - MÉSZÁROS K.: Erdőérték- és vagyonszámítás. Az erdőértékelés alapjai. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 1997, 119. oldal

³ MÁRKUS L. - MÉSZÁROS K.: Erdőérték-számítás. Az erdőértékelés alapjai. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 1997, 121. oldal

A kidolgozott segédtablázatokban valamennyi költség áfa-mentes vállalkozói díj. A támogatásokat és az adókat sem vesszük figyelembe. Ezek állandóan változnak, illetve üzemi-méret, vagy szektorfüggők.

Mint említettem, a leggyakrabban értékelendő (előforduló) erdei vadkárokról az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) honlapján lehet tájékozódni, a becslés elveinek és a kárösszegeknek a tekintetében egyaránt.

Munkánk során a gyakorlatban dolgozó kollégák segítségével az országos átlagot tükröző, 2012. évi normatív költség-szinten, valós erdő-létrehozási költségérteket állítottunk össze. Mindezt közepes, átlagos termőhelyre (III.-IV. FTO). Összesen 35 alkalmazott technológiai variáns szerint értékeltük a karácsonyfatelepeket, erdőfelújításokat és erdőtelepítéseket. Fafajonként, vagy állománytípusonként. Géppel járható (sík) és meredek területek megbontásban, szűkített önköltségen és általános költségekkel növelve. A 2012. év újdonsága az is, hogy a különösen aktuálissá vált természetes erdőfelújításokat is elemeztük. A fás szárú energiaültetvények értékelésén még dolgozunk.

A szakértői megkeresések és a gyakorlat pozitív visszajelzése alapján munkánkat mind az erdő-, mind a vadgazdálkodók kedvezően értékelik. Sajnálatos módon így is túl nagy számban végződnek a kárügyek a bíróságokon, még ma is sok a nyitott kérdés. Az eljárásokban túl sok a szubjektív elem. A vonatkozó jogszabályok bonyolultak és kétértelműek. Az időbeni változásokban vannak pozitív, előremutató elemek, de hiányzik egyfajta koncepció és következetesség. Itt-ott a szakmaiság is döcög.

Az 1996. évi LIII. tv. (Vtv.) és a végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM-rendelet (Vtv.-Vhr.) az 1996. évi LIV. tv. (megelőző Evt.) hatálya alatt a teljesség igénye nélkül és nem részletezve a következő fő elemeket tartalmazta az erdei vadkárbecslésről:

1. Amennyiben a károsult a kárát nem közvetlenül egyezséggel, vagy bíróság útján érvényesíti, akkor kérheti egyszerűsített becslés lefolytatását a jegyző közreműködésével.
2. A kárt szakértő állapítja meg (az I. fokú Vadászati Hatóságok megyei szakértői listákat állítottak össze és azokat közzétették).
3. Megfogalmazta az erdei vadkár fogalmát: Az erdőgazdálkodásban okozott vadkár az erdőfajlásban a vad rágása, hántása, tőrása, taposása, törése által a csemeték elhalását előidéző, vagy az erdei magok elfogyasztása által a természetes erdőfelújulás elmaradását okozó, továbbá a csúcsajtás lerágásával, letörésével a csemeték fejlődését akadályozó károsítás.
4. A kár pénzértékben történő megállapításához az újraerdősítési költséget kellett alapul venni. Az újraerdősítési költség fogalmát és értékét a hatályos Evt., valamint az Evt.-Vhr. és a támogatási jogszabály rögzítette.
5. Téríteni a kárérték 95%-át kellett, 5%-ot az erdőfajlasi termelő köteles volt tölteni. (Az őshonos vad az ökoszisztéma része, a minimális fenntartandó létszám elemi társadalmi érdek, ez a földhasználat velejárója, ráadásul a termelő a vadászati haszonbérleti díjat is megkapja.)
6. Erdei vadkárt egyszerűsített eljárásban csak fiatalosokon lehetett érvényesíteni, mégpedig a befejezést követő 5 évig (ötödik éves felülvizsgálatig).
7. Egyszerűsített becslési eljárás során a kár évente egy alkalommal volt érvényesíthető.

8. Mind az előzetes, mind a végleges becslés kötött jegyzőkönyvi formák szerint történt.
9. Az erdei vadkárnál nem volt legkésőbbi bejelentési időpont (helyesen, mert az erdei vadkár keletkezése mindig egy folyamat).

A jogszabály számos problémát vetett fel. Mindenekelőtt nem különítette el a mennyiségi és minőségi kár fogalmát, jellegét. Azok pedig az erdőfajlasi gyakorlatban általánosan alkalmazott és a jogszabályokban is rendre megjelenő kategóriák. Ennek következtében a gyakorlatban két értelmezési szélsőérték jelent meg, ezáltal hol az erdőfajlasi termelőt, hol a vadgazdálkodót hozta lényegesen és megalapozatlanul hátrányos helyzetbe.

- A) Az erdőben csak mennyiségi kár van. Minden minőségi kárt is így számoltak ki – ezáltal a vadgazdálkodót a reális kárérték akár tízszeresének megfizetésére kötelezték.
- B) A minőségi kár nem értékelendő, azt az erdő elnövi. Ez az erdőfajlasi termelő felé volt méltánytalan, mert az elhúzódo áradásból származó többletköltségeit nem térítették meg.

Idézett jogszabály nem adott útmutatást az idősebb, rudas kori, legáltalánosabban a kéreg hántásával, rágásával okozott károk becslése és értéke tekintetében (NNY, FEFÜ, LF, MK, MAK, MÉ stb. állományok).

Az újraerdősítési költség évekig változatlan, adott állománytípusnál egy konkrét érték volt. A tényleges költségekhez és kárértékekhez semmilyen szakmai-gazdasági kapcsolat nem fűzte. Ugyanannyi volt az egyéves és tízéves erdőfajlasi tésnél. Az is előfordult, hogy ugyanazon a területen 10 évig ismételt, évről évre megfizetették a kárt, miközben az állományt pótolni, újraültetni nem kellett.

A 2009. évi XXXVII. tv. (Új Evt.) és a végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM-rendelet (Új Evt.-Vhr.) törölte az újraerdősítés fogalmát, így a Vtv. és Vtv.-Vhr. hivatkozási alapja is megszűnt. A vadászati jogszabályokat módosítani kellett, ami éves késéssel meg is történt. (Az átmeneti időszak perek sokaságát generálta, egy részük még ma is folyamatban van.)

A Vtv. és Vtv.-Vhr. jelenleg hatályos szövege az előbbi felsorolásból gyakorlatilag változatlanul hagyta az 1., 2., 3., 5., 8., és 9. pontot. Törölte a 6. és 7. pontot. A 4. pont tekintetében pedig előírta, hogy a kár megállapítása során az erdő értékét kell alapul venni.

Ugyan a hatályos becslési jegyzőkönyvek szövege nem szabatos, de az említett módosítások nyomán egy megfelelően képzett és gyakorlott szakértő képes objektív és valós kárértékeket megállapítani. (Korfoktól és kárformától függetlenül.) Továbbra is nagy gond azonban, hogy a 3. pont nem választja szét a két kárformát. A jelen állapothoz képest a következő megfogalmazás rendezné a vitás kérdések zömét:

„Vtv.-Vhr. 83. § (2) a Vtv. 75. § (1) bekezdése alkalmazásában erdőgazdálkodásban okozott vadkár az erdőben a vad rágása, hántása, tőrása, taposása, törése által a csemeték elhalását előidéző, vagy az erdei magok elfogyasztása által a természetes erdőfelújulás elmaradását okozó (mennyiségi kár), továbbá a csúcsajtás lerágásával, letörésével a csemeték fejlődését akadályozó és az erdei talaj leromlását okozó károsítás (minőségi kár).”

A kárformák és esetek az erdőben nagyon változatosak, szinte erdőfajlasi részeként egyediek. Álláspontom szerint az erdei vadkárbecslés módszertanát nem célszerű jogszabály szintű és kötelezően alkalmazandó előírásaként rögzíteni.

Ugyanakkor valóban hiánypótló lenne egy javaslatokat adó módszertani útmutató, amely a különböző előfordulások értékelését segítené. Hivatkozási alapul szolgálhatna, ezáltal javítva az erdész-vadász szakmák társadalmi, egyebek között jogászai megítélését is. Nehéz a bíróságon magyarázkodni 3., 4. „szakértőként”, hogy egyes szakvélemények között miért fordul elő akár tízszeres értékkülönbözet, eltérés. Ha nem igen jelentős pénzekről és a szakma renoméjáról lenne szó, akkor akár mosolyoghatnánk azon, hogy a mezőgazdasági végzettségű szakértő kolléga még a fafajokat sem ismeri meg (összekeveri a fekete diót a magas kőrissel, a cseresznyét a vénic szillel, a kocsányos és kocsánytalan tölgyet, csert – valós példák). Azért magabiztosan becsül! Ez már tragikomikus.

A szakértői tevékenység folytatásához az 1/2010. (I. 14.) FVM-rendelet ad útmutatást. 1. sz. melléklet. XV. Vadgazdálkodás és vadászat fő témakör 3. erdei vadkár értékelése rész témakör – a kárbecsléshez szükséges végzettség 15.3. Erdi vadkár – felsőfokú vadgazdálkodási szakirányú végzettség. XVIII. Erdőgazdálkodás fő témakör 18. Erdőgazdálkodás 18.4. Erdőérték és kárértékelés – a kárbecsléshez szükséges végzettség – felsőfokú erdészeti végzettség és ingatlanvagyon-értékelői képesítés, vagy felsőfokú szakirányú agrár-végzettség és ingatlanvagyon-értékelői képesítés.

Egyértelmű az ellentmondás. Az már csak hab a tortán, hogy az igazságügyi szakértők nyilvántartását végző KIM (jogelőd az IRM) rendelet e tekintetben a hatályos FVM-rendelettel nincs összhangban. Ismét feltehetjük tisztelt dr. Páll Miklós kolléga kérdését! „Mit ér az erdőmérnöki diploma?”

Szóval, az erdei vadkár értékelésénél fontosabb a károkozó, mint a kárt szenvedett erdő? Nem mindegy, hogy őz vagy szarvas eszi meg? Azt pedig viccesnek gondolom, hogy erdőmérnöki diplomám és 30 év gyakorlatom mellé az erdei vadkárértékeléshez interneten és képesítési követelményt tekintve sima humán érettségivel néhány 10 000 Ft-ért megszerezhető OKJ képzésen is részt kellene vennem.

A már említett útmutatón kívül nagyon fontos lenne felújítani a 90-es években indított erdei érték- és kárbecslő felsőfokú tanfolyamokat az NYME-EMK-án. A részvétel feltétele lehetne a minimum 5 év termelési, vagy igazgatási gyakorlat és a felsőfokú erdészeti végzettség. Mi sem tévedünk át az agrárium másik szakterületeire! A szakértői névsorba kerüléshez pedig jogszabályi szinten és feltételként kellene rögzíteni ennek a szaktanfolyamnak az elvégzését. Utáneztem az FVM és KIM szakértői listáinak, nem hiszem, hogy 50 főnél többen szerepelnének rajta. Első körben egy-egy megyében 2-3 fő becsül.

A kár(vadkár)becslés a szakma olyan határterülete, amire nagy gyakorlat, igen széles látókör és az átlagot meghaladó közgazdasági véna szükséges. Az önképzéshez sok idő kell, azzal pedig nem mind rendelkezünk. Az erdész is szakosodik, én sem terveznék már erdei utat.

Tisztelt Olvasók/Kollégák!

Önkritikusan meg kell jegyezmem, hogy az általam megfogalmazottak egy kissé elvontnak tűnnek, viszonylag bonyolult számításokról, elvekről és a jog ködös dimenzióiba tévedő csürcsavarásról szólnak. Remélem mégis hasznos az olva-

sás és elgondolkodás. Az 1996. évi, a természeti erőforrások védelméről és hasznosításáról szóló hármas törvénycsomag óta mintha elfelejtenénk az erdészeti szakma fő termékét, a fát. Azt, hogy a fatermék gazdaságos megtermelése és értékesítése biztosítja megélhetésünket, jövőnket. Minden nagyon szép paradigmaváltást tudomásul veszek (üzemmódok váltása, természetvédelmi korlátozások jogossága, fokozódó társadalmi igény az erdő immateriális szolgáltatásaira), sőt ésszerű határok között egyetértek ezzel a megközelítéssel. Személy szerint engem nem zavar a bakancsos, biciklis, lovas turista. De az ég szerelmére, ébresztő! Ebből nem lesz munka, munkahely, érték, termék, miközben a világ társadalmi rendje újra felfedezi ezeket a kiemelten fontos fogalmakat, gazdasági célokat. Ne mi erdészek legyünk az elsők, akik elfelejtenek számolni!

Az egész erdei vadkárbecslés nem túl bonyolult. Ballagjunk ki március végén az erdőnkbe (ez erre jó időpont). Nézzük meg, hogy pl. mi történt a télen a 6 éves, 10 ha-os kiterjedésű, síkvidéki kocsányos tölgy erdőtelepítésünkben, aminek sikere 90% és csemetével ültettük? Számoljuk meg a mintaterületeken, hogy mennyi a megelőző évi nyári és a közvetlen megelőző téli minőségi vadkár a vezérhajtásokon. Találunk, mondjuk 40%-ot és nagyjából a kár elvitt egy évi növekedést (ez a kárszint a faállományt hosszú távon még nem fekteti meg). Nagyvonalúak vagyunk, magunk is VT. tagok, általában is jó a kapcsolat a vadgazdálkodóval, így nem számítjuk fel saját közreműködésünket, tehát elhagyjuk az általános költség (20%) érvényesítését. Kárfelszámolási művelet nem szükséges (tőrevágás, egyszálra metszés). Két kattintás az ERTI honlapjára és máris van tájékoztató – reményeink szerint közel valós – kárértékünk.

Etalon állomány: Csemetével I. kivitelezett síkvidéki tölgy ETE 6. éves értéke: 581 091 Ft/ha.

- Egy évi növekedésvettség miatt a gazdasági kor csak 5 év, az értéke: 558 741 Ft/ha
- A két korfok értékkülönbözete: 22 350 Ft/ha
- A 10 ha-os erdőrészletünk sikere 90%, a redukált terület (10 ha * 0,90): 9 ha
- A minőségi vadkár mértéke: 40%
- A minőségi vadkarral érintett redukált terület (9,00 ha * 0,40): 3,60 ha
- A minőségi vadkár értéke a 10 ha-os erdőrészleten (3,60 ha * 22 350 Ft/ha): 80 459 Ft.

Ez nem túl magas összeg, de mindenképpen voltunk kint, észleltük a kárt és érvényesítése figyelmeztetés a vadgazdálkodónak. Egyfajta felhívás a vadkár megelőzésére. A nagyobb erdőgazdálkodó valamennyi folyamatos készletén ki számítva, a teljes kár már nem kihagyható tétel.

Ugyanezt végigszámolva, a kár előtt 100% sikerű, géppel nem járható jellegű erdőrészletben, egy KTT csemetével I. kivitelezett mesterséges erdőfelújításban, amiben 30% EF elegy volt (amíg azt a nagy télen meg nem ette a szarvas - 30% mennyiségi kár), a tölgy vezérhajtásokon észlelt 80% minőségi kárnál ugyancsak brutális, nagyságrendekkel nagyobb kárértékhez jutunk. Különösen, ha a 20% általános költség érvényesítésével is élünk. Persze mindenre nincs általános válasz és nincs kizárólagos módszer sem. A szakértő azért szakértő, hogy megoldja a különleges, netán szélsőérték jellegű feladatot is.

Várjuk a szakma visszajelzéseit, fogadóképesek vagyunk bármely ésszerű kiegészítésre vagy korrekcióra. Legyen az Erdészeti Lapok élő vitafórum is, ahol személyeskedéstől mentesen ütköztetjük eltérő álláspontjainkat, vagy megerősítjük a publikációval „kiálló” kollégát! 🌿

Hosszú lejáratú kísérletek az erdészettudományi kutatások területén II.

Prof. Dr. Solymos Rezső – akadémikus, kutatóprofesszor, ERTI

A távlati kutatási feladatok rövid áttekintése

A kutatási feladatok lényege: a hazai jellemző erdei ökoszisztémák anyag- és energiaforgalmának vizsgálata keretében annak meghatározása és számszerű kifejezése, hogy miként hat az ökológiai adottságok és a biocönotikus konnexusok változása és megváltoztatása az erdő individuumaira és az erdőre, mint supra-individuális organizmusra, kiemelten az egyes fák és faállományok növekedésére (növedékére) és fatermésére nézve.

Mindez indokolja és szükségessé teszi a jövőben is a hosszú távú kutatást, amelyhez a kísérleti területek hálózata szolgáltatja a „terepi laboratóriumot”. Az Egyesült Államokban az 1980-as években kezdték el a hosszú távú ökológiai kutatásokat (Long Term Ecological Research – LTER), standard tematikával, metodikával és a kísérleti állomások hálózatával. Fatermési és erdőnevelési témakörben Magyarországon az 1960-as években bontakozott ki országosan az ilyen jellegű kutatás, amelynek voltak korábbi előzményei.

A gazdasági élet, a társadalom számára az erdészet története folyamán különböző szempontok és érdekek miatt tartották fontosnak és értékelték az erdei ökoszisztémák bioproduktumait. Nem sok időre volt szükség ahhoz, hogy felismerjék azt, hogy a produktum (termés, termék) létrejöttét, mértékét, szerkezetét és minőségét csak hosszú lejáratú (időtartamú), állandósított kísérleti területek adatainak a felhasználásával végzett kutatásokkal lehet elfogadható pontossággal és költségfelhasználással megállapítani, amint ezt az eddigiekben többször kihangsúlyoztam.

Az erdők élő fakészletének számbavétele, leltározása, valamint a kitermelhető famennyiség és a fanövedék meghatározása, előrejelzése a faterméstani kutatások kiemelt céljai közé tartozik. (Fatermési és fatömeg táblák modellé szerkesztése.)

Ezek a kutatások a 20. század folyamán nemzetközi és hazai vonatkozásban egyaránt a legjelentősebb erdészeti témák közé kerültek. Ennek akkor a fafelhasználás gyors növekedése, a faellátási gondok sokasodása és a rablógazdálkodás meggát-

lása volt az elsőrendű oka. A 21. században, a következő évtizedekben messze túlnő a faellátási kérdéseken ezen kutatások szerepe. A jelentősebb kutatási eredményeket az erdők élőlakészletének, a fanövedéknek, valamint a fatermés mértékét és minőségét befolyásoló tényezőknek a meghatározásával kapcsolatosan érték el. Ezeknek a kutatásoknak a legfontosabb eredményei között tartják számon a már említett fatermési táblákat. Az erdők fakészletét, fanövedékét a leggyakrabban ezek segítségével határozzák meg. Információtartalmuk a nevelővágás után lábon maradó főállományra vonatkozott. Sem a kitermelhető famennyiségre (mellékállomány), sem az egészállományra és az

Elegyes Gy-T-es jól végrehajtott törzskiválasztó gyérítés után

összes fatermésre nem tartalmaztak adatokat. Igazából ezek a problémák (a tudomány és a gyakorlat részéről felmerült követelmények) adtak lendületet abban az időben a hazai országos fatermési és faállományszerkezeti kutatásoknak.

A fatermést meghatározó tényezők és a közöttük levő összefüggések.

Az erdei ökoszisztémák bioproduktójának a mennyiségét, mértékét és létrejöttének idejét (produktivitását) számos tényező komplex hatása befolyásolja. Ezek összességét fatermési viszonyok-

nak nevezzük, ha csak a fatermést vizsgáljuk. Ezek ismerete nélkülözhetetlen akkor is, ha a 21. századra előre jelzett többcélú erdőhasznosítás számottevő bővítését növedékvesztesség nélkül kívánjuk megvalósítani.

Az adott termőhelyi, ökológiai viszonyok részletes feltárása, a termőhelynek megfelelő fafaj(fajta), fafajösszetétel megválasztás az adott területen várható fatermés kiinduló alapja. A klíma és ezen belül a napsugárzás behatárolja a fatermőképesség felső határát, bár az egyes fafajok fatermése különböző mértékben függ az éghajlattól. A klíma változást és várható hatásait hazai és külföldi kutatók egyre bővülő körben kutatják.

Közismert az is, hogy a fatermésben a talaj szerepe a legnagyobb az éghajlat után. A különböző éghajlatú tájak közel azonos talajtípusain a fatermés nem azonos. Ezért az egyes talajtípusok fatermőképességét az éghajlat függvényében kell meghatározni. Az éghajlaton és a talajon kívül kutatni kell a többi termőhelyi tényezőt, mindenekelőtt a hidrológiai viszonyokat és a talajban lakó, valamint a talajon kívüli élővilágot, amelyek összehatása a fatermésre nézve is jelentős. Ezek kölcsönösen hatnak egymásra.

A faterméstani kutatásainkat elsősorban a faállományszerkezeti és fatermési tényezők hatásának és kölcsönös összefüggéseinek szenteltük. Ezt kell tenni a jövőben is. Ezeknek a kutatásoknak a kiemelt célja, hogy a faállományok kora, sűrűsége, záródása, magassága, mellmagassági átmérője, körlapösszege, alakszáma, törzsszáma és a fatermése (növedéke) közötti kapcsolatokat feltárja és számszerűen kifejezze. Ezeket az adatsorokat a fatermési táblák tartalmazzák. Valamennyi új, korszerű táblát átadtuk gyakorlati hasznosításra. Itt az ideje a felülvizsgálatnak is, tekintettel az erdőnevelési irányelvek (modell táblák) alkalmazására.

A fatermési kutatások céljára Németországban több, mint egy évszázada létesítettek már hosszú lejáratú (hosszú ideig tartó) kísérleti területeket. Magyarországon a faterméstani kutatás kezdete a Selmechányai Erdészeti Tanintézet tanárának, Feistmantelnek a nevéhez fűződik. 1854-ben adták ki az általa szerkesztett fatermési táblát. Már a kezdete-

ket is az jellemezte, hogy a faterméstani, faállományszerkezeti és erdőnevelési kutatásokat összekapcsolták és egy témacsoport keretében végezték. Törekedtek az állandó kísérleti területek létesítésére. A magyarországi fatermési és erdőnevelési kutatásnak a szerény anyagi támogatottság ellenére számos értékes eredménye született a 20. század közepéig is, ami a század második felében bekövetkezett fellendüléshez jó példát és kedvező alapokat nyújtott. Nem kedvezett a kutatásnak az, hogy szakoktatásunk keretében akkor még a Faterméstant nem oktatták önálló tárgyként, miként ez nemzetközileg szokásos. Az erdőnevelési, fatermési kutatásokat Selmechányn (Kisiblye stb.), már Fekete Lajos és Roth Gyula professzorok is szorgalmazták. Később, Trianon után Fekete Zoltán, Kaán Károly, Magyar János és munkatársaik sokat tettek e témakör eredményes kutatásáért.

Az erdőnevelési és fatermési kutatások országos hálózatának kiépítése, a kutatás fellendítése

A közel fél évszázada elkezdett kutatásokban számos erdőmérnök kutató és erdőszektechnikus, segéderő vett részt. 1961-ben: *Bírcs Oszkár, Kiss Rezső, Mendlik Géza, Márkus László, Solymos Rezső, Sopp László, Tallós Pál* alkotta az Osztály kutatócsoportját. Az első feladatot az erdőnevelési és faterméstani kutatások alaptervének és metodikájának elkészítése jelentette, ami 1961-ben elkészült, és amit a Magyar Tudományos Akadémián rendezett vita után az ERTI Tudományos Tanácsa 1961. december 4-én elfogadott. Az elfogadott munkaterv – amelynek az első két témacsoportját a távlati kutatások keretében is folytatni kell –, három nagyobb témacsoportra oszlott:

1. Fatermési, faállományszerkezeti és erdőnevelési kutatások hosszú lejáratú kísérleti területeken.
2. Kiváló (minta) fatermő képességű állományok szerkezetének, növekedésének és fatermésének vizsgálata. (egyes fák, faállományok).
3. Üzemi erdőnevelési minta és ellenőrző területek adatainak kiértékelése.

A felsoroltak közül a kiemelt feladat az első, míg a második és a harmadik pontban szereplő vizsgálatok, értékelések főleg kiegészítő adatgyűjtésként szolgáltak.

Az ezredfordulót követő nehézségek, a pénzügyi és a személyi előfelté-

telek drasztikus csökkentése az erdészeti kutatásban ezeket a témákat sem kímélték.

Az eddigiekben ismertetettek elégséges információt szolgáltatnak ahhoz, hogy figyelembe vételükkel a javasolt távlati programot részletezzük. Az ismertetésre kerülő tervezett kutatási program tartalmi vázlata a következő lehetne:

- A távlati kutatási célok.
- A célok megvalósításával kapcsolatos feladatok.
- A feladatok teljesítésének módszerei.
- A feladatok teljesítésének előfeltételei.

Ezek közül főleg terjedelmi okok miatt a továbbiakban csak az első kettőre térek ki.

Az általános cél: ökoszisztéma szemléletű erdőművelési (erdőnevelési) eljárások kidolgozása, az erdőnevelési modell táblák továbbfejlesztése, az erdők természetközelségét elősegítő emberi beavatkozások modellezése, a faállományok bioprodukciójának (fatermés, dendromassza) számszerű meghatározása, a produktivitás vizsgálata.

Valamennyi cél távlatilag illeszkedik az erdei fito- és zoocönózis optimális összetételének a meghatározásához. Ez az összetétel a kor, az ökológiai adottságok, az elegyes és az elegyetlen, az egy- és többkorú, az egy- és többszintű faállományokban dinamikusan változik. A kutatások komplexitásának egyik oldalát az erdei ökoszisztéma képviseli, a másik oldalát az erdő egész élővilágának az összes produktuma alkotja, beleértve a materiális és az immateriális javakat és szolgáltatásokat is.

A célok megvalósításával kapcsolatos kiemelt feladatok:

- Értékelést kell készíteni a fatermési, faállományszerkezeti és erdőnevelési kutatások helyzetéről (állásáról) hazai és lehetőleg nemzetközi viszonylatban is.
- Össze kell állítani a hazai (tartam) kísérleti területek leltárát és a kísérletvezető intézményekkel meg tárgyalni ezek hasznosításának lehetőségét és módját.
- Össze kell állítani a rendelkezésre álló kísérleti területek adatbázisát, valamennyi felvett adat gyűjteményét.
- Felül kell vizsgálni a kísérleti területeket és adataikat, majd ennek alapján kiszűrni azokat, amelyeket bármilyen ok miatt nem célszerű a jövőben fenntartani.

- A felülvizsgált és fenntartásra érdemesnek ígérkező területeken helyszíni értékelést (bejárást) kell végezni és dönteni a további teendőkről.
- Ki kell dolgozni a kutatás továbbfejlesztett metodikáját lehetőség szerint úgy, hogy az 1961/62-ben kidolgozott metodikával kompatibilis legyen.
- Be kell szerezni az újabban megjelent famérő műszereket (dendrométerek stb.), adatrögzítőket. Meg kell teremteni ezen kutatások számitástechnikai előfeltételeit.
- A szükséges személyi és anyagi előfeltételek megteremtése érdekében egyrészt az MTA, másrészt a különböző pályázatok és a VM területén mutatkozó lehetőségeket fel kell tárni és hasznosítani.
- A kutatás programját először e célra életre hívott szakértői bizottságban, majd az MTA illetékes fórumain kell vitára bocsátani és az előfeltételek hosszú távra való megteremtését szorgalmazni.

Záró gondolatok

Közel fél évszázada elkezdett országos kísérletek állandósított területi hálózatának, az eredmények összefoglalásának vázlatos ismertetése után ismételen felmerül a kérdés: van e remény ezen kutatások folytatására? A választ nehezíti, hogy az utóbbi 2-3 évtized folyamán a témakörben dolgozók java része vagy nyugdíjba ment, vagy más területen dolgozik. Mondanivalóm elején felsoroltam azokat, kik ezen témacsoportban folyó kutatásokat beindították. Az öt évtized folyamán rajtuk kívül számos erdőmérnök, erdőszektechnikus és segéderő vett részt a munkában. A kutatók közül kiemelem a következőket: Béky Albert, Hajdu Gábor, Kovács Ferenc, Rédey Károly, Veperdi Gábor és még sokan mások. Miként a leírtak nem tartalmazzák az összes eredményt, úgy számos kiváló munkatársat indokolt lett volna még kiemelni, ha ezt a terjedelem lehetővé teszi.

A leírtak zárogondolataként szeretném remélni, hogy van, illetőleg lesz folytatása az ismertetett kutatásoknak. Reményeim szerint magasabb szinten és nagyobb támogatással! Ezért foglalkoztam a jövőben tervezhető kutatások kérdéskörével is. Bízom abban, hogy a hosszú lejáratú, állandósított kísérleti területek hamarosan „életre kelnek”... ezt kívántam szolgálni ezzel az írással is. 🌳

„Szolgálunk és — természetet — védünk!”

A rendezvénynek helyet adó Kubinyi Ferenc Múzeum (Forgách-kastély) dísztermében a téma minden érintette képviselte magát. A terület állami erdeit kezelő Ipoly Erdő Zrt. és a Rendőrkapitányság szakemberein kívül jelen volt számos magánerdő-tulajdonos, a Bükk és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, az erdészeti, vadászati és természetvédelmi hatóság munkatársai, továbbá a környékbeli falvak polgármesterei és az igazságszolgáltatás szakemberei is.

Dr. Ludvai Dezső, a Szécsényi Rendőrkapitányság vezetője köszöntötte, majd *dr. Nagy Károly* rendőrségi főtanácsos nyitotta meg a rendezvényt.

Az előadások sorozatát *Haraszti Gyula*, az Ipoly Erdő Zrt. műszaki vezérigazgató-helyettese kezdte, bemutatva a problémát az állami erdőkre vonatkozóan. Kiemelte, hogy a falopásokkal nem csak az erdőgazdálkodót éri kár – a természetkárosítással és a feketegazdaság térnyerésével minden esetben sérül a közérdek is.

A fenti címmel rendezett konferenciát február 28-án a Szécsényi Rendőrkapitányság és az Ipoly Erdő Zrt. Kelet-Cserháti Erdészete Szécsényben. A felkért előadók a Nógrád megyében észlelhető számottevő illegális fakitermelés, valamint egyéb természetkárosító cselekmények problémáját járták körül.

A probléma okainak kezelése volna a legfontosabb. Hangsúlyozta a megélhetési viszonyok, a közmorál javításának szükségességét. Elkerülhetetlen a nagyobb visszatartó erőt jelentő, határozottabb joggyakorlat, és fontos feladat az orgazdák kiiktatása. Emellett kívánatos volna a lakosságot érdekeltté tenni a szabályosan kitermelt és számlával forgalmazott faanyag vásárlásában.

A falopások mérséklésében kiemelt jelentőségű az Ipoly Erdő Zrt. együttműködése a rendőrséggel, a polgárőrséggel, az önkormányzatokkal, a termé-

ami szép eredmény – ugyanakkor további munkára van szükség, még hatékonyabban kell fellépni az elkövetők ellen.

Medve Judit rendőr alezredes a környezet- és természetvédelem területén alkalmazható bűnmegelőzési módszereket szemléltette.

Verbői Gábor, Nógrádmegyer község polgármestere előadásában rámutatott, hogy a rendszerváltás után sok munkahely megszűnt, és ennek egyik következménye a falopások elszaporodása. Az önkormányzati tűzifa juttatásában az Ipoly Erdő Zrt. kulcsszerepet játszott. Az utóbbi évben a támogatott mennyiség jelentősen csökkent, ami a lopások ismételt növekedését vonta maga után.

Csilikné dr. Velencei Katalin, a Bálványosgyarmati Járásbíróság elnöke a természetkárosító jogsértések ítélkezési gyakorlatát mutatta be. Reagálva az igazságszolgáltatást ért kritikákra hozzátette: a bíróság nem hanyagolja el a falopások ügyét, de az eljárás során figyelembe kell venniük az elkövetés személyi és tárgyi körülményeit, alkalmazva az arányosság és a fokozatosság elvét.

A bírónő kitért arra is, hogy a 2013. július 1-jén életbe lépő új büntető törvénykönyv alapján akár 2 évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntethető az, aki illegálisan termel ki élő fát.

Szabó László hollókői kerületvezető erdész, a Nógrád Megyei Vadászkamara elnöke a működési területén elharapódzó „motoros turizmus” káros hatásairól tartott előadást.

Zoltán János természetkezelési koordinátor az erdői károsító tevékenységek elleni fellépés lehetséges eszközeit ismertette. Kiemelte, hogy szükséges az intézkedésben illetékes személyek rendészeti képzése, hogy tettenérés esetén megfelelő eszközökkel léphessenek fel a jogsértők ellen.

Lehoczki Szabolcs, Piliny község polgármestere a lopások, természetkárosítások elleni védekezés egyik alternatívájaként a vagyonvédelmet, mint szolgáltatást jelölte meg, a Lehoczki Biztonsági Szolgálat Kft. példáján bemutatva.

Az esemény során számos konkrét, gyakorlati példát ismerhettünk meg, melyek segíthetnek a probléma megelőzésében, illetve kezelésében. Az előadásokat követő hozzászólásokban hasznos tapasztalatok és a helyzet javítását célzó kritikák is elhangzottak.

Zagyvai Bence
Ipoly Erdő Zrt.

A lopások hátterében leginkább a hátrányos helyzetű térséget sújtó megélhetésbeli nehézségek állnak. Az ország legerdősültebb megyéjében, Nógrádban az erdőszerkezet mozaikos, a szegélyterületek a településekről viszonylag könnyen megközelíthetők.

A vagyonvédelmi problémák elsősorban a megye keleti felét jellemzik. Az Ipoly Erdő Zrt. által kezelt erdőkből évente mintegy ezer köbméter faanyag tűnik el. A kevésbé szervezeten kezelt magánerdőkben a falopás mértéke ennek a többszöröse is lehet.

A saját faszükségletüket lopással kielégítő elkövetők mellett szaporodnak az illegális fakeszkelemre szerveződő, még kártékonyabb bűnözői csoportok.

szetvédelmi őrszolgálatl és a civil szervezetekkel. Fokozott ellenőrzéssel, útzárrakkal, közös terepi akciókkal, elektronikus eszközökkel növelik a bűncselekményektől visszatartó erőt.

Számottevő feladatot vállalnak az erdészek a szociális programokban. A nehéz anyagi helyzetben lévő családokat a kormány által is támogatott kedvezményes tűzifával, a közmunkaprogramban való széleskörű részvétellel és karitatív szervezetek közreműködésével segítik. Az erdőgazdaság erdei iskolai programjai jól szolgálják a környezeti nevelés ügyét.

Dr. Ludvai Dezső kapitányságvezető elmondta, hogy az idei év első hónapjában 26 főt állítottak elő falopás ügyében,

Fokozódó szúkárosítások Zalában

A lucfenyő fafajjal borított erdők problémái az 1990-es évek elején kezdődtek a Zalaerdő Zrt. területén. Az akkori aszályos periódus után jelentkeztek az első szúkárok. A veszteségek akkor még jellemzően kis területre koncentráálódtak: foltszerűen, csak néhány tized hektáros területrészeket érintettek. Ezen területeket igyekezünk erdőfelújítás alá vonni, de a munkáknak kevés eredménye volt, mivel ilyen kicsi foltokban nehéz a fiatal erdőt a szakmai normáknak megfelelő módon létrehozni. Sajnos, a folyamat kisebb-nagyobb hullámzással, de időszakosan azóta is többször jelentkezett. A lucfenyves erdőkben mostanság újra súlyos szúkárokat tapasztalunk.

A 2010. évi adatok szerint a lucfenyő 2,9 százalékkal fordult elő a zrt. területén, 1540 hektárt érintve. Leszögezhető, hogy a szúkár leginkább az egyetlen lucfenyőállományokat sújtja. 2012-ben mintegy bruttó 26 ezer köbméter faanyagot kellett kényszerűen kitermelni. Erdővédelmi okokból a kárfelszámolás mindenféleképpen kötelező a gazdálkodó számára, így a kitermelés engedélyezése is folyamatosan napirenden van. A nyár folyamán

rajzanak ki a fák pusztulását okozó bogarak, ezért a tervezett feladatok nehézsége, mennyisége nem látható mindig előre. Szerencse a szerencsétlenségben, hogy eddig a kitermelt lucfenyő faanyagot maradéktalanul hasznosítani lehetett: a koronarészeket apríték alapanyagként értékesítettük. Egyértelműen kimutatták, hogy a szúkár a fiatalosokban sokkal kevésbé jellemző, mert a törzs még nem kellően vastag. A fenyőnek többnyire el kell érnie a harminc év körüli életkort, amikor felszaporodnak benne a farontó bogarak. A Zalaerdő Zrt. a honi erdőgazdaságok szúkárait összehasonlító kimutatás középmezőnyében foglal helyet. A probléma a soproni erdőgazdaságnál jelentkezett, de a Szombathelyi Erdészeti Zrt.-nél is tetemesek a károk: hatalmas lucfenyőállományok átalakítására volt és van szükség. A szakajtóból informálódva tudjuk, hogy a szú elleni védekezés különféle módokon történik, kisebb-nagyobb hatékonysággal. Esetenként egészen jó eredmények, megoldások is napvilágot látnak: létezik növényvédő szeres kezelés és fogófás „faterápia” kombinációját alkalmazó módszer is. A rejtetten élő károsítók ellen százszázalékos

hatékonyságot viszont eddig még senki sem volt képes felmutatni.

Riasztó méreteket öltött a 3 millió köbméter élőfakészletű Letenyi Erdészeti területén a szú okozta kár – erősítette meg Illés György, az erdészeti igazgatója és Gyergyák Lajos erdőművelési ágazatvezető. A szakemberek elmondták: a lucfenyőt ért szútámadás miatt csak 2012-ben közel tíz hektárt kellett levágni, ami összességében 2500 köbméter mennyiségű fát jelent. A legnagyobb fertőzött folt mérete elérte a két hektárt. Az erdészeti területén később persze más fafajok is érintettek lehetnek, de május derekáig szerencsére csak a lucfenyő számított valóban veszélyeztetettnak. Az erdészeti munkatársai viszonylag könnyen képesek diagnosztizálni az apró termetű, rövid, hengeres testű állatok károkozását. Sajnos a fertőzés látványosan terjed, és szélsőséges esetben a jelenlegi tíz hektáryi kár akár a sokszorosára is növekedhet. Pillanatnyilag úgy tűnik, hogy az összes lucfenyővel borított terület rész szúveszélyes övezetnek számít. A károsítás összességében több tízezer köbméter fát veszélyeztet.

A jelenlegi időszakhoz hasonló kártétel a 2004–2005-ös aszályos években volt utoljára. A következő években többé-ke-

vésbé helyrebillent a lehullott csapadék egyensúlya. Most viszont félő, hogy a fapusztulás tekintetében a lucot esetleg a bükk is követheti. Utóbbinál a díszbogár mellett a szű is feliratkozott a károsítók listájára. Extrém esetben akár a tölgy vagy más fafaj is áldozat lehet.

A luc a tengerszint felett 1000–1500 méter magasságban lévő helyeken érzi jól magát, ahol az éves csapadék mennyisége eléri vagy meghaladja az 1000 millimétert. Az erdész szakma egyik, évtizedekkel korábbi divatirányzatának köszönhetően elsősorban erdőtelepítés eredményeként kerültek be a honi erdészetekbe – így a letenyébe is – nagy mennyiségben az itt nem őshonosnak számító lucosok. Letenye körzetében korábbi legelő, szántóföldek helyén, illetve akácosok átalakítása után jöttek létre a mai lucfenyvesek. Az olcsó és egyszerű technológiát jelentő fenyvesítés önmagában nem számított persze rossz ötletnek, de inkább a zalai erdőfenyőt kellett volna favorizálni, mert az kevésbé érzékeny. Az erdészetnél jelentős erdőfenyő-állomány Rédcics és Gosztola környékén található, de ott a

A szű rágásképe

szűprobléma egyelőre még nem mutatta meg magát.

A szűkárosítás több okra is visszavezethető. A legfőbb előidézőnek a klí-

maváltozás számít. A csapadékszegény időszak leginkább a hegyvidéki fafajnak számító luc számára káros. Ha egymás után több esztendőn keresztül nincs meg az elvárt csapadékszint, akkor a fák legyengülnek, az immunrendszerük megroppan. A szű más-különbén szerves része az ökoszisztémának, normál esetben a fenyő jól tud védekezni ellene, hisz a saját maga által termelt gyantával képes elejét venni a bogár kártételének. A baj ott kezdődik, amikor egy fa a szárazság miatt nem bír elég gyantát termelni, ezáltal a bogarat legyőzni, amely így könnyen elszaporodhat. A folyamat öngerjesztő. Egy rosszkor érkező szeldöntés még erősítheti is az elszaporodásukat.

Ha a szűről van szó, a gazdaságilag fejlettebb EU-tagországokban sem képesek nagyobb hatékonyságot kifejteni, mint Magyarországon. A rovar ellen bevetett szexferomon csapda nem számít csodaszernek. Azt tökéletesen képes ugyan igazolni, hogy a szű megjelent egy adott erdőrészletben, de a csapdák olyan években is fognak bogarakat, amikor nem számottevő a

TERMÉSZETI KÁROK ZALÁBAN

Évtizedünk elejének időjárásában megismétlődött mindaz, amit már megtapasztalhattunk a megelőző két évtized elején, amikor Zalában addig nem jellemző rendkívül meleg és aszályokat okozó időjárás uralkodott. A tavalyi év első nyolc hónapjában is folytatódott az aszályos évek sorozata olyan-nyira, hogy 2012 említett időszakában hullott hazánkban a legkevesebb csapadék, a rendszeres meteorológiai megfigyelések kezdete óta.

Az állandó csapadékhiányt jól jellemezte, hogy az erdők védelme érdekében nemcsak kora tavasszal, hanem a nyár fo-

Fagykárosítás fiatal állományban

lyamán is érvényben volt a tűzgyújtási tilalom. A hosszú tűz-veszélyes időszakban két erdőrészletben károsodott a folyamatos erdősítés, 9,5 ha terület égett le, 2,5 millió forint összegű kár keletkezett. A károsodott csemeték törevágását haladéktalanul elvégeztük, ám a nyár közepén bekövetkezett második tüzet követő forróság a sarjképződést megakadályozta, így ez év tavaszán lehet majd megállapítani a kár mértékét.

Január vége és február első fele zord téli időjárási viszonyok között telt, a fagy azonban májusban okozott súlyos károkat bajcsai csemetekertünkben és az erdősítésekben egyaránt. A csemetekertben 826 ezer darab növény pusztult el, 7 084 folyóméter karácsonyfa maradandóan károsodott, a kárérték 15,8 millió forintot tett ki. Május 18-án éjszaka és hajnalban a hőmérők higanyszála – 6 C-fok alá süllyedt, a tartós fagy következtében 1 042 hektáryi folyamatos erdősítésben keletkezett minőségi fagykár. Hatását tekintve a fagy súlyosabbnak bizonyult az előző évinél, mert az a már kifejlett, leveles hajtásokat károsította, és a levélzet regenerálódása lényegesen tovább tartott, mint amikor a levélkezdemények károsodtak. A fagy hatására a hajtás és a levelek elhaltak, és az egyébként is száraz homoki termőhelyeken az éves magassági növekedés is elmaradt. A minőségi fagykár nehezen számszerűsíthető, befejezésig az ápolási költségek növekedésével számolhatunk. A mindkét évben fagykárt szenvedett, mély fekvésű erdőrészletek növekedése elmarad a megszokottól, az előírt határidőnél korábbi időpontban való befejezésük nem valószínű.

A nagy szárazság közepette egy-egy heves zivatar is előfordult. A rövid idő alatt lezúduló víztömeg első kivitelű erdőtele-

szűkárókozás nagysága. A különbség jobbára azon érhető tetten, hogy a szűcsapdák idén sokkal nagyobb számban fognak be bogarakat, azonban az összes szűnek csak kis százalékát képesek megfogni. A Budafai Arborétumban, ami már megélt egy-két nagyobb pusztulást, a sok csapda kitétele – mivel frekvenciált helyről van szó – indokolt, de a nagyobb állományokban már nemigen hatásos. Különlegesen hatékony, kivételesen eredményes védekezési formát ellenük a Letenyei Erdészet sem tud felmutatni. A nyolc évvel ezelőtti, az arborétum egyedeit érintő pusztulást vizsgálta a Nyugat-magyarországi Egyetem Soproni Erdőmérnöki Kara is. Elkészült egy tanulmány is, ám a szű ellen továbbra sincs hatásos szer. Az arborétummal szemben található egy nem kifejezetten a lucfenyő termőhelyének megfelelő területrészen lévő huszonéves fenyves, ahol csodák csodájára még csak minimális kárt okozott a szű. Valószínűleg a tágabb hálózatlan nevelt lucfenyő ellenálló képessége erősebb.

A fertőző góccok megsemmisítésének hatékonysága érdekében kulcsszerepet

kap az időtényező. Gyorsan kell ugyanis határozni arról, hogy mely fertőző foltok kivágását nem lehet már elodáztatni. A szű a fában telel át, ezért sokszor már a tavaszi rajzás előtt célszerű elvégezni az egészségügyi fakitermelést. A nehézség ott kezdődik, hogy egy kivágott fa minden egyes részét, darabját, ágát, gallyát lehetetlenség elszállítani az erdőből. Ez a gyakorlatban teljességgel kivitelezhetetlen.

A legnagyobb probléma sok esetben abból adódik, hogy a lucosok a vágás-érettség előtt betegszenek meg, így le kell termelni őket, és el kell indítani az újraerdősítést, aminek tetemes költségkihatása van. A Letenyei Erdészetnél már két évtizede nem ültetnek egyetlen lucfenyőállományokat. Amelyek mostanság pusztultak el, azok húsz événél is idősebbek, de akad 45 éves is. Néhány éve az erdészet egy stratégiát kidolgozva felmérte az összes lucfenyves állapotát. Minden esztendőben előirányozták kisebb-nagyobb rossz egészségi állapotú erdőrészek letermelését. A hosszabb távra érvényes ütemtervet azonban a szű fölborította, és mostanában már nagyobb mennyiséget

kellett kivágni. A jelenleg fellépett folyamatnak igyekeztek idejekorán elébe menni, hisz 2005 és 2010 között évente átlagosan 8–10 hektár lucfenyvest termeltek le, minimális szűkár mellett is. Ha nem vágnak le fél évtized alatt – elsőséggel a legszárazabb területeket kijelölve – mintegy 30 hektárt, akkor most nagy valószínűséggel egyszerre jelentkezett volna a szűprobléma. Nem elegendő az egészséges állományokból csak a sárguló foltokat eltávolítani a siker érdekében, a foltok közvetlen közelében lévő, egészségesnek látszó faegyedeket is kivágásra kell ítélni. Egészségügyi termelés nélkül egy öt-hektáros területet a kártevő bogarak 3–4 év alatt képesek lennének teljes egészében tönkretenni. Az is előszokott fordulni, hogy a lombozat még nem sárgul, de a kergén már látszanak a leválás jelei. Persze olyan eset is akad, amikor a zöld tűt is elhullatja egy-egy beteg fa. Többféle szű károkozása is jelentősnek mondható, de a betűző és rézmetsző fajok szoktak leginkább gondot okozni.

Nemes Norbert
Zalaerdő 2012/II.

Aszályból eredő tűzkárosítás

pítésben, az elvetett makk elhordásával okozott 1,70 hektáryi mennyiségi kárt. A tartós aszály következtében, erdősítésekben 174 hektárt meghaladó területen pusztultak el a csemeték, a károsodott területeken a csemeteültetést meg kell ismételni. A helyreállítási munkák 2012 őszén folyamán megkezdődtek, befejezésükre 2013 tavaszán kerül sor. A pótlási munkák tervezett költsége megközelíti a 90 millió forintot. Legsúlyosabb károk a nagykanizsai és a zalaegerszegi erdészetek területén keletkeztek, mivel területeiken hullott a legkevesebb csapadék és mesterséges erdősítési feladatuk is jelentős. Az aszálykárok mennyiségét csökkentette, hogy a rendkívüli szárazságot jól viselték az első kivitelű makkvetések, esetenként jó magassági növekedést is tapasztaltunk. A forróság a mesterséges erdősítések mellett a természetes újulatokat sem kímélte, bükk fiatalosokban korai lombvesztés és a csúcsajtások leszáradása déli, dél-nyugati kitettségekben fordult elő.

Az elmúlt két év aszályos időjárása a víz- és páraigényes lucfenyőállományok további leromlásához, szűkárok tömeges megjelenéséhez és a pusztulási folyamatok felerősödéséhez vezetett. Az év során 48 349 bruttó m³ károsodott fatérfogat kitermelésére kerül sor, a kitermelések után 86 hektárt

meghaladó területen keletkezik új erdőfelújítási kötelezettség. A vágásterületek erdősítését megkezdjük, a munkák költségigénye eléri a 45 millió forintot.

A fentiekben tárgyalt és számszerűsített káresemények mellett a vagyongekezt erdők állapotát folyamatosan nyomon követtük. Megfigyeléseink során több helyszínen, jelentős területi kiterjedésben tapasztaltuk az állományok lombvesztését, a lombozat nyárvégi leszáradását. Nincsen olyan fafajunk, amelynek egyedei vagy állományai ne mutatnák a talajok vízhiányát, a levegő párahiányát. Reménykedjünk, hogy a szeptember közepe óta jelentős csapadékot hozó és adó időjárás tartósan fennmarad, a természet megújuló képessége átsegíti érdeinket a nehéz időszakon és 2013-ban mérséklődnek az azokat sújtó természeti károk.

Bodor György
Zalaerdő Zrt.

Vegetációtüzt nyomain

Erdőbejárás Normandiában — és mindaz, ami mögötte van II.

Dr. Somogyi Norbert – mezőgazdasági és környezetügyi szakattasé,
Magyarország Nagykövetsége, Párizs, Franciaország

Az erdőbejárás tanulságai — Forêt Domaniale d'Eawy

Az erdőbirtok jellemzője a bükk nagy mennyisége (negyedét száz évnél idősebb bükkösök borítják), az igen sérülékeny, de jó vízgazdálkodású, zömmel pH 5 alatti talajon a faj 7-8 m³/ha/év gyarapodást mutat. Évente 80 hektárt újítanak föl, ennek kétharmadán a bükkös természetes módon újul föl, míg egyharmadán tölgyet telepítenek. Ennek oka, hogy a klímaváltozással összefüggésben tartani kell attól, hogy a területen jelenleg átlagosan 980 mm-es csapadék a jövőben kisebb lesz, a bükk viszont ezt már nehezen tudja elviselni — így a szárazabb körülményeket jobban tűrő tölgygel (elsősorban kocsánytalan tölgygel) való részleges fölújítás mellett döntöttek. A tölgyesekhez a faiskolai anyagot helyben állítják elő, az ONF itteni faiskolája a kocsánytalan tölgyből gyakorlatilag egész Nyugat-Franciaországot el tudja látni, mivel innen kerül ki a fajból Franciaországban előállított szaporítóanyag egytizede. A szaporítóanyag-előállításához egy, az 1970-es évekre datált jogszabály szerint a makkot csak helyben és a szomszédos régiókban lehet beszerezni, ami a szakemberek szerint magában hordozza azt a kockázatot, hogy a szaporítóanyag viszonylag szűk, a jelenlegi, még csapadékosabb klímához alkalmazkodott genetikai hátteret képvisel és így a klímaváltozással szemben kevésbé lesz toleráns. Célravezetőnek tartanak ennek a jogszabálynak a fölülvizsgálatát és szívesen szélesítenék a faiskolai anyagot szárazabb területekről származó genotípusokkal.

A klímaváltozással kapcsolatosan az ONF szakemberei megjegyezték, ahogy erősödik a környezetvédelmi szemlélet a társadalomban és ezen keresztül a mező- és erdőgazdálkodásban, úgy változik folyamatosan az erdőtelepítés és -műve-

A francia mezőgazdasági tárca nemzetközi kapcsolatokért felelős részlege évek óta szoros kapcsolatokra törekszik a Párizsban akkreditált mezőgazdasági szakdiplomákkal, ennek érdekében minden évben két szakmai programot szervez számukra (rendszerint kora nyáron és késő ősszel). Ezúttal a francia erdőfelügyelet (ONF) munkájával ismertették meg a diplomát, a gyakorlati program helyszíne pedig a normandiai Forêt Domaniale d'Eawy és a Lefebvre-fűrészüzem volt.

lés módja. Jelenleg a művelés húsz éves erdőgazdálkodási tervek alapján folyik (Eawy esetében ez 2004-2023-as programot jelent), ezeket rendszeresen fölülvizsgálják, és az új tudományos eredmények integrálásával módosítják is. Kifejezetten erős az állami, önkormányzati és magán erdőgazdálkodók és a kutatás kapcsolata, a kutatási programokat pedig országos szinten határozzák meg. Minden változik az erdőgazdálkodásban, vélik az ONF szakemberei, szerintük valóságos „forradalom” zajlik a szakmában. Változnak a célok, az eszközök, a szemlélet, védeni kell a talajt, a környezetet, miközben a piaci árak csökkennek, az emelkedő költségeket pedig az erdőgazdálkodás nem tudja kitermelni. Egészen más azonban a helyzete az állami erdőgazdaságnak, ahol a kitermelés mellett nagyon sok más állandó föladat is adódik azok minden költségével, míg egy magán erdőtulajdonos sokkal könnyebben el tudja viselni, hogy az erdejére annak élettartama során hektáronként mintegy 10 ezer eurót ráfordít, a kitermeléskor pedig 25-30 ezer euró körüli bevételt tud realizálni.

A helyszínen bejárt 93-as parcella mintegy negyven évvel korábban még mezőgazdaságilag művelt terület volt, ezt telepítette be az ONF vegyes fajösszetételű faállománnyal — a fiatal állományt a vadkárok megelőzése miatt eredetileg körbe kellett keríteni. Elsődleges állományalkotó a kocsánytalan tölgy, de megszabott mértékben ültettek vadcseresznyt, bükköt, fekete diót, hegyi juhart. A művelés során kitermelt fa egy része bútortipar fölhasználásra kerül — elsősorban az értékesebb fajok —, míg nagyobb része tűzifaként kerül a piacra. A vegyes fajösszetétel egyik kimondott célja a biodiverzitás növelése is volt, mivel az elmúlt időszakban egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy az egyetlen fajjal telepített állományok

kedvezőtlenül hatnak egy-egy nagyobb terület biológiai sokféleségére. Komoly figyelmet fordítanak arra, hogy a tápanyagban viszonylag szegény talajokon elejét vegyék a tápanyagok kimosódásának, valamint az okszerű művelés során igyekeznek elkerülni azt, hogy a kitermelt faanyaggal együtt ne szállítsanak el minden szerves anyagot — és így korábban a talajban lévő tápanyagot —, mivel az nagyon rossz hatással lesz a következő állomány növekedésére. Ilyen szempontból a tűzifa és biomassza célú hasznosítás kifejezetten kockázatos tevékenység, mondják.

A 89-es parcellában természetes fölújulást segítő fakitermelés folyik, a két-három évenként ismétlődő gyérítés so-

rán 150-200 éves bükkfákat vágják ki. Régebben 150 éves vágásfordulóval dolgoztak a bükk esetében, de egyre inkább a százéves vágásfordulót követik. Az 1999-es tornádó tapasztalatai alapján arra törekednek, hogy kevésbé magas, inkább alacsonyabb és vastagabb fákból álló állományt neveljenek, mivel ezek jobban ellen tudnak állni a szélviharok pusztításának. Sajnálatos módon a bükk ára (is) jelentősen visszaesett az 1990-es évek végéhez képest, míg akkor 180 euró volt lábon egy m³ ára, jelenleg 55 euró. Ez nagyon komoly bevételkiesést okoz az ONF-nek is, hiszen az általa kitermelt és kereskedelmi forgalomba hozott fa 16%-át ez a faj jelenti. Az ár csökkenésében nagyon komoly szerepet játszott a már említett 1999-es tornádó, de hozzájárult ehhez a fahasználat visszaesése és a kínai export csökkenése is.

És ami a földolgozó oldalt illeti...

Franciaországban a kitermelés és a fűrészüzemi tevékenység (elsődleges földolgozás) a mezőgazdasági minisztérium ellenőrzése alá tartozik, az ehhez kapcsolódó árbevétel 20 milliárd eurót és 160 ezer munkahelyet jelent, míg az ezekre ráépülő ipart (másodlagos földolgozás) már az ipari minisztérium ellenőrzi, az árbevétel 40 milliárd euró, a létező munkahelyek száma 220 ezer. Az erdészeti politika mindinkább a fenntartható erdőgazdálkodást és a multifunkcionális hasznosítást helyezi előtérbe. Természetesen cél a biológiai sokféleség megőrzése, a szociális célú erdőhasználat biztosítása, a társadalom elvárásaival is találkozó tájalakítás. Főleg az agglomerációk közelében fontos a szabadidős tevékenység biztosítása és főleg az állami erdőkben, ahol emiatt valamivel tovább hagyják állományban a fákat, még akkor is, ha bizonyos mértékig romlik is a faanyag minősége, de a városlakók esztétikai élménye így nagyobb. Míg az állami és önkormányzati erdőkben gyakorlatilag „magától értődik”, hogy biztosítani kell a szociális erdőhasználat lehetőségét, a magánerdő-tulajdonosok zöme kifejezetten negatívan áll ehhez, mivel szerintük a látogatók kárt tesznek az erdőkben, szemetelnek, zavarják a vadállományt.

Az 1999. karácsonyán érkező tornádó az egész országban 130 millió m³ fát fektetett a földre, a 2009. januárjában bekövetkezett „csak” 46 milliót, elsősorban Landes-ban (40 millió m³) és a Pireneusokban (6 millió m³), az éves kitermelés ezen a vidéken 8 millió m³. Még mindig közel 8 millió m³ fát tárolnak víz alatt, ezt fokozatosan juttatják be a kereskedelmi forgalomba annak érdekében, hogy ne zavarja érdemben a normál kitermelést. Landes-ban 200 ezer ha-t telepítenek újra (eredetileg 150 ezer ha-ról volt szó, de a rovarkárok miatt ezt növelni kellett), évi 35 ezer hektárral számolva és 80%-os állami támogatás mellett 2015-re szeretnék befejezni az erdőség rekonstrukcióját.

A fa külkereskedelmi mérlege negatív, az ország a 20. század eleje óta deficitese, a mostani adatok szerint a behozatal 6,5 milliárd euróval haladja meg a kivitelt. Az import egyharmada bútor, mivel a francia bútortipar egyelőre képtelen alkalmazkodni az igényekhez, nincsenek akkora üzemek, mint amik pl. az IKEA-jellegű keresletet mennyiségben és költségben ki tudnák elégíteni. Az import másik harmada papíripari alapanyag, de azal együtt, hogy a belföldi árak magasabbak, mint Kanadában, Skandináviában vagy Dél-Amerikában, még kilenc papíripari alapanyagot gyártó üzem van az országban, ami működik, és ami jelentős mennyiségben használ fűrészüzemi hulladékot és kis törzsméretű fákat. Sajnos állandóan „borotvaélen táncolnak” a költségek miatt, tulajdonosi hátterük pedig elsősorban nagy nemzetközi cégekhez köthető, ami a kilátásokat tekintve nem föltétlenül jelent előnyt. A tűlevelű faanyag importja 800

A 89-es parcellában 2-3 évente gyéritik az állományt

millió eurót tesz ki, elsősorban finn, orosz, német és osztrák áru érkezik az országba. Itt van leginkább lehetőség arra, hogy a tűlevelű fajokkal borított területek növelésével fokozatosan visszaszerezzék a korábban elvesztett piaci pozíciókat. Felére esett az elmúlt években a trópusi fa importja, többek között a költségek miatt, mivel egyre több ország csak elsődlegesen földolgozott árut enged exportálni – mint például Gabon is. A trópusi fafajok iránti igény egy része francia fával (tölgy, bükk) helyettesíthető, az ár ebben az esetben már nem jelent megoldhatatlan problémát. Az országban mintegy 300 ezer ha akác van, de egyelőre nincs elegendő mennyiségű minőségi ipari alapanyag. Ezzel együtt, lassan fut föl ez a fafaj, noha Franciaországban nincs igazán hagyománya a termelésének és használatának.

Egy konkrét példa: a Lefebvre fűrészüzem

A Scierie Lefebvre fűrészüzem családi vállalkozás, aminek árbevétele fele kizárólag bükk fűrészáru készítéséből, másik fele fém garázs- és csarnokajtók, egyéb fémszerkezetek gyártásából adódik. A vállalat mintegy 15 millió eurós beruházással, normandiai telepén most bővíti fafeldolgozó tevékenységét, amihez hozzáadódik a Picardie régióbeli és a romániai Resica melletti üzemük által földolgozott bükk. A mostani beruházás része a teljes érkeztető és nyers fűrészáru készítő egységek mellett egy 8 megawattos biomassza-hőközpont és egy, önmagában 600 ezer euróba kerülő szennyvíztisztító üzem, aminek segítségével a telep teljes vízszükséglete zárt rendszerben

A „Klaus” tornádó után még mindig hatalmas készleteket tárolnak

visszaforgatható, így gyakorlatilag nincs szükség vezetékes víz betáplálásra és nincs a telepről kikerülő szennyvíz sem – 24 ezer m³ a vízmegtakarítás¹. Mint a cégvezető elmondta, a régióban az 1999-es tornádó előtt számos fűrészüzem működött, ám a hirtelen piacra zúdult – hét év kitermelésének megfelelő – fa mennyiség miatt leesett árak, és a piac 2002-es összeomlása miatt senki nem tudott talpon maradni. Ők maguk is végelszámolást kezdeményeztek, majd jelentős bankhitelekkel, de egy teljesen új piaci stratégia mellett új céget indítottak, és 2007-ben hosszú távú együttműködést is kötöttek az ONF-fel a normandiai állami és önkormányzati erdőkből kikerülő bükk fűrészüzemi földolgozására. Szerinte a bükk árának esésében és a kínai export csökkenésében maguk a kínaiak is hibásak, hiszen míg a természeti katasztrófa előtt csak fűrészelt árut vettek, a vihar után, kihasználva a lehetőséget, átálltak a rönkre. Ám mivel válogatás nélkül vettek mindent, viszont nem biztosították a hajóút során a megfelelő szállítási körülményeket, a faanyag nagy része tönkrement, mire a kínai kikötőkbe ért. Ahelyett, hogy belátták volna a hibás szállítás következményeit, az a vélemény alakult ki a körükben, hogy a francia bükk minősége már nem a régi, így nem vásároltak belőle többé olyan nagy mennyiséget, mint korábban. Előbb amerikai dióra, majd trópusi fajokra tértek át, végül pedig műanyagra, így végleg leáldozott a kínai exportnak.

A nemrégiben átadott hőközpont évente 20 ezer tonnányi fahulladékot éget el, ennyi azonban akkor sem fog a telepen keletkezni, ha az új fűrészüzem maximális kapacitással fog dolgozni, ezért kénytelenek Bretagne-ból nyárfakérget vásárolni. Ami magát a fűrészáru-készítést illeti, az új gyártósor több szempontból is szakít a korábbi technológiával. A beérkező rönköket ugyanis először itt köbözik és minősítik (azaz sem lábon, sem kivágás után az erdőben nem történik ilyen), méghozzá egy olyan kamerás rendszer segítségével, ami az ONF-fel is állandó video-összeköttetést biztosít, így vitás esetben az ONF-nél is hozzáférhető a kérdéses tétel adatai. A mi-

nősítés után történik a kéreg eltávolítása, majd egy fémdetektor következik. Bármilyen meglepő, de még most is nagyon sok (egyébként szemre gyönyörű) faóriás törzsének alsó része van tele világháborús lövedékekkel, főleg a jelentősebb harcok helyszínén annak ellenére, hogy a háború után elég nagy mennyiségben igyekeztek ezeket kivágni. A napi 300-350 m³ rönk földolgozására képes gépsor elején a napi termelésnek és az igényeknek megfelelően 2-4 méteres darabokra vágják a beérkező rönköket, amiket azután napi 2 nyolc órás műszakban dolgoz föl műszakonként 5-5 dolgozó, 3-3 a fűrészüzemben, 2-2 a fogadó oldalon. A szélideszkát egy napi 100 tonna kapacitású aprítóval dolgozzák föl, a 60-70% víztartalmú nyers fűrészáru pedig először a gőzölőbe, majd a szárítóba kerül (a rendszeres termelés az új fűrészcsarnokban november 19-én indult). A fűrészelt áru között le-

het látni hosszában repedt, így alacsonyabb minőségi osztályba kerülő árut is – az ONF szakemberei szerint ennek az az oka, hogy a fa túl lassan nőtt, így komoly feszültségek alakultak ki a belső szerkezetében, ennek „földoldását” jelentik a repedések. Azért, hogy ez minél kisebb arányban forduljon elő, igyekeznek gyorsítani a bükkök növekedését és így lazább szerkezetet, az évgyűrűk között nagyobb távolságot elérni.

A kondicionálás során 24 órán keresztül gőzölik a fát, ezzel stabilizálják a szerkezetét, majd innen jut át a több kamrás, osztrák technológiával szerelt szárítóba, aminek energiagényét a fatüzelésű hőközpont biztosítja – 140°C-os túlhevített gőz közvetítésével. A szárítás 25°C-on indul, majd a fa víztartalmának csökkenésével emelik a hőmérsékletet 60°C-ra – a szárítóból kikerülő áru víztartalma már csak 8-10%. A kész fűrészáruból 20% marad a francia piacon, 80% exportra kerül, elsősorban a Maghreb-országokba és a Távol-Keletre. Saját földolgozó üzemükben elsősorban bútorigipari alapanyagot gyártanak, a technológiai modernizációnak köszönhetően az innen kikerülő hulladék már nem a hőközpontban, hanem faforgácslapként fog hasznosulni.

Röviden a francia mezőgazdasági tárca nemzetközi erdészeti együttműködéseiről

A mezőgazdasági minisztérium erdészettel kapcsolatos nemzetközi együttműködéseit három fő csoportba lehet sorolni, ezek: bilaterális, uniós és multilaterális, ideértve az ENSZ és szakosított szervezetei (elsősorban a FAO) égisze alatt folyó programokat. Minél több partnert érint az adott program, annál inkább részt vesz ezekben francia részről a külügyi tárca és esetenként a környezetvédelmi is. Erre a legjobb példát a trópusi erdőkkel és azok jövőjével foglalkozó programok jelentik, a Red+ esetében például ez utóbbi is részes, a francia állam pedig anyagilag is támogatja az erdőirtások visszaszorítására irányuló törekvéseket. A Sylva Mediterranea programban Franciaország a FAO partnereként vesz részt. Francia részről támogatják az illegális fakeskedelem visszaszorítását, a fenntartható erdőgazdálkodásra vonatkozó nemzetközi elvárások kidolgozását, valamint a széndioxid-kibocsátás számszerűsítésére irányuló törekvéseket a kiotói egyezményt aláíró országoknál. 🌿

¹ Csak a víz- és csatornadíjat nézve a beruházás hosszú évtizedek alatt térül meg, de úgy gondolták, egy olyan, hosszú távra szóló befektetésről van ebben az esetben szó, ami jelentősen emeli az üzem imázsát a közvetlen környezetében lakók és az üzleti partnerek szemében egyaránt.

Erdők, gyermekek, alkotások

Mondj „NEM”-et a szemétre!

Napjainkra világméretű gondot okoz a hulladéktárolás problémája – sajnos nem kivétel ez alól hazánk és Somogy sem. A védett erdőterületen hátrahagyott hulladék összegyűjtését, elszállítását, ártalmatlanítását, és a lakosság szemléletformálását, a környezetköz-

hektár erdejében szervez hulladékmentesítést a „Mondj „NEM”-et a szemétre! – Hulladékfelszámolási és kommunikációs program a Zselici Tájvédelmi Körzetben” című projekt keretében.

A szemléletformáló program keretén belül a szervezők pályázatot írtak ki általános iskolás diákok részére tetszőle-

léletformáló- és figyelmeztető táblákkal hívják fel a figyelmet az erdő tisztaságának megőrzésére, melyen a program emblémáját is feltüntetik.

A program nyitórendezvényére – mely egyben a rajzpályázat zárása is volt – Kardosfán, a Haracsi-házban fogadták a pályázaton résztvevő tanulókat. Itt *Freller Mónika* vetített képes előadással ismertette a Zselic természeti értékeit, majd *Svéda Gergely* interaktív módon mutatta be a környezetszennyezés következményeit.

A program végén bemutatták a beérkezett rajzokat, majd *Merczel István*, az egyesület elnöke ismertette a rajzpályázat eredményét és átadta a jutalmakat. Az első helyezettek digitális fényképezőgépet kaptak, a további helyezettek, valamint tizennégy különdíjas, értékes könyveket és társasjátékokat vihetek haza.

Az alsó tagozatosok „dobogószói”:

1. Ságvári Irén
 2. Farkas Barnabás
 3. Mihály Henrietta
- Bogdán Ferenc
- Felső tagozatosok:
1. Somogyi Zorka
 2. Máté Anna
 3. Szivoczka Letícia
- Bognár Nóra
- Csenterics Dominik

Mivel a kardosfai rendezvényen csak mintegy ötven tanuló tudott részt venni, a szervezők az összes beérkezett rajzot kiállították a Víz Világnapja és az Erdők Nemzetközi Napja alkalmából, az Együd Árpád Kulturális Központban tartott rendezvényen is.

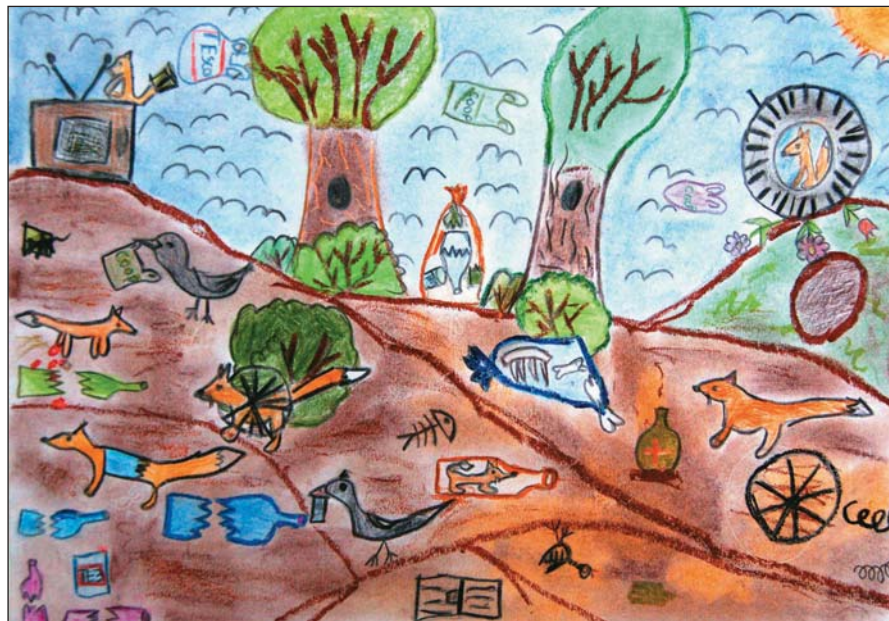
Detrich Miklós

SEFAG Zrt.

Gyermekrajzokkal az erdőért

Az Európai Bizottság „Mít jelent számomra az erdő?” címmel hirdetett rajzversenyt 6-10 éves tanulók számára. A felhíváshoz csatlakozva, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. ugyanezzel a címmel tette közzé saját pályázati felhívását, amely ebben a formában tulajdonképpen az uniós megmérettetés előversényének tekinthető.

Az akció sikere messze felülmúlta a kisalföldi erdészek várakozásait, ugyanis 86 településről, 129 iskolából, összesen 1283 gyermekrajz érkezett szerte az országból, sőt még az országhatárokon túlról is! Mátészalkától Sopronig, Mátra-

pontú gondolkodás irányába, a Somogy Megyei Erdész és Természetvédő Egyesület mindig is kiemelt fontosságúnak tartotta. Az Egyesület – együttműködve a SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt., a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, valamint a Kaposvári Városgazdálkodási Zrt. munkatársaival – Kaposvár környékén, a Zselici Tájvédelmi Körzet 46,47

ges rajztechnikával készített, tetszőleges formájú és stílusú – humoros, udvarias, elrettentő –, legfeljebb A4-es méretű rajz készítésére. A felhívásra öt kaposvári iskola és a Környezetbarátság szakkör tanulói – mintegy százán – küldtek be pályamunkákat. Az első helyezett rajz lett a program logója, melyből már kitűzőket is készítettek. A közeljövőben szem-

Máté Anna átveszi az Erdőgazda társasjátékot Merczel Istvántól

szelétől a vajdasági Péterrévéig talált nyitott fülekre a felhívás.

Az alkotások hűen tükrözik a gyermekek erdőkért érzett aggodását és felelősségérzetét, és az is kiderül belőlük, hogy tisztán látják e csodálatos természeti kincs értékét. A legtöbb pályá-

munkában az a közös, hogy az erdő nem az embertől elzárt külön világgént jelenik meg, hanem olyan lélettérként, melyben nekünk is helyünk van. Az erdő mindenkinek nyújt valamit: pihenési lehetőséget, kirándulóhelyet, forrásvizet, tiszta levegőt, megújuló faanya-

got. Ha szeretettel, gondoskodással kezeljük, gyermekeink gyermekeinek is megmarad ebben a formában.

A beküldött alkotásokat február 1-jén hattagú, független zsűri bírálta el, csaknem egész napos munkával. Az első díjat egy hétéves szabadkai kisdíák, *Grubanov Dorottya* nyerte, jutalma egy 30 ezer forintos könyvtalvány. Emellett az első tíz helyezett értékes tárgy- és könyvjutalmakban részesül. A bírálók további 20 alkotást javasoltak különdíjra, mintegy 200 diák teljesítményét pedig emléklappal ismerik el a szervezők.

Emellett a zsűri elnöke, *Iván István* festőművész – saját különdíjaként – a negyedik helyezett *Pécsi Veronikának* felajánlotta egy őzeket ábrázoló festményét.

Az erdőgazdaság munkatársai az összes érvényes és értékelhető munkát továbbküldik az EU rajzversenyére, ahol a fődíj egy iPad és egy brüsszeli utazás kísérettel.

Reméljük, a közeljövőben már az uniós sikerről számolhatunk be.

Iványi Ákos
KAEG Zrt.

KÖBÖZŐKÖNYV ÚJ KIADÁSBAN

Ezzel a könyvvel a Fagazdasági Országos Szakmai Szövetségnek az volt a célja, hogy a három táblázatot, illetve táblázatcsoportot egy kötetben adja ki, hogy ezzel segítse a gyakorlati munkát. Ugyanakkor igyekeztünk egységes szerkezetet létrehozni, hogy a középátmérős köbtáblával a csúcsátmérős könnyebben egybevethető legyen. Az eddig is 1 cm-es átmérő ugrású és 3 tizedes pontosságú középátmérős táblázathoz igazodva a csúcsátmérőst is úgy számoltuk ki, hogy minden esetben 1 cm-es ugrással és 3 tizedes pontossággal tartalmazza az adatokat.

A tábla szerkezetén alapvetően nem változtattunk, de az oldallécben és a fejlécben lévő számok vastagításával és az átmérőnél 5 cm-enkénti, a hosszánál pedig 1,00 méterenkénti segédvonalakkal igyekeztünk a felhasználót segíteni. Ugyanakkor minden páros átmérő cm-hez tartozó oszlop adatait megvastagítottuk, ezzel emlékeztetve a korábbi 2 cm-es ugrással megjelölt táblákra.

A β -k ismeretében a képlet segítségével a 6 m feletti hossz bármely tartományra is lehetett volna adatokat számítani, ennek eredményét azonban igen kiter-

jedt kutatásokkal és mérésekkel ellenőrizni kellett volna, amire most nem volt lehetőség. Egyedül a fenyőnél tettünk kivételt és a 12-50 cm csúcsátmérőkre négy külön lapon *kísérletképpen* – többek kérésére – „meghosszabbítottuk” a táblázatot a 6,70-9,00 m hosszakra is.

Fentiek a csúcsátmérős tábláknál „forradal-

mi” változtatást jelentenek, amiről sokakkal egyeztettünk. Ez a változat a korábbinál több információt tartalmaz, amiből a hagyományost minden második oszlop használatával és két tizedesre kerekítéssel most is ki lehet venni, a pontosabb, illetve közbenső adatokat viszont nem kell becsülni és sokkal egyszerűbb a középátmérős táblával az összevetés.

A középátmérő szerinti rönk-köböző táblázatoknál megtartva a 3 tizedes pontosságot és az 1 cm-enkénti átmérőugrást, a táblát elfordítottuk és átszerkesztettük, annak érdekében, hogy a csúcsátmérő szerintivel azonos szerkezetű és így könnyebben összevethető legyen. A számok vastagítását és a segédvonalakat itt is alkalmaztuk.

A különböző erdei faválasztékok csúcsátmérő szerinti köbtábláit a korábbi kiadás alapján adjuk közre. Ez a régi táblák formailag frissített, tartalmilag teljesen azonos változata.

Reméljük, hogy jól használható segédkönyvet sikerült így készítenünk. Köszönettel veszünk minden észrevételt.

FAGOSZ

A Szeniorok Tanácsa évnyitó rendezvénye

Dr. S. Nagy László visszatekintése

*„...Csodáld a természet végtelenségét,
iparkodj összhangban élni jellemeddel
és a természet erőivel...”*
(Márai S.).

A szeniorok rendezvénysorozatának nagyon kedves és üde színfoltja volt a 2013. évi nyitó előadás. Azok a megfigyelések, amelyek a madárvonulás titkainak feltárására irányultak, évszázados múltra tekinthetnek vissza, hallottuk Dr. S. Nagy László elnök bevezető mondataiban. Bár már sok ismeretünk van ezen a területen, a még ismeretlen okok nagyon összetettek, különösen akkor, ha globálisan nézzük őket. Jelen világunkban nagyon oda kell figyelniük vonuló madaraink megváltozott viselkedésére. Egészen biztos ugyanis, hogy ezeket a nagy környezeti változások idézik elő.

A bevezetőt követően Sándor Anna Sarolta vadgazdamérnök „A globális környezetváltozás indikátorai” címmel tartott igen érdekes és színes beszámolót a madárvonulásról és egy grúzai madárszámláló monitoring során szerzett tapasztalatairól. Először a madárvonulással összefüggő alapismeretekről hallhattunk: milyen okokra vezethető vissza a madárvonulás és milyen nagy madárvonulási mintázatokat ismerünk a különböző földrészekén.

A világ madárfajainak mintegy fele vonuló. A madarakat vonulási szokásaik alapján lehet ugyan nagyobb csoportokba sorolni, de a vonulás lezajlása sok tekintetben fajonként eltérő, szinte egyedi. A vonulás megkezdésének időzítése, az arra való felkészülés,

valamint a repülés időtartama és a választott útvonal egyaránt nagyon változatos. Vannak kizárólag nappal és kizárólag éjszaka vonuló, és vannak olyan madárfajok is, amelyek megszakítás nélkül nagy távolságokat tesznek meg több napon át. Nagyon eltérő a vonuló madárfajok repülési technikája, repülési magassága is – ezt leginkább a madarak testalkata és mérete befolyásolja. A vonulási útvonalak szerint szintén nagy eltéréseket tapasztalhattunk. A többség a kontinensek felett, partvonalak mentén repül, de vannak fajok, amelyek a nyílt vízfelületektől sem riadnak vissza, átrepülik a tengereket, óceánokat.

Nem lehetett nem szólni azokról az emberi tevékenységekről, amelyek a vonuló madarakat szándékukban akadályozzák, sőt, minden évben több száz-ezer egyed esetében végérvényesen meghiúsítják. A globalizáció legkülönbözőbb negatív hatásai mellett nem szabad elhallgatnunk a vadászattal, csapdázással okozott fenyegetettséget sem.

Számos eurázsiai vonuló madárfaj telelőhelye Afrikában található, ahova a Fekete-tenger keleti partján húzódó vonulási útvonalon át jutnak el. A vonuló madarak a legjobban olyan helyeken figyelhetők meg, ahol különféle földrajzi és időjárási okokból kis helyen koncentrálnak; ilyen például a grúz tenger-

parti város, Batumi. Anna ennek a grúzai monitoringnak a részese volt.

A madárszámlálás a madárvonulás kutatásának egyik igen fáradságos, ugyanakkor látványos eredményeket adó ága. Elhivatott önkéntesek minden évben augusztus 15. és október 15. között éjjel-nappal figyelik, számlálják a vonuló madarakat. Egy megfigyelőállomáson több számláló dolgozik egyszerre, szigorú protokoll szerint. A számlálók kelet és nyugat felé, valamint néha hanyatt fekvé, az égnei irányított távcsövekkel, egyesével számlálják az áthaladó madarakat fajonként, sőt, egyes esetekben korosztályonként és ivaronként elkülönítve. Vannak a megfigyelés különleges célpontjait képező kiemelt fajok, például a darázsölyv vagy a békászó sas, amelyek Magyarországon is fészkelő, fokozottan védett madarak.

Az előadás végén hallottunk arról az ismeretterjesztő tevékenységről is, amit a madárvonulás kutatói főleg az ifjúság köreiből végeznek, hogy a vonuló madarakat a jövőben minél kevesebb veszély fenyegetse. A nagy sikerű előadást követően több hozzászóló, köztük Dr. Szász Tibor, Dr. Halasi Gyula, Tollner György, Schmotzer András, Dr. Erdős László, Köveskúti György kapott választ a feltett kérdésekre.

Az előadást követő szünet után Dr. S. Nagy László elnök köszöntötte azokat a szeniortársakat, akik 2012-ben ünnepelték születésük kerek évfordulóját és a decemberi ülésünkön nem tudtak részt venni. Emléklapot

adott át Dr. Jereb Ottónak, aki a 90. életévét, Czebei Sándornak, aki a 80. életévét töltötte be az elmúlt évben. Gratulálunk szeniortársainknak és kívánunk nekik boldog, egészségben eltöltendő éveket.

A meghívóban meghirdetett második napirendre térve az elnök összefoglalta a 2012. évi rendezvényeinkből leszűrhető tanulságokat, majd visszatekintett az elmúlt évtizedre. Tíz év alatt 60 rendezvényt tartott a Szeniorok Tanácsa, melyből 38 előadás volt; 22 pedig kihelyezett ülés, tapasztalatcsere. A tanulmányutak célpontjai a következők voltak: Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron; ERTI, Mátrafüred, Püspökkladány, Gödöllő; Selmechánya – Zólyom; Bükk Nemzeti Park, Zemplén, Ipolytarnóc; Kapusi-erdő Tibolddaróc; és 14

erdészeti részvénytársaság. Könnyebb felsorolni azokat a részvénytársaságokat, ahol nem voltunk: Bakonyerdő, Kiskunság, Nyírerdő, Pilisi Parkerdő, Szombathely és a három HM. Zrt.

A Szeniorok Tanácsának működésére utaló, „honnan? hogyan tovább?” kérdésekre választ keresendő, az elnök előbb felelevenítette a 2003-ban megfogalmazott célkitűzéseket. Azt követően pedig megfogalmazta azokat a kérdéseket, melyek mentén, a hozzászólásokat figyelembe véve kialakítható a közös vélemény.

A hozzászólók – Dr. Szász Tibor, Halász Gábor, Schmotzer András, Dr. Király Pál, Dr. Erdős László, Köveskúti György, Dr. Halasy Gyula, Czebei Sándor, Tollner György, Zachar Miklós – felidéztek a

korábbi tevékenységeinket, megfogalmazták a leszüzhető következtetéseket, kifejtették véleményüket a szakmánkban ma tapasztalható helyzetről és útkeresési szándékkal javaslatokat is tettek. Az utóbbiak között hangzott el az is, hogy ezzel a problé-

mával ne egy ülésünkön, hanem ebben az évben – ha lehet – minden alkalommal foglalkozzunk. Hagyjunk időt valamennyi tagtársunknak a véleménye kifejtésére, gyűjtsük össze ezeket, ismerjük meg más területeken működő hasonló szerveződéseket, és az év végén próbáljuk megfogalmazni vállalható feladatainkat, s a célravezető irányt.

Dr. S Nagy László elnök összefoglalójában azt kérte, hogy tegyük a dolgunkat az elhatározott témákban és keressük a megfelelő alkalmat az érdekek érvényesítésére. A szakmai anomáliák feltárását nagyon fontosnak tartja.

Halász Gábor

Rovatunkban az Erdészeti Lapok egykori nemes hagyományát követve kívánunk teret adni az érdemi szakmai kérdések feletti kölcsönös disputának, kulturált, egymás véleményét tisztelő, érvekkel, tényekkel vitázó írásokat adva közre, melyektől – kinek-kinek habitusa szerint – akár a hevesebb hangnem sem áll távol. A Lapok szerkesztősége örömmel várja a rovatba szánt írásokat, reagálásokat. Véleményezzünk, érveljünk, disputázzunk!

„Érdekbíróság”?

Eddig úgy gondoltuk, hogy mindenki saját maga tudja a legjobban, hogy mi az érdeke, azt elsősorban az érintettektől érdemes megkérdezni. Ha pedig ők nem akarnak nyilatkozni, a viselkedésükből, cselekedeteikből tudunk rá következtetni. Ám legutóbb egy bírósági ítélet indokolásából megtudhattuk, hogy ez nem így van. A bíróság tudja (mint Oszkár), és ki is mondja, mi az érdeke a földtulajdonosnak és mi a vadászatra jogosult vadászberlőnek. Egy nyolc éve kezdődött kártérítési per ítéletének indokolása ekképpen fogalmazott: „...a kármegelőzés mindkét fél közös érdeke, ennek költségeit fele-fele arányban kell viselniük.” Természetesen a vadállomány okozta kártétel volt a per tárgya. E „salamoni” ítéletnek érdemes kissé mögéje néznünk.

Kérem, a vadászatra jogosultnak vitathatatlanul az az érdeke, hogy a vaddisznaja minél nagyobbra nőjön, a szarvasbikája minél nagyobb agancsot növelessen. Ennek érdekében tehát minél jobb étvággyal lakmározzék a földtulajdonos erdején-mezején. A földtulajdonosnak pedig az az érdeke, hogy megkapja a termelvényei értékét. Sőt, nem csak érdeke, de jogos követelése is. Neki aztán édes mindegy, hogy a vadászatra jogosult téríti meg a vad által elfogyasztott, elpredált terményeit, vagy maga takarítja be és értékesíti azt a piacon. (Kéretik figyelni,

nem kártérítésről, hanem megtérítésről lenne szó!) Ez esetben a vadászati jogot bérbeadó földtulajdonos és a bérelő vadász között egyszerűen gazdasági jogviszony keletkeznék, „kárról”, pláne kártérítésről szó se esnék. Kára csak akkor keletkezik valamelyik félnek, ha a másik nem tartja be a szerződésben foglaltakat. Például, ha a föld művelője nem jut az őt megillető pénzéhez.

A szerződő felek kétféleképpen is megegyezhetnek a térítés módjáról. Belékalakulhatják a bérleti díjba, vagy esetenkénti felmérést készítenek, és úgy számolnak el egymással. Megállapodhatnak egy szakértő személyében is, akiben megbíznak, és vitás esetben elfogadják a véleményét. Ám azért a sok feltételes mód, mert mindez nem így van: ez csak egy normális országban, normális szabályozás esetén lehetne így.

A törvényalkotók és a hatóságok gondoskodtak róla, hogy a bérleti díj a reálisnak legfeljebb mintegy húsz százaléka lehessen. (1996. évi LV. törv. 17.§. 2., Mezőgazdasági Értesítő 1997. február.) Hazánk minden szerencsés és szerencsétlen fia kitett a piacgazdaság - olykor valóban kegyetlen - hatásainak, egyedül a vadászberlők fölött van ilyen „védőernyő”. A bíróságnak az is elkerülte a figyelmét, hogy a vad létszámának a szabályozása a vadászatra jogosult kezében van. A földtulajdonos legfeljebb - tehe-

tetlenségében - a vadorzót hívhatná segítségül. Az idézett szabályozás következménye, hogy egyáltalán felmerül a kár fogalma, és a földtulajdonos kénytelen kártérítésért folyamodni. A jelek szerint nyolc év átfutási idővel, a település jegyzőjétől a Legfelsőbb Bíróságig, ügyvédek, szakértők és ellenszakértők közreműködésével. „Érdeke” lehet-e ez bárkinek is?

A bíróságoknak volt mit tanulmányozniuk a vadászati törvényben, mert az bőven foglalkozik a károkkal. Megpróbálom most ezt röviden felidézni: „A vadászatra jogosult köteles megtéríteni a kár öt százalékát meghaladó részét. ...a föld tulajdonosának hozzájárulásával vadkár elhárító berendezéseket állíthat fel... A föld használója köteles a vadkár elhárításában...közreműködni... A föld használóját e kötelezettségével összefüggésben a rendes gazdálkodás körét meghaladó közreműködéséért ellenszolgáltatás illeti meg.”

A (való-)világnak számtalan megoldatlan rejtélye gyarapodott most ezzel: hogyan következtette ki a bíróság a fele-fele arányú kármegosztást. Hasra ütéssel, „zsebreütéssel” netán? („Jobb felől üt, nekem füttyöl, bal felől üt, s nekem füttyöl”?) De hogy mindez a földtulajdonosnak érdeke lenne, azt szabadjon határozottan kétségbe vonnom!

Reményfy László

Az év madara a gyurgyalag

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) kezdeményezésére először 1979-ben éppen a gyurgyalaggal indult el az év madara programsorozat. A faj több mint három évtized múltán kerül ismét reflektorfénybe. Kiválasztásához – az előző évhez hasonlóan – az egyesület honlapján lehetett voksolni. Végül a szavazók több mint 40%-a választotta a gyurgyalagot. Talán nem véletlenül, hiszen az egyik legszín-
pompásabb, fokozottan védett madarunk. Európának csak a déli és középső részein honos, egészen az Urál hegységig. Elterjedésének északi határa a 21°C-os júliusi izotermával esik egybe. Hozzánk legközelebb Észak-Afrikában találkozhatunk más gyurgyalagfajokkal.

A gyurgyalag rigó méretű madarunk. A felnőttek feje és háta élénk gesztenyebarna, vállfoltja sárga. Szárfedői ugyancsak gesztenyebarnák, fekete csúcsú evezőtollai fénylően kékek. Hosszú, vékony, enyhén lefelé hajló csőre fekete, míg homloka fehéres színű. A fej két oldalát a kárminpiros szemeket érintő fekete szemsáv díszíti. Aranysárga torokfoltját fekete sáv választja el élénk kékeszöld hasoldalától. Hosszú, zöld farkának két középső tolla túlnyúlik a többin. Gyenge, feketésbarna színű lábai járásra nem alkalmasak, csak üldögélésre. Röptében fecskeszerű hegyes szárny és hosszú fark jellemzi, ilyenkor türkizkék testalja és feketén szegett világosbarna szárnybélése tűnhet szemünk elé. Röpte rendkívül gyors, gyakran siklik is. Lágy, bugyborékoló „pur-purr”, „gyur-gyurr” hangja semmilyen más hazai madárfajhoz nem hasonlítható.

Hazánkban a zárt erdők kivételével bárhol megtelepedhet. Kedveli a nyílt tájakat, a legelőkkal, facsoportokkal vagy ligetekkel tarkított élőhelyeket. Telepesen költő faj, költőüregeit növényzet nélküli függőleges lösz- vagy homokfalakba készíti. A telepek gyakran kisebb vizek, rétek, legelők, kaszálók közelében alakulnak ki, máskor vizektől távolabb is megtelepszik. Telepeinek egy részét löszpartok, löszszakadékok falába készíti, míg másik típusát folyóink meredek partfaliban találhatjuk. Különösen a magas mederfalú szakaszokat kedveli, ilyen található a Tisza, a Szamos és a Hernád mentén. A partfalba vájt vízszintes költőalagút hossza megközelítheti a 2 métert is. Ennek végében található a kiöblösödő, 25-30 cm átmérőjű költőüreg. Hegyes csőrével 10-25 nap alatt ássa ki a járatát, ennek során ez a kistermetű, mintegy 60 grammos madár akár 12-15 kg földet is megmozgat. A költőüregben belül fészket nem épít. Az 5-8 csaknem gömb alakú, fényes, fehér tojás kezdetben a talajon helyezkedik el. Később a fiókák a szülők által kiöklendezett köpeteken tartózkodnak, amely rovarkitin-maradványokból, egyéb emészthetetlen részekből áll. A fészkalj június elejére teljes, de a kotlást még előtte megkezdik a szülők. Ezért a fiókák a tojásrakás sorrendjében fokozatosan kelnek ki, közöttük néhány napos korkülönbség van. Így ugyanabban a fészekben különböző fejlettségű fiókák találhatók. A kotlás ideje 20-22 nap. Kikelésükkor a fiókák csupaszok és vakok. A kotlásban és a fiókák etetésében is mindkét szülő részt vesz. A fiókák tollazata sokáig tüskeszerű, mert a tollak zászlója hosszú ideig zárva marad. A szülők a fiókákat mintegy 30 napig etetik.

Rendszerint fák, bokrok csúcsáról, száraz ághegyekről, villanydrótról vagy más kiemelkedő pontról lesi rovarzsákmányát, amelyet azután röptében kap el. Gyakran vadászgat a levegőben, sokszor csapatban. Táplálékának zömét nagyobb termetű, repülő rovarok alkotják. A különböző rovarcsoport-

tok között megtalálhatók a hátyásszárnyúak közé tartozó darazsak, poszméhek, méhek, amelyek fullánkját a potroh megfelelő pontjának összenyomásával igen ügyesen képes eltávolítani. A megfigyelések szerint házi méhek á b b h ű - vös

időszakban fogyaszt. Koltási időben többnyire a fészkelő telep néhány kilométeres körzetén belül szedi össze táplálékát. A listán szerepelnek különböző szitakötők, egyenesszárnyúak, lepkék, továbbá a kétszárnyúakhoz tartozó legyek és boglyok is. Az említettek kívül különböző bogárfajok is előfordulnak táplálékállatai között. Sikeres zsákmányolás után a nagyobb rovarokat, mint a sáskákat vagy a szitakötőket, előbb ülőfáján agyonveri, és csak azután nyeli le.

Hosszú távon vonuló faj, a telet Afrikában tölti. Kiváló adottságainak köszönhetően megállás nélkül repüli át a Szaharát. A hazai madarak május közepe táján érkeznek vissza költőtelepeikre. Őszi vonulása már augusztus közepén megkezdődik, de előtte csapatokban gyülekeznek. Csúcsidőszaka a hónap végére esik. Szeptember közepe után már csak elvétve találkozhatunk vele. A Közép- és Kelet-Európában költők Kelet- és Dél-Afrikában, főleg a Kongó-medence délkeleti részén telelnek. A fiatal madarakra jellemző, hogy a fészkelő telepüktől szétszóródva, másutt kezdenek költésbe. A vizsgálatok szerint ugyanakkor magas a fiatal madarak pusztulási aránya. Alig egyharmaduk éli túl az első évet. A legidősebb hazai gyurgyalagot kifejlett madárként gyűrték, és 5 évvel később fogták vissza.

Magyarországon 1954 óta védett, 1982 óta fokozottan védett faj. Hazai állományát 20-30 000 párra becsülik a szakemberek. Az év madarát számos tényező veszélyeztetheti. Költőhelyei gyakran válnak fészkelésre alkalmatlanná, mert benővi a növényzet, a függőleges részsűk leomlanak, vagy a talajmélyedéseket feltöltik szeméttel. Agyag- és homokbányászatnak is gyakran esnek áldozatul lakott költőtelepei. Alkalmi háziméh-fogyasztása miatt költőüregeit olykor szándékosan eltömi. Az illegális lelövések és a rovarölő szerek ugyancsak sok madár pusztulását okozzák. Mindebből látható, hogy sok még a tenivalónk gyurgyalagjaink védelme érdekében.

Andrési Pál

Kép: Dr. Molnár Gyula

Dr. Szederjei Ákos erdőmérnök

Az erdélyi havasok alján, Seles-tyehután, 1911-ben erdész-vadász család szülötteként látta meg a napvilágot.

Az erdő és a vadon élő állatvilág ismeretét és szeretetét földbirtokos erdőgondnok nagypapja és erdőmérnök édesapja mellett tanulta. Ez meghatározta pályaválasztását és végigkísérte egész életét.

A családi háttér ugyanúgy, mint a piarista gimnázium rendje, szigorú kötelességtudatra, fegyelmre és szívós kitartásra nevelte. Mindez segítette őt abban, hogy az élete során felmerülő nehézségeket sikerült mindig legyőznie.

Az erdők koronás fővadjának, a gímszarvasnak tisztelete és megismerésének vágya már gyermekkori vonzalomként élt benne.

Érettségi után a soproni főiskola erdőmérnöki fakultásán tanult. Sikeres pályázatával elnyerte, hogy a kor szokásainak megfelelően az egykori porosz „Német Birodalmi Erdőgazdaság”-ban, (a világhírű ROMINTEN-ben) tanulmányozhassa a szarvas-vadgazdálkodást.

Tapasztalatairól – már gyakornok korában – szakszerű beszámolókat írt a magyar szaklapokban.

Hazatérte után – mint jól képzett fiatal erdőmérnököt – erdőgondnoknak nevezték ki 1939-ben az akkoriban visszacsatolt kárpátaljai Szinevérrre. Itt már megfigyeléseket gyűjtött a kárpáti szarvasokról, farkasokról és hiúzokról. Eredményesen vadászta Horthy kormányzót és főúri vendégeit.

Öt év után a Színi Erdészet vezetőjének nevezték ki, ahol egyik fontos feladata volt az Állami Koronauradalom kormányzói vadászterület medvenvelő- és szaporító kertjének megosztása és kibővítése egy vadászkerettel. A második világháború frontharcai miatt azonban ez a terv nem valósulhatott meg.

(Megj.: Dr. Tóth Sándor „Haragistya ménesvölgy” című kordokumentum értékű könyvében eredeti levéltári okmányokkal alátámasztva írja le a „medvéskert” Derenk falu lerombolásával és kitelepítésével összefonódó bűteles történetét.)

A háborúban és az azt követő zűrzavaros időkben a gazdátlanul maradt területeken hatalmas mértékű pusztítás keletkezett az egész országban, amely a vadállományt sem kímélte. Rengeteg fegyver került illetéktelen kezekbe, miközben a hivatásos vadőröknek le kel-

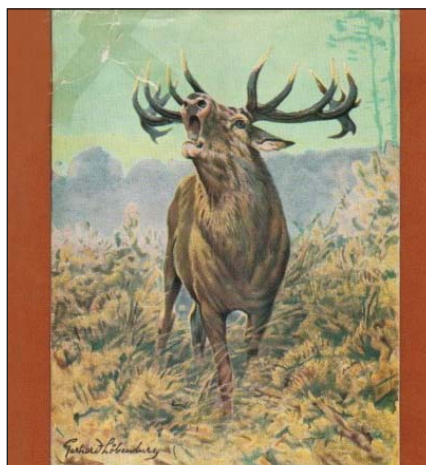

Dr. Szederjei Ákos a huszadik századi vadászattudomány kutatásának és oktatásfejlesztésének meghatározó személyisége. Az OEE igazgatósági választmányi tagja volt, rendszeresen publikált az Erdészeti Lapokban.

lett adniuk a fegyverüket. Különösen a szarvasállomány károsodott, becslések szerint 75-80%-a „eltűnt”.

1945-ben az erdők nagy része állami tulajdonba került. Az ebben az évben hozott miniszteri rendelet megszüntette a földtulajdonhoz kötött vadászati jogot, és ezt az állami irányítás kezébe adta.

Az ideiglenes kormány földművelődésügyi minisztere, Nagy Imre, Szendy-Moldován Lászlót bízta meg a minisztérium Állattenyésztési Főosztálya keretén belül a Vadászati és Halászati Osztály megszervezésével.

SZARVAS

A kinevezett hivatalnokok (akkori szóhasználat: előadók) között volt Hauer Lajos jogász, a Földbirtok Rendezési Főosztályról, Orbán László a Gödöllői Koronauradalomból, Ferenci Tibor vadászati felügyelő Baranya megyéből.

1946-ban megalakult a Magyar Állami Erdőközpont (MALLERD). Az elnöki tisztséget ifj. Tildy Zoltán (a híres természetfotós művész) töltötte be, a titkári feladatot Bence Lajos (később a soproni erdőmérnöki főiskola tanszékvezető professzora) látta el.

A Vadászati Osztály vezetésével Szederjei Ákost bízták meg. Az ő irányításával szervezték újjá a MALLERD tudományos kutatócsoportjait, amelyek az 1950-ben megalakult Erdészeti Tudományos Intézetbe (ERTI) integrálódtak.

Ezekben a nehéz időkben is példát mutatva az emberségből, barátságából, maga köré gyűjtötte a korszak akkori számkivetettjeit, akik korábban a vadgazdálkodás és a vadászat jeles értői és művelői voltak. Ez a csoport – Szederjei vezetésével – arra törekedett, hogy a teljesen lepusztult vadállomány korábbi világhírnevét helyreállítsák.

A közvetlen és külső munkatársak között országosan ismert nevekkal találkozhatunk: pl. Kittenberger Kálmán, Szechenyi Zsigmond, dr. Forgách Balázs, Teleky József, id. Fuchs Antal, Jilly Bertalan, Homoki-Nagy István, Szilágyi Kálmán, Altai Emil, Studinka László, Zsindely Endre, Jankovich Rudolf, Kókai Dezső valamint számos ismert járási és megyei felügyelő (pl. Esterházy László a zirci, dr. Nagy Endre a hatvani járási felügyelő (a későbbi vadaskert alapító Tanzániában))

A kutatóközpont számos feladata között többek közt szerepelt:

- az apró- és nagyvadállomány számbavétele,
- az állami erdőgazdaságok, rezerátumok és bérbeadandó vadászterületek, valamint a kutatás és oktatás célját szolgáló kísérleti területek kijelölése,
- a megyei és járási szakfelügyelet újjászervezése.

Szederjei Ákos felismerte, hogy hazánk összefüggő – állami tulajdonú – zárt erdővel borított tájain kiváló lehetőség nyílhat az újszerű vadgazdálkodásra, elsősorban a nagy mozgásigényű

(50-70 km) szabadterületi szarvaspopulációk egységes szemléletmód alapján kialakított kezelésére.

Mivel vadászati szempontból a bikák agancsának tömege és pontértéke alapján határozzák meg egy-egy élőhely értékét, így Szederjei összegyűjtötte a kiállításokon bemutatott, illetve a múzeumokban őrzött érmes trófeák alapadatait (1871-től, pontértéket és az elejtési helyeket). Ezeket Magyarország-térképen ábrázolta, és ezzel szemléletesen kirajzolódott az egyes élőhelyek minőségi különbözősége.

Munkájával nemcsak a szakemberek figyelmét akarta felhívni a gímszarvas populációk tájegység szerinti eltéréseire, hanem a hatalmi helyzetben lévő döntéshozóknak kívánta azon javaslatát alátámasztani, hogy a gímszarvas populációk minőségének javítása érdekében ezeket a tudományos tényeket vegyék figyelembe az új vadászterületek kijelölésekor, függetlenül az aktuális közgazdasági határoktól.

Sokszor folytatott szakmai vitát a legfelsőbb vezetőkkel, és – szuggesztív egyéniségének köszönhetően – sikerült őket meggyőznie igazáról.

A fennmaradt hivatalos okmányok alapján megállapítható, hogy milyen bonyolult folyamatnak bizonyult a különböző egyéni, párt és egyéb lobbycsoportok érdekeinek is megfelelő vadászterületek kijelölése.

A MALLERD javaslata alapján hétféle területtípus alakult ki:

bérbeadott-, lelövési engedéllyel (bárcával) vadászható-, személyzeti (FM és MALLERD), központi-, kísérleti-, tanulmányi területek, valamint ornitológiai rezervátumok.

1954-ig a dām- és gímszarvas (bika és tarvad) vadászata tiltott volt, kizárólag a minisztérium által kiadott egyedi engedéllyel volt elejthető.

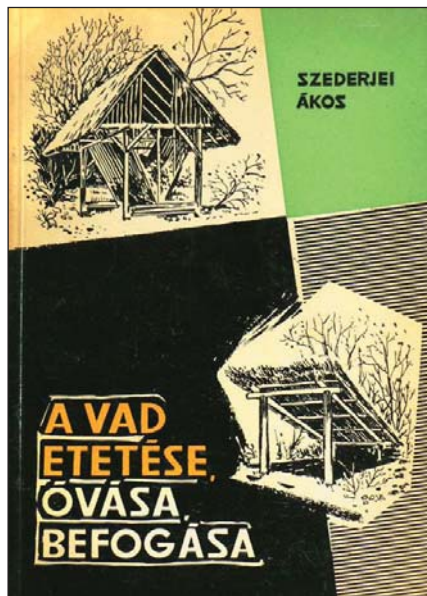
Az 1040/54 MT rendelet az erdőben folytatott vadgazdálkodást az állami erdőgazdaságok irányítása alá rendelte, és az összes nagyvadas vadászterület az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF) irányítása alá került.

1948-ban Szederjei Ákos javaslatára jelölték ki kutató- és oktató bázisként Gödöllő Jakabpuszta területét. Ide telepítették Fegyvernekről a *Lelovich György* solymászmester magánbirtokán működő solymásztelepet.

Mintegy 80 db. különböző fajú ragadozó madarat tartottak – a szirtisasztól a kabasólyomig – egyrészt hagyományörzési céllal, másrészt európai hírű ornitológusok bevonásával (*Pátkai Imre, Keve*

András), itt oktatták a leendő hivatásos és sportvadászokat a védett és vadászható fajok élőben való felismerésére.

- Itt forgatta dr. Homoki-Nagy István a népszerű természetfilmjeit, többek között az Európai Nagydíjat nyert „*Gyöngyvirágtól lomb-bullásig*” című filmjét is, amelyben Szigethy Kálmán állatidomár és producer, Lelovich György solymászmester működtek közre. (Megjegyzés: bosszú vajúdas után a magyar solymászat sportja – a természetvédelem felügyeletével – nemcsak legalitást kapott, hanem 2011-ben a világörökség részévé is nyilvánították.)
- Itt létesült az ERTI Kísérleti Fácán- és Fogolykertje. 1951-ben sikerült hazánkban először volierben foglyot szaporítani. Fontos kutatási célul tűzték ki a fogolycsapatok téli „kamrás” átteleltetését.

- Itt létesült a dām- és gímszarvas és őz kert, ahol Szederjei takarmányozási, agancsfejlődési, kormeghatározási, szaporodásbiológiai vizsgálatokat végzett.

A külföldi – főleg német – szakirodalmi adatokat, a saját kutatási eredményeit és a trófeabírálat adatait felhasználva mutatta be a gyakorló vadgazdáknak, hogy a jó vérvonalból származó gímikák egyedei az évente megújuló agancsuk tömegét akár 2 kg-mal is képesek növelni 10-12 éves korukig.

Ezzel bizonyítást nyert, hogy az ilyen egyedeket nem szabad a kulminációs koruk előtt kiemelni az állományból.

A dámszarvasnál 9-10, az őznál 7-8, a muflonnál 9-10 évben határozta meg a golyóérettségi kort. Javasolta, hogy a

bírálatnál végezzenek kormegállapítást és a hibás elejtést jelöljék be a bírálati lapra ún. „mínuszpontokkal” (-1, -2, -3 pont), valamint szankcionálják pénzbírsággal.

Szederjei érdeme a Nadler-i hagyományokon alapuló trófeabírálati rendszer továbbfejlesztése és kiterjesztése az állami és bérbe adott területeken zsákmányolt összes trófeára.

Szerinte az adatok nem elsősorban az elejtők hírnevének növelésére szolgálnak, hanem az állomány minőségét kell jellemezniük. Ezért célul tűzte ki a trófeabírálat országos bevezetését, hogy az így előálló statisztikai adatok hozzájárulhassanak a természetes élőhelyek különbözőségeinek feltáráshoz és a vadgazdálkodás szakszerűségének folyamatos nyomonkövetésével a vadállomány minőségének javításához.

Ennek az elképzelésnek a megvalósítását segítette, hogy 1956 után beindult a külföldi vadászok bérvadásztatása a MAVAD szervezésében.

Szederjei javaslatára az OEF utasítására az ERTI keretén belül megalakult az Országos Trófeabírálat Bizottság (OTB) elődje, azzal a feladattal, hogy a külföldi vadászok állami és bérbeadott területeken, míg a magyar vadászok állami területeken zsákmányolt érmes trófeáinak bírálatát végezze.

Az eredményes munka elismeréseként – dr. Tóth Sándor főosztályvezető javaslatára – 1964-ben a minisztérium leválasztotta az ERTI-től a trófeabírálatot, és a világon először 3 főállású, és 5-6 nyugdíjas szakemberrel létrehozta az Országos Trófeabírálat Bizottságot.

Szederjei Ákos az elnöki tisztséget 1968-ig látta el. (Utódai *Bakkay László, Szidnai László* majd *Bognár Gábor* voltak)

A bizottság szervezetében helyet kapott egy preparatórium is, *Kókai Dezső* (korábban a Nemzeti Múzeum preparátora) vezetésével. Feladata volt a trófeák esztétikus, szakszerű kikészítésének megismertetése és elterjesztése a gyakorlatban.

Az önállóvá vált OTB végezte a trófeabírálatokat, azok adatainak rögzítését, törzskönyvezését, fotódokumentálását, mínuszpontok megállapítását és szankcionálást, a bérvadászok lövegjegyén az elszámolás alapját képező méret és súlyadatok hatósági rögzítését, a nemzeti értékű trófeák meghatározását, majd később a megyei bírálatbizottságok megalakítását.

Az OTB munkatársai az állomány minőségi gondozása érdekében folyamatosan szakmai képzéseket tartottak,

szakcikkeket írtak, trófeakiállításokat, bírálatokat szerveztek.

Az OTB szervezetében létesült – a Budakeszi Erdészetről működő – Vadegészségügyi Laboratórium, amelyben a mező- és erdőgazdaságokban az egyre fokozódó mértékben használt vegyszerek apróvadra gyakorolt hatását vizsgálták.

A hatvanas évek végére a nagyvadállomány létszáma – egyes becslési adatok szerint – a háború előttinek kétszeresére szaporodott. (Szerintem legalább háromszorosára.)

Mindezen tevékenységek hozzájárultak a magyar vadgazdálkodás külföld előtti tekintélyének megalapozásához.

Az ötvenes évek végétől egymás után jelentek meg Szederjei Ákos kuta-

mester társszerzőségével írt, csak német nyelven jelent meg. A ma már könyvritkaságnak számító 459 oldalas mű, fotomontázs technikával készült, szép képekkel és részletes bírálati adatok közvételével mutatja be a Kárpát-medencében az 1881-1959 között zsákmányolt szarvastrófeákat.

Ez a külföldi vadászok körében népszerűvé vált könyv nagymértékben hozzájárult a magyar gímszarvas világ hírnevének öregbítéséhez, és felkeltette a nyugati vadászok érdeklődését a „vasfüggöny” mögötti különleges minőségű vadállomány iránt, így nagyban elősegítette a vadászturizmus beindulását, amely nem csak hírnevet, de számottevő gazdasági hasznot is jelentett hazánknak.

Szederjei tudományos munkásságának összegzését jelentette a magyarországi szarvasról készült kandidátusi értekezése, amelyet 1963-ban védett meg a Magyar Tudományos Akadémián. A dolgozat téziseiben bemutatja a szabadtéri minőségi szarvas-gazdálkodás alapját képező tájegységenkénti állományminősítést. Az elbírált agancsok értékpontjainak sokezeres adathalmazára alapján 6 táj 17 tájrészletén belül 104 szarvastörzset különít el.

Munkásságával hozzájárult, hogy a Nemzetközi Vadászati- és Vadvédelmi Tanács (CIC) és a Nemzetközi Kiállítási Iroda (BIE) Magyarországnak adományozta az első Vadászati Világkiállítás megrendezésének jogát az 1971-es évre.

A vadgazdálkodás fejlődésének eredményeként a világkiállításon 3 világrekord (szarvas, dām, őz) trófeát tudunk bemutatni, és 17 aranyérmes trófeánk jutott be a világranglista első tíz helyére. A dāmnnál mind az első tíz helyet magyar trófea nyerte el.

A magyar szabadterületeken zsákmányolt világrekord trófeákról szóló híreket kételkedve fogadó nyugati vadászok megnyugtatására írta meg Szederjei Ákos (nejével közösen) a „*Geheimnis des Weltrekordes -Der Hirsch*” és „*Geheimnis des Weltrekordes -Das Reh*” című könyveit, amelyek csak német nyelven jelentek meg, és bemutatják az új alapokon nyugvó nagyvadgazdálkodást.

Szederjei a világkiállításon a magyar trófebíráló bizottság küldöttségének vezetőjeként vett részt, bár ekkor őt – még 1968-ban – a Fővárosi Állat- és Növény-

kert főigazgatójának nevezték ki. A világkiállítás az Állatkert számára is hasznos volt, mert számos, hazánkban még nem látott – a kiállításon bemutatásra került – állatot az Állatkertnek ajándékoztak a kiállítók.

Dr. Szederjei Ákos az új munkaterületen is aktív tudományos életet élt, folyamatosan jelentette meg ismeretterjesztő cikkeit, tanulmányait, könyveit az állatok életéről, tartásáról, viselkedéséről.

Nagy gondot fordított a zárt téren élő állatok tartásának modernizálására, munkaterápiás foglalkozásokat vezetett be, korszerűsítette a takarmányozást és állategészségügyi ellátást. Számos újító tevékenysége között említhető, hogy 100 év után ő létesített először karantént az Állatkertben. Ő volt *Nädler Herbert* után a második olyan igazgató, akit tudományos munkásságáért felvettek az Állatkert Igazgatók Nemzetközi Szövetségébe (IUDZG).

1978-as nyugalomba vonulása után még rendszeresen publikált, oktatott, így pl. részt vett a Gödöllői Egyetem vadgazda szakmérnök képzésében is.

Még életében 25 könyve jelent meg magyar, német és cseh nyelven, több száz ismeretterjesztő cikke és tanulmánya ma is élvezetes olvasmány. Irodalmi munkásságában állandó segítője és szerzőtársa volt hűséges felesége, Magda asszony, akinek önálló ismeretterjesztő könyvei is megjelentek.

Munkásságának elismeréseként számos hazai és külföldi kitüntetésben részesült. (Német Vadászszövetség (DJV) irodalmi díja, a CIC Nívódíja, Széchenyi-díj, „*Egy élet a vadgazdálkodásban és kutatásban kifejtett munkásságáért*” érdemérem.)

1991. szeptember 19-én a szarvasbőgés havában, csendben távozott az örök vadászmezőkre. Nevét a nyírkáta 8561-es számú vadásztársaság vette fel.

Mellszobrát a család, a Vadászkamara és Védegylet képviselői, volt munkatársai és barátai jelenlétében 2007-ben avatta fel *Prof. Dr. Persányi Miklós* Környezetvédelmi- és Vízügyi Miniszter.

Hálás vagyok a sorsnak, hogy munkatársa, majd később utódja lehettem az OTB-nél.

Szederjei dr. élete küzdelmes volt, ám a hitét soha nem veszítette el, amit gazdag életműve is bizonyít. Munkásságának kiemelkedő érdeme a magyarországi gímszarvas világhírnevének megalapozása, amelynek a XXI. századra is kiható jelentőségét kötelességünk megőrizni.

Szidnai László

az OTB nyugalmazott elnöke

tási eredményeket ismertető és állománykezelési, selejtezési eljárásokat bemutató szakkönyvei:

„Őz”; „Szarvas”; „A vad etetése, óvása, befogása”; „Vadcsapáson”; *Mit kell tudni a vadászsportról?*, *Studinka László* társszerzőségével „Nyúl, fogoly, fácán” és egyéb tanulmányai, cikkei, melyek azokban az időkben fontos útmutatói voltak a gyakorlatban dolgozó vadgazdáknak, és jelentős szerepük volt a fiatal nemzedék szakmai nevelésében, képzésében.

A „*Die Goldmedallien-Hirsche Ungarns*” (1960) című munkája, amelyet *Otto Sartorius*, az ismert német erdő-

Ülésezett az ÚMVP MB Erdészeti Albizottsága

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program Monitoring Bizottság Erdészeti Albizottsága 2013. február 19-én tartotta meg ülését. Ennek során áttekintették a jelen költségvetési időszak erdészeti jogcímeinek helyzetét, az uniós tagországokhoz átlagához képest elfoglalt helyzetünket és kitekintést nyertek a következő, 2014-20 közötti időszak kezdő éveire vonatkozóan is.

Elsőként **Gergely Márta (VM Agrárfejlesztési Főosztály)** tájékoztatta a megjelenteket a következőkről:

– **A fiatal erdők állománynevelése** 25/2012. (III.20.) VM rendelet 2012. decemberi módosításai

A támogatási időszak lerövidül (5 év helyett 1 év), a kérelem benyújtása után a tevékenység határozat hiányában is megkezdhető, de a kifizetési kérelmet az elvégzés után 20 napon belül be kell nyújtani, kultúrerdők és faültetvények esetében tisztításnál a célállománytól eltérő, de őshonos fajok egyedét nem kell eltávolítani, elegyes állományoknál a főfafajra vonatkozóan kell a nyesést elvégezni, végül az ügyfeleknek nyilatkozni kell a kérelembenyújtás évében a megelőző két évben igénybe vett de minimis támogatások mértékéről.

– **A kihirdetés alatt álló „saláta rendelet”** módosításaival érintett erdészeti jogcímeknél várható változások:

– mezőgazdasági földterületek erdősítése (NVT, EMVA): A pályázó mezőgazdasági tevékenységből származó bevételét kell az összes bevételéhez viszonyítani és mezőgazdasági bevételként elismerni az egységes területalapú támogatást, ha azon kívüli mezőgazdasági tevékenységből származó bevétel igazolható.

– erdő-környezetvédelmi kifizetések, erdészeti potenciál, erdőszerkezet átalakítás: támogatási kérelem július 02-31. között nyújtható be, a forráslekötéseknek 2013. december 31-ig le kell zárulni.

Natura kifizetések erdőterületeken: mivel az 1698/2005/EK uniós tanácsi rendelet csak a tulajdonosokat vagy azok társulásait kívánja támogatni, ezért meg kell védeni azt a magyar álláspontot, miszerint az erdőgazdálkodók az Erdőörvény alapján a tulajdonosok megbízásából, azok társulása keretében tevékenykednek, így továbbra is működőképes az uniós jognak megfelelően ez a támogatási konstrukció. Sajnos az ezzel kapcsolatos egyeztetés el-

húzódása miatt a tavaly benyújtott kérelmekről hozott határozatok csak ez év tavaszán, remélhetőleg legkésőbb a következő egységes kérelem benyújtása előtt kerülnek kiadásra.

A kidolgozás alatt álló intézkedések közül az „Erdői közjóléti létesítmények kialakítása” alintézkedés közgazgatási egyeztetés alatt áll, várhatólag idén júniusban megnyitható. Az erdészeti potenciál helyreállítása jogcímen belül a „Káresemények megelőzése” alintézkedés alapján a támogatási rendelet kidolgozása és megjelenése szintén 2013-ban várható.

Az előadás rendkívül fontos és sokak által várt része az erdészeti intézkedések 2014-2015. évi, átmeneti időszaki várható sorsával foglalkozott. Sajnos az erdészeti ágazat vidékfejlesztési intézkedéseire nézve jelenleg nincs uniós támogatási jogalap, hogy az intézkedések 2013 utánra meghosszabbításra kerüljenek. Jelen helyzetben tehát a 2013 év végéig jóváhagyott erdészeti jogcímek az idén fogadhatók be és 2015 végéig fizethetők az un. N+2 szabály alapján. A megoldást ebben a helyzetben az jelentheti, hogy reményeink szerint ez év végéig elfogadásra kerül az EMVA átmeneti rendelkezéseiről szóló rendelet, amely egyes vidékfejlesztési intézkedéseket meghosszabbít 2015-ig (lehetőséget teremtve arra, hogy új kötelezettségvállalást lehessen tenni, illetve támogatás legyen adható 2013 utáni évben is), valamint a mezőgazdaságban és erdészeti ágazatban nyújtható állami támogatásokról szóló iránymutatás is megújításra kerül a Bizottság részéről.

Regős János osztályvezető (MVH) az erdészeti jogcímek jelenlegi állásáról, a támogatási és kifizetési kérelmek helyzetről tartott előadást. Ennek anyagát a MEGOSZ honlapján (www.megosz.org) közzétettük, főbb megállapításait pedig az alábbiakban foglaljuk össze:

- **Fiatal erdők állománynevelése:** a tavalyi 571 benyújtott kérelemből várhatóan 27 kerül elutasításra, az igényelt támogatás közel 1,3 milliárd forint. A határozatok március végéig, április elejéig kerülnek postázásra.
- **Natura 2000 erdő támogatására** 2193 db kérelmet nyújtottak be, határozathozatal, mint korábban jeleztük 2013. tavasza.
- **Erdőszerkezet átalakítás jogcímen** belül a 2011. évi támogatási kérelmek ügyintézés befejeződött, a forrásallokációt az MVH megkérte a mi-

nisztériumtól. A tavalyi 153 db kérelemmel kapcsolatos döntéshozatal 2013. május közepéig várható, hasonlóan az erdő-környezetvédelmi kifizetések tavalyi kérelmeihez.

- az NVT-s erdőtelepítések még folyamatban lévő, helyszíni ellenőrzéssel, elutasított vis maiorral és a korábbi évek újra ügyintézésével érintett kérelmeinek várható kifizetése 2013. március végétől.

Ali Tamás igazgatóhelyettes (NÉBIH Központi Erdészeti Igazgatóság) a NÉBIH és az MVH együttműködését ismertette az erdészeti jogcímek végrehajtásában. Előadásának végén jelezte, hogy tudomásuk szerint a Vidékfejlesztési Minisztérium még egyeztet az MVH-val a Delegálási Szerződés aláírásáról pénzügytechnikai okokból. Ez súlyosan veszélyezteti az erdészeti támogatások feldolgozását, kifizetését, mert a NÉBIH-nek még a 10 Kományhivattal is külön megállapodást kell kötnie. A NÉBIH ezért javasolja, hogy a Delegálási Szerződés rögzítse a 2013. évi rendelkezésre álló pénzügyi keretet. Ebben a formában kerüljön sürgősséggel aláírásra. Ezt követően a VM, az MVH és a NÉBIH szakemberei külön állapodjanak meg a pénzáradás módjáról. Az azonnali, felsővezetői döntés nem várhat tovább, mivel március 1-jén az ezzel kapcsolatos szakmai feladatokkal megbízott 55 szakembernek lejár a kinevezése.

Dr. Maász Miklós főosztályvezető (VM VFF) – a következő költségvetési időszakra vonatkozóan jelezte, hogy a magyar állami erdők minél több erdészeti jogcímmre való bevonására irányuló erőfeszítések elmenére a jelenlegi állás szerint csupán néhány jogcímen lesz részben vagy egészben támogatható az állami erdők köre. Ismertette a következő időszak tervezési folyamatában bekövetkezett csúszások okait és a döntések várható menetrendjét. Elmondta, hogy a 2014-es év a földalapú támogatások vonatkozásában is átmeneti év lesz és a kialakult, a jelenleginél várhatóan jóval bonyolultabb rendszer csak 2015-től lép életbe. Az elhangzottakat Sinkó Eszter (VM) az állami támogatások átmeneti szabályozása, míg Horváth Anikó (VM) a közvetlen kifizetések várható notifikációs, renotifikációs eljárásának ismertetésével egészítette ki.

Decsák Tamás monitoring szakreferens (VM-EVHF) táblázatos formában mutatta be a hazai erdészeti jogcímek forrásfelhasználásának összehasonlítását az Unió átlagához viszonyítva, amit az alábbiakban teszünk közzé.

Intézkedés	Rendelkezésre álló forrás 2007 (euró)	Rendelkezésre álló forrás 2012 (euró)	Lekötött forrás 2015-ig	Lekötött forrás 2015 után	Még fel nem használt forrás	%	HU felhasznált forrás %	EU 2011 %
Agrárerdészeti rendszerek	813 353,00	2 813 540,00	1 929 763,68		883 776,32	31,40	68,60	1,00
Erdő-környezet védelem	89 306 167,00	41 278 651,00	9 355 915,00	4 360 092,00	27 562 644,00	66,77	33,23	11,70
Erdészeti potenciál-helyreállítás	10 736 260,00	10 738 726,00	3 447 498,47		7 291 227,53	67,90	32,10	39,00
Nem termelő beruházások erdészeti területen-szerkezetátalakítás	45 059 760,00	32 655 609,00	3 619 927,00		29 035 682,00	88,90	11,10	28,50
Mezőgazdasági területek első erdősítése	257 019 568,00	257 078 598,00	84 606 943,00	21 572 613,00	56 894 060,22	22,12	77,88	40,30
NVT determináció 2015-ig			46 938 517,94					
NVT determináció 2015 után				47 007 433,84				
Az erdők gazdasági értékének javítása (erdészeti gépbeszerzés)	12 305 168,00	27 124 988,00			0,00			
Fiatall erdők állományneveléséhez nyújtandó támogatások		6 666 666,00	Előzetes kalkuláció alapján (2012): 4 104 375		2 562 291,00	38,43	61,57	23,10
Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtott kompenzációs támogatás	0,00	35 800 000,00	Előzetes kalkuláció alapján (2012): 12 255 281		23 544 719,00	65,76	34,24	14,00
Nem mezőgazdasági földterület első erdősítése	1 952 047,00	1 952 495,00						
Összesen:	417 192 323,00	409 442 607,00			147 774 400,07	36,00	<i>* forrás: MVH</i>	

A táblázat adataiból egyértelműen látszik, hogy az erdészeti jogcímek döntő többségénél a magyar forrásfelhasználás hatékonyabb, sokszor nagyságrendekkel magasabb volt, mint az Unió 27 tagállamának átlaga!

Hozzá kell tennünk, hogy az uniós átlagban a több költségvetési időszak óta a források felhasználásában nagy rutinnal rendelkező alapító tagországok is szerepelnek, míg Magyarország számára a 2007-2013 közötti csupán a kezdő, „tanuló” időszak volt az erdészeti jogcímek vonatkozásában. Ugyanakkor az uniós átlaghoz képest csupán az erdő szerkezetátalakításban (ennek oka alapvetően a jogcím elhúzódnó notifikációja) és minimális mértékben az erdészeti potenciál jogcímen van elmaradásunk, míg másutt jelentős előny mutatkozik a magyar teljesítésben. Figyelembe véve a körülményeket, ezt a hazai pályázók, a szakmai szervezetek, az erdészeti igazgatás és kifizető ügynökség, illetve a szaktárca komoly eredményeként kell értékelnünk.

Az előadásokkal kapcsolatos hozzászólások után az Erdészeti Albizottság a következő, a március 13-i Monitoring Bizottság elé terjesztendő pontokat fogalmazta meg.

Az erdészeti jogcímek 2014. évi igénybevételének biztosítása

Látható, hogy a következő költségvetési időszak kezdő évében, 2014-ben a vidékfejlesztésben az átmeneti szabályok szerint csak egyes jogcímek kerülhetnek megnyitásra. Az erdészeti jogcímek közül is csak akkor, ha ezt a folyamatban lévő állami támogatásokra vonatkozó uniós iránymutatás felülvizsgá-

lata során a magyar fél megfelelő erélyvel képviseli, kéri, illetve az EMVA rendelet átmeneti szabályozása ezzel összehangoltan rendelkezik majd. Ezért kérjük, hogy a Monitoring Bizottság tegyen meg minden ez irányú szükséges intézkedést, különben nemcsak a hosszabb távú, de az egy éves lefutású programok sem lesznek megnyithatók az erdészeti ágazatban a 2014-es esztendőben. Ennek a helyzetnek a megoldása most a legsürgetőbb feladat!

Az erdészeti szakirányítói hálózat újjáélesztése, támogatása

Ez az erdészeti jogcímek megfelelő működtetésének és a rendelkezésre álló keretek lehívásának előfeltétele. Éppen ezért az erdészeti szakirányítás támogatását uniós és/vagy nemzeti forrásból meg kell teremteni, ellenkező esetben egyszerűen nem lesz aki pályázzon a megfelelő szakmai és adminisztratív tudás, háttér hiányában.

A jogcímek hatékony és egyszerű működtetése

A következő tervidőszak prioritásait is figyelembe véve már most végig kell gondolni, milyen jogcímeket, milyen alcímeket érdemes ebben a formában tovább működtetni. A rosszul értelmezett szakmai bizonyítási vágyból agyonbonyolított jogcímek ideje lejárt. Ami az uniós minimum elvárásokhoz képest plusz terhet jelent, azt egyszerűen törölni kell a magyar jogcímek előírásából.

A támogatási egységárok emelése

Az erdészeti jogcímek támogatási összege az európai normákhoz viszonyítva még mindig alacsony. A különböző egységárok felemelése iránt már

történtek intézkedések az elmúlt két év során. Ezt azonban tovább kell folytatni, különösen az olyan jogcímek esetén, mint például az erdőtelepítés, amelynek egyszerűen megszűnik a létjogosultsága, ha 2014-től valóban eltörlik a jövedelempótló támogatást. Az erdőtelepítés már jelenlegi formájában sem versenyképes a mezőgazdasági területalapú támogatásokkal. Ezért, ha azt akarjuk, hogy Magyarország uniós átlaghoz képest, még mindig alacsony erdősültsége tovább növekedjen és az ezzel kapcsolatos kormányprogramoknak realitása legyen, akkor a jelenleginek a többszörösére kell emelnünk az erdőtelepítési első kiviteli és ápolási támogatásokat a következő költségvetési időszakban. Ne feledjük, az erdőgazdálkodók csak azt a jogcímet veszik igénybe, amire nem fizetnek rá.

Az információáramlás javítása

A jelenleg megjelenő közlemények, híradások – bár rendkívül hasznosak és tartalmazzák a gyakorlati tudnivalókat, tennivalókat abban a vonatkozásban, hogy mit, milyen határidővel, milyen formai elvárások mellett kell megtenni az egyes jogcímekkel kapcsolatban –, de a pályázó nem kap választ a „miért” kérdésre. Mindenki számára hasznos lenne például az, ha a támogatásra jogosultak nemcsak egy adminisztrációs késedelemmel szembesülnének az adott esetben, hanem megtudhatnák annak okait is. Növelni kell tehát az okokat is bemutató, magyarázó jellegű híradások, kiadványok számát.

Dr. Sárvári János

ÜMVP MB Erdészeti Albizottság elnök

JEGYZŐKÖNYV

az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségének
2013. február 8-án, 10.00-kor kezdődött üléséről

Az ülés helyszíne: Budapest, Erdészeti Információs Központ (1021 Bp. Buda-keszi út 91.)

Jelen vannak:

Elnökség tagjai: Zambó Péter elnök, Kiss László általános alelnök, Moczs András magánerdős alelnök, Szabó Vendel technikus alelnök, Haraszti Gyula SZB elnök, Csépanyi Péter, Gencsi Zoltán, Nagy Imre, Szabó Tibor, Rip-szám István régióképviselek (10 fő).

Kimentését kérte: Cserép János régió-képviselek.

Tanácskozási joggal: Göbölös Péter Alapszabály Munkacsoport elnöke, Bak Julianna EB elnök, Lomniczi Gergely főtitkár, dr. Sárvári János a Könyvtár őre, Nagy László főszerkesztő.

Az ülést megnyitva Zambó Péter elnök köszöntötte az elnökségi ülésen megjelent elnökségi tagokat, meghívottakat. Megállapította, hogy az elnökség 10 fővel határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére Lomniczi Gergelyt, a jegyzőkönyv hitelesítésére Csépanyi Pétert és Haraszti Gyulát kérte fel. Fentieket és az ismertetett napirendet az Elnökség egyhangúan elfogadta.

Az első napirendi pont keretében az Elnökség megvitatta az Alapszabály Munkacsoport által készített, jogász szakértő és az EB elnök által véleményezett tervezetet. Göbölös Péter munkacsoport elnök ismertette az eddigi munkát, és bemutatta a főbb változtatásokat. A jogszabályváltozások miatt szükséges átvételek mellett a helyi csoportok és szakosztályok viszonyának, működésének kérdésköre, a választási rend és a kitüntetések adományozása a sarkalatos pontok. Fenti kérdéseket megvitatta az Elnökség egyetértett a következőkben. Az Egyesület szervezeti alapegysége a helyi csoport. A tagok jogait választási, kitüntetési javaslattételi jogait a helyi csoportokon keresztül gyakorolhatják. A szakosztályok a helyi csoportok mellett működő szakmai műhelyek. Mind a helyi csoportok, mind a szakosztályok számára működési alapkövetelményeket (minimum rendezvények, minimum létszám, beszámolási kötelezettségek stb.) kell megfogalmazni, melyek teljesítésének hiányában az adott egység megszűnik. A helyi csoportok továbbra is régiókba szerveződnek.

A választási rend módosításával egyrészt azt a célt szeretné az Elnökség megvalósítani, hogy a jövőben a gazdasági évvizsgálattal egyszerre történjen a régi és az új elnökség közötti átadás-átvétel. Így az új elnökség mandátuma mindig január 1-vel kezdődne. Az elnökség hatékony működését segíti az a tervezett módosítás, miszerint az elnökre, három alelnökre és a szerkesztőbizottság elnökére az elnökjelölt által állított listán lehet szavazni, míg a régióképviseleket továbbra is közvetlenül választják.

A tervezet szerint a kitüntetések az Elnökség adományozza. A helyi csoportok a Díjbizottsághoz nyújtják be a javaslatokat, azokat a Díjbizottság vizsgálja, és javaslatait az Elnökség elé terjeszti, aki dönt az adományozásról. A szakosztályok támogatásukat adhatják a helyi csoportok jelöltjei mellé.

Az új jogszabályok fényében jogász vizsgálja még azokat a kérdéseket, hogy miként lehet külföldi állampolgár tagja az Egyesületnek, és hogyan lehet külföldön tevékenykedő helyi csoportokat létrehozni.

A javaslatokat tartalmazó, végleges tervezet március elején készül el, amiről következő ülésén szavaz az Elnökség. A tagsági vélemények első körben a régióképviseleken keresztül jutnak el a következő elnökségi ülésre, majd az Elnökség által megszavazott tervezet a tavaszi Küldöttgyűlés elé kerül.

A második napirendi pontban Lomniczi Gergely főtitkár ismertette az Egyesület 2012. évi gazdálkodásának előzetes adatait. A tagdíj rendezés sikeresnek bizonyult, a költségvetés 30%-kal nőtt a 2011. évihez képest, ami komoly működési lehetőségeket jelentett. A költségek és a bevételek is a tervezett szinten alakultak. Komoly eredmény, hogy stabilan sikerült előteremteni az Erdészeti Lapok kiadásának megnövekedett költségét, ami az összes költség 38%-át jelenti. Öt pályázaton összesen 4,6 millió forintot nyert az Egyesület. A támogatásokra vonatkozó új szabályok miatt (50 millió forint fölötti összes bevétel) ennek csökkenésére kell majd 2014-től számítani. A 2012. évi gazdálkodás eredményeként céltartalék képzésére van lehetőség.

1./2013. (02.08.) elnökségi határozat: Az Elnökség a 2012. év gazdálkodásának alapvető adatait megismerte, elfogadja. A 2013-as évre 1,5 millió forint céltartalék képzését célszerűnek tartja a tagnyilvántartó program költségeire.

A szavazáson jelen van 10 fő elnökségi tag. Szavazatok: 10 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Harmadik napirendi pont keretében Zambó Péter ismertette a 2013. év legfontosabb, kiemelt tevékenységeit. Első helyen az Alapszabály-módosítás és az ebből következő szabályzat-módosítások szerepelnek. A tagsági kedvezményrendszer bővítése, a helyi csoportok működési támogatásának előteremtése szintén kiemelt feladat, ehhez kapcsolódik a tagnyilvántartási rendszer megújítása. További fontos tevékenységek: Év Erdésze verseny szervezése, Erdészettörténeti Szakosztály 50 éves jubileumának megünneplése, ebből az alkalomból az Erdészettörténeti Közlemények sorozat digitalizálása; az Erdészeti Lapok arculati megújítása; az ásványi szakközépiskola 130 éves évfordulója; a megkezdett egyesületi arculat kialakítás befejezése; Gyökerek és lombok IX. kötetének kiadása; honlap-család bővítése; 144. Vándorgyűlés szervezése; agrárkamarai rendszer felállításában való részvétel; XVII. Erdők Hete szervezése; Év Fája mozgalom fejlesztése; Erdészeti Erdei Iskola minősítési rendszer működtetése és a nemzetközi kapcsolatok felelevenítése. Fenti programelemek megvalósításához szükséges pénzügyi tervezést a befizetett tagdíjak összegének pontos ismeretében lehet végrehajtani, de nagyságrendileg fentiek megvalósításának van anyagi realitása.

Javasolt a helyi csoportok működési támogatásának meghatározása már most, hogy az éves terveket ennek ismeretében tudják készíteni a csoportok. A tavaly fel nem használt támogatást az idei évre áthozhatják a csoportok. A pontos összegekről minden csoportot a titkárság értesít a tagdíj befizetések feldolgozása után, a tagsági kártyák érvényesítésével egy időben.

2./2013. (02.08.) elnökségi határozat: Az Elnökség a 2013-as tagdíj befizetések alapján számolt létszám adatok alapján a helyi csoportok működésére személyenként 600.- Ft-os, de csoportonként minimum 30.000.- Ft-os költségkeretet állapít meg. Ezen kívül helyi csoportok

tonként a tavalyi maradványösszeg felhasználható.

A szavazáson jelen van 10 fő elnökségi tag. Szavazatok: 10 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

A negyedik napirendi pontot fölvetve Haraszi Gyula szerkesztőbizottsági elnök bemutatta az Erdészeti Lapok terjesztésében 2012-ben elért eredményeket. Havonta mintegy 3500 címre, határidőben juttatjuk el egyesületi újságunkat, számos melléklettel. A Szerkesztőbizottság előző ülésén megvitatta a Lapok formai és tartalmi korszerűsítésének lehetőségeit. Nagy László bemutatta az elkészült címlaptervet, és a címlaphoz kapcsolódóan változta a belívek további megújításának lehetőségeit. A formai és tartalmi lehetőségek jobb kihasználása érdekében egyaránt indokolt a belívek teljes színes nyomása. Ez megszüntetné a fekete-fehér és színes oldalak kötöttségei miatt a szerkesztésben jelenleg fennálló technikai korlátot. A Lapok megújításának várható (grafikai és nyomdai, tervezési és kivitelezési) költségigénye nagyságrendi pontossággal megbecsülhető. Szabó Tibor régióképviseelő hozzászólásában kiemelte a kiadványok, újságok külalakjának fontosságát. Célunk a korszerűsítés, hogy jobb legyen kézbe venni az újságot.

3./2013. (02.08.) elnökségi határozat:

Az Elnökség az Erdészeti Lapok formai és tartalmi megújítását fontos programnak tartja. Az új címlap kialakítása során a cím alatt a címlapfotóhoz igazodó színű maszkot tartalmazó, talpas betűtípust használó változatot támogatja. A márciusi szám új címlappal, a júliusi szám teljes színes kivitelben jelenhet meg. Az előterjesztett feladatok megvalósítására 1.050 eFt + ÁFA költségkeret tervezését a 2013. évre előzetesen jóváhagyja.

A szavazáson jelen van 10 fő elnökségi tag. Szavazatok: 10 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Az ötödik napirendi pontban Zambó Péter elnök tájékoztatta az Elnökséget a Magyar Agrár-, Élelmiszerbiztonsági és Vidékfejlesztési Kamara megalakulásával kapcsolatos egyesületi részvételről. Az OEE a MEGOSZ-szal egyeztetve és együttműködve támogatta a megyei agrárkamrai választásokon a MAGOSZ listáját, melyre a két szervezet összesen 66 erdész küldöttet delegált. Jelöltek lis-

táját a honlapon is közzétettük, tagjaink figyelmét a kamarai választásokra felhívtuk. Az Egyesület a továbbiakban közreműködik az országos küldöttek és az erdészeti tagozatok vezetőinek jelölésében.

Az egyebek napirendi pontban Zambó Péter elnök tájékoztatót az erdészek számára nyitandó öregotthonnal kapcsolatos tárgyalások előrehaladásáról, a tervezett helyszíni szemléről. A Könyvtár órét kérte neves egyesületi tagok emlékhelyeiről szóló lista, adatbázis összeállítására. Szorgalmazta a honlap angol és német nyelvű változatainak elkészítését. Szabó Tibor régióképviseelő tájékoztatót adott arról, hogy a Dél-Alföldi Régió az egészségügyi okokból lemondott Göbölös Antal helyére Puskás Lajost javasolja a Díj Bizottság régióképviseelői helyére.

4./2013. (02.08.) elnökségi határozat:

Az Elnökség a Díj Bizottságban a Dél-Alföldi Régió képviselővel Puskás Lajost, a Békés megyei helyi csoport elnökét bízta meg, egyben köszönetet mond Göbölös Antal eddigi aktív, építő munkájáért.

A szavazáson jelen van 10 fő elnökségi tag. Szavazatok: 10 igen, 0 tartózkodás, 0 nem.

Szintén az egyebek között ismertette Lomniczi Gergely az Emlékerdő ki-

alakítással kapcsolatos kezdeményezést, mely kérdésben tájékozódó tárgyalás megkezdését támogatta az Elnökség. A Kanadában élő magyar erdészekkel való kapcsolat újjáélesztése érdekében az Egyesület elnöke levelet küldött a Vancouver-Sopron Alumni elnöke részére. Az energiainfo.hu szerkesztőségének megkeresése alapján biomasszaforum-sorozat indítását tervezi az Egyesület. Szlovák erdőpedagógiai egyesület kezdeményezésére a felnőttoktatás területén tapasztalatcsere megvalósítására kiírt uniós pályázatban való részvétel feltételeit tisztázza a titkárság. Sárvári János ismertette Rakonczay Zoltán tiszteletbeli tag felajánlását gyűjteményeinek átadásáról a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár részére. A részletes felmérés után megfelelően ünnepélyes alkalommal kerül sor a tényleges átadásra.

Végezetül Zambó Péter elnök megköszönte az elnökség munkáját, és az ülést bezárta.

kmf.

Zambó Péter
elnök

Lomniczi Gergely
jegyzőkönyvvezető

Hitelesítő:

Csépányi Péter
régióképviseelő

Haraszi Gyula
SZB elnök

A VILÁG FENYŐI A KÖNYVTÁRBAN

Február elején kedves látogatók érkeztek hozzám: Barátossy Gábor, Egyesületünk egykori főtitkára, aki oly sokat tett könyvtárunk méltó elhelyezéseért és Dr. Rácz István botanikus, a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárának munkatársa. A Könyvtárban tett látogatás és a baráti, szakmai beszélgetés végén Dr. Rácz István nagy meglepetésünkre és örömünkre, Debreczy Zsolt szerzőtársával közösen, Könyvtárunknak adományozta a „Conifers Around The World” 1-2 kötetét. A tudományos igényességgel megírt, rendkívül gazdagon illusztrált és botanikai szempontból is egyedülállónak tekinthető, értékes, új fenyőfajokat is leíró kötetek Könyvtárunk gyűjteményének féltve őrzött kincsei lesznek. Barátossy Gábor látogatásukat követően az 1935-ös Erdőtörvény egy kiváló állapotban lévő bekötött példányát is Egyesületünknek ajándékozta. Köszönet mindkettőjüknek! Látogatásukra pedig emlékeztessen a Könyvtárban készült közös fotó.

Dr. Sárvári János
a Könyvtár őre

Kékes Szabó Ferenc (1943–2013)

Kékes Szabó Ferenc, „Feri bácsi” szakmai tanulmányait a Szegedi Erdészeti Technikumban kezdte, majd ugyanott szerzett oklevelet 1962-ben. Később ugyanott kapott kiegészítő minősítéseket is. A technikai

oklevél megszerzésének évében a Kiskunsági Állami Erdőgazdaság Bugaci Erdészete lett az első munkahelye, először mint erdészgyakornok, majd nem sokkal ezután mint beosztott erdész. Ezt követően kerületvezetői erdész kinevezést kapott a Balotaszállási Erdészeti Kiszállási kerületébe, ahonnan átszervezéssel a Sáskalposi Erdészethez helyezték. Tíz év szolgálat után az erdőgazdaság déli területeiről 1974-ben került Szabadszállásra, ahol azután közel három évtizeden át, egészen 2003-as nyugdíjba vonulásáig kerületvezető erdészként dolgozott.

Kezdetben szakosított erdészként főként az erdőművelési munkákat szervezte és irányította, melybe az erdősítés, ápolás, tisztítás és a saját kerületén kívüli kivitelezéses fásítás ültetési és ápolási munkái tartoztak. Később az ügynevezett Murányi, majd a hozzá csatolt Kurjantói kerület teljes erdészkerületi feladatait is végezte. Szívesen és eredményesen alkalmazta az új technológiákat. A nevéhez fűződik a Kígyóscsatorna fásítása, mellyel a kiskunsági szikes pusztán környezetátalakító munkát végzett a csatornapartok sikeres fásításával, Szalkszentmártontól az akasztói zsilipig.

Általános munkatevékenysége, végzett munkájának nagysága és minősége, a Kerekegyházi Erdészet legjobb kerületvezetői közé emelte.

A több mint 40 éves szolgálat alatt megbecsült tagja lett a kiskunsági, ezen belül is első sorban a kerekegyházi erdész kollektívának, aktív tagja a Szabadszállási Bársony István vadásztársaságnak, köztisztelőtől erdész úr volt a szabadszállási városi és tanyasi embereknek.

Irányításával a szabadszállási kerületben végzett erdészeti munkák nagyságrendileg megnöttek, amiket nagy kitartással vezényelt.

Hogy emberileg is megtalálta vezényszálát az erdőn, azt mi sem bizonyítja jobban, hogy az iskolapadból kikerülve egészen nyugdíjba vonulásáig egy munkahelyen, a Kiskunsági Erdőgazdaságnál, illetve annak jogelődjeinél dolgozott.

Egész élete az erdőhöz kötődött. Feleségével, Marikával itt nevelték fel négy gyerekből álló nagy családjukat, mondhatni otthonuk volt az erdő. A szabadszállási erdő fái, melyek körülvették az erdészházat, néma tanúi voltak a család mindennapjainak és megújulva örök emléket állítanak egy erdésznek, akit Kékes Szabó Ferencnek hívtak.

Szakmáját nyugdíjba vonulása után is gyakorolta. Vállalkozó erdészként sokáig aktívan tevékenykedett. Ez fűzte őt az erdész kollektívához, ami második családja volt, akik közé a nyugdíjas évek folyamán szabad idejében is sürűn visszalátogatott. Örömmel láttuk a nyugdíjastalálkozókon, az erdészeti egyesületi ren-

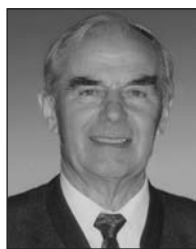
dezvényeken, vadásztársai között a jó hangulatú társas vadászatokon, társadalmi munkán. Végkedéllyel, életörömmel töltötte az aktív munka utáni éveket. Sajnos a kegyetlen sors tragikus hirtelenséggel állította meg ezt a szép folyamatot, többé már nem lehet itt közöttünk.

Jó szívvel emlékezünk rád erdész úr, nyugodjál békében Feri!

Koczka Zoltán

Kecskeméti H.Cs. titkár

Szederkényi Zoltán (1936–2013)

Szederkényi Zoltán erdészcsaládból származik. Az Erdészeti Technikumot 1954-ben, Sopronban sikeresen elvégezte. Katonai szolgálatát 1957. április és 1958. október között Szegeden teljesítette.

1960. június 25-én házasságot kötött Kása Lenke tanítónővel. Házasságukból 1966. március 1-jén Brigitta nevű leánygyermekük született. Brigitta férjhez ment, egy leány- és 2 fiúgyermekkel – unokával – tették teljessé a család és a nagyszülők boldog életét.

A technikum elvégzése után a Kiskunsági Állami Erdőgazdasághoz helyezték 1954. augusztus 28-án. Szolgált a Matkói, Nagynyíri, majd a Nyárjasi Erdészeti Sarokerdei-Bibicháti, 1960-tól a nyugdíjaztatásáig, 1996-ig a Töserdei kerületben, kerületvezető beosztásban.

Szederkényi Zoltán az erdő- és emberszeretetét magával hordozva töltötte egész életét. Több mint 42 év szakmai munkássága alatt hű maradt az alföldi erdőkhöz és elévülhetetlen érdemeket szerzett az új erdők telepítésében, az erdőfelújításban, az erdőállományok szakszerű kezelésében. 42 év szakmai munka után 1966. november 24-én vonult nyugdíjba.

Szerette a vadgazdálkodást, élt-halt a vadászatért. Több évtizeden keresztül volt az alpári Tisza vadásztársaság tagja, elnöke, vadászmentere. Okszerű vadgazdálkodást biztosított és elévülhetetlen érdemeket szerzett a vadásztár-

saság vadászházának felépítésében. 1970-ben a nagy Tiszai árvízvédelemben a töserdei kerület tősi részén, valamint az Ugi szigetnél a vadmenítésben nyújtott kimagasló teljesítményéért dícséretben és jutalomban részesült. Szerette, óvta és védte az erdőt, az erdők vadállományát.

Becsülettel, tisztelettel viseltetett vezetői, munkatársai és dolgozói iránt. Kedves humoros elbeszéléseivel, visszaemlékezéseivel hozzájárult az erdészeti munkaközösségének, igazán jó kollektív szellemének ápolásához. A munkákat szakszerűen és személyesen irányította, és kiválóan ellátta kerületvezetői feladatát. Eredményes munkásságát, emberi magatartását, több alkalommal jutalmazással, kitüntetéssel ismerték el. Kiváló dolgozói kitüntetésben részesült 1973-ban és 1975-ben. Az Erdészeti Kiváló dolgozója 1973-ban lett.

Nyugdíjba vonulása után, a kollegális, baráti és családi kapcsolatok tovább éltek. Találkozásaink alkalmával, beszélgetéseink általános témája a család boldogulása, a nyugdíjas évekkel járó problémák elemzése mellett, a múlt felidézése, a magyar erdő- és vadgazdálkodás múltja, jelene és jövője volt. Szerette az embereket, haragosa sem volt. Nagyon büszke volt, családjára, szakmájára és kollégáira.

Kedves Zoli Barátunk!

Meggyőződésünk, hogy amit alkottál, az tovább él, szereteted visszaveti fényét ránk.

Amit adhatnánk, arra már nincs szükséged, hisz mindent itt hagytál nekünk: a gyászt, a bánatot, az emlékezést, a jelen sívárságát, a jövő gondjait és reményéseit.

Az Erdőgazdaság, az egykori Erdőfelügyelőség és Országos Erdészeti Egyesület vezetése, dolgozói, volt munkatársaid, vadásztársaid és barátaid nevében csak fogadalmat tehetünk.

Emléked soha nem múló szeretettel megőrizzük, példádát a munkaszeretet terén követjük és magunkévá tesszük azt a ki nem mondott, de életed utolsó percéig bizonyára sokat foglalkoztató aggodalmat, amit itt maradó feleségedért, vejedért, gyermekeidért, unokáidért és rokonaidért éreztél.

Drága Zoli Barátunk! Drága Halottunk!

Isten áldjon. Nyugodj békében.

Szeverényi István

nyugalmazott erdészvezető

Álláshirdetés

A Mocz és Társa Magánerdészet Kft. felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező munkatársat keres Somogyszobra, erdei iskola vezető munkakör betöltésére.

Elvárások:

- Önálló, ambiciózus munkavégzés, vezetői alkat
- Jó kommunikációs és kapcsolat teremtő készség
- Jó megjelenés, határozott fellépés, döntésképeség, tolerancia
- Számítógép felhasználói szintű ismerete
- Egy idegen nyelv alapfokú ismerete

Jelentkezés:

A pályázónak fényképes önéletrajzot és motivációs levelet kell benyújtania, melyben ki kell térnie az elvárt bruttó jövedelemre is.

Pályázatot benyújtani a moczerika@moczerdeszet.hu e-mail címre, 2013. március 31-ig lehet.

Mélységes mély a múltnak kútja...

Szakács László nyugalmazott erdész-technikus édesapja révén erdészcsaládból származik, igazi erdőrengetegben nőtt fel. Gyermekkora első tizenkét évét az olgai, majd az Eszterházy sárdipusztai vadászházban töltötte. Ez meghatározta későbbi életét is. 1966-ban a Soproni Erdészeti Technikumban szerzett erdésztechnikusi oklevelet. Kezdi gyakornoki éveit az Észak-Zalai Állami Erdőgazdaság Alsóerdei Erdészeténél beosztott erdészként kezdte. 1969-ben került az Alsóerdő erdészházba, ahol 40 évig lakott a családjával. 1970-ben történt kerületvezetői kinevezése, ezután szakmai pályája is ide, a zalaegerszegi Alsóerdőhöz kötődött, egészen 2008-ig, nyugdíjazásáig. A zalaegerszegi parkerdő kialakításában — a kezdetektől — 30 éven keresztül vett részt. A legszebb munkájának az Azáleás-völgy kialakítását tartja. Szakmai munkássága és zalai erdészettörténeti kutatásai elismeréseként, 1998-ban az Országos Erdészeti Egyesület Bedő Albert-émlékéremmel tüntette ki.

E.L.: *Mióta foglalkozol részletebben a zalai, a zalaegerszegi és a szűkebb környék erdeinek a történetével?*

Sz.L.: Mindig izgatott az erdő, valamint az erdőgazdálkodás múltja, ezért kezdtem el a kutatásokat. 1975 óta, 1980-ban tartottam az első előadást Nagykanizsán „Az erdők állami tulajdonba vétele Zala Megyében 1945-ben” címmel, mely egyben belépő is volt az OEE Erdészettörténeti Szakosztályba. E téma részletes feldolgozása nyomtatásban is megjelent a Zalai Gyűjtemény nevű tudományos kiadványban.

E.L.: *Korábbi tanulmányaid, diákéveid alatt is érdeklődtél már a történelem, a helytörténet iránt? Vagy az erdész hivatásod gyakorlása közben jött meg az „étvágy”?*

Sz.L.: Sopronban Dr. Csatai Endre hatására kezdtem el érdeklődni a történelmi múlt iránt. Zalaegerszegen folytattam és Rómer Flórisról szóló életrajzi monográfiával első díjat nyertem egy pályázaton. Ebben már szerepelt az erdő és a vadászat is. E siker után Dr. Vándor László régész javasolta, hogy foglalkozzam a teljesen feltáratlan zalai erdészettörténettel, mert a megyében senki sem folytat ilyen irányú kutatást, és mint szakember jobban ismerem az ágazat felépítését, szakszavait.

E.L.: *Mi ragadott meg ebben a sobasem gyors és látványos sikereket hozó, kitartást kívánó, elmélyült kutatómunkában?*

Sz.L.: Egyrészt itt dolgoztam s tulajdonképpen részese, alakítója voltam a közelmúlt erdészettörténetének, másrészt olyan múltbéli értékeket szerettem volna bemutatni melyek ismeretlenek voltak a szakemberek és a lakosság előtt is. A többi tudományág is hiányolta az erdők tudományos jellegű feldolgozását.

E.L.: *Mikor és miért határozta el, hogy az eddig összegyűlt adatokat, forrásokat egyetlen kötetbe szerkesztve tesszed közzé?*

Sz.L.: A kutatásaim rövidebb változatának megjelenését a Zala Megyei Levéltár igazgatója, Molnár András segítette s ezután biztatott, s támogatott, hogy a kibővített, részletes változathoz könyv szülessék. A kézirat szerkesztését és a kiadás évekig tartó kitaró munkáját Kiss Gábor, a Deák Ferenc Könyvtár igazgatója végezte. Segítségük nélkül nem jelent volna meg a könyv. Nem szégyellem elmondani, hogy az utolsó évben már előfordult, hogy lemondtam a megjelenés lehetőségéről, de ők akkor is biztattak.

E.L.: *Mennyi időt, energiát fordítottál ennek a gyakorlatilag monografikus kötetnek a megírására, szerkesztésére?*

Sz.L.: Tíz évet. Amikor még dolgoztam, akkor a szabadidőm és a szabadságom jelentős részét is erre fordítottam. A család megértő segítségével nélkül nem sikerült volna.

E.L.: *Mi volt a célod a megjelentetéssel?*

Sz.L.: Zalaegerszeg város és a hozzá csatlakozó 25 település erdeinek történetével önállóan nem foglalkozott még senki, csupán kisebb írások, részközlemények jelentek meg. A zalaegerszegi erdőkkel összefüggő civil és jogi szervezetekről – közbirtokosságokról és vadásztársaságokról – semmit sem tudunk. A jelenlegi erdők, ligetek, fák szépségét is be akartam mutatni. Azoknak a szakembereknek és természetjáróknak is szerettem volna az érdeklődését felkelteni, akik pillanatnyilag nem ismerik a múltunkat, nem érdekli őket a tudományos alap kutatás.

E.L.: *Kik segítették a megvalósulást?*

Sz.L.: Ezúton is szeretnék köszönetet mondani a szerkesztőnek, Kiss Gábornak, aki útmutató tanácsot, segítséget nyújtott és a könyv megjelenését előkészítette. Köszönöm dr. Oroszi Sándor lektor hasznos észrevételeit, értékelését. Összességében hálás vagyok a Zala Megyei Levéltár minden vezetőjének, munkatársának, önzetlen segítségükért, támogatásukért. Külön kell szólnom arról, hogy a levéltári kutatómunka során Kapiller Imre segítségével nélkülözhetetlen volt. Nagy mennyiségű dokumentumot bocsátott rendelkezésemre s eligazított a középkor rejtelmes világában. Köszönöm dr. Bilkei Irénnek, hogy a kora-középkori latin kifejezéseket átnézte.

A kézirat könyv alakban való megjelenésének elindítását Molnár Andrásnak köszönhetem. Ő látta meg a téma fontosságát és a későbbiekben is hasznos tanácsokkal szolgált. Jagicza Attila, Havas Tibor és Nagy László erdőmérnök segítségét külön meg kell említenem, mert számos erdészeti adattal, észrevétellel voltak a segítségemre. A Göcseji Múzeum szívességéből több régi fotó és kutatási jelentés segítette munkámat, amit dr. Vándor Lászlónak és Megyeri Annának köszönhetek. Köszönöm Rosta Gyulának, a Zalaerdő Zrt. vezérigazgatójának az ajánlást és hogy a kézirat nyomdai megjelenését támogatta.

Végezetül családomnak is hálával tartozom, hogy türelmesen mellettem voltak, különböző módon segítettek, támogattak, ösztönöztek, lelki támaszt nyújtottak.

Nagy László

A ZALAEGRSZEGI ERDŐK TÖRTÉNETE

A zalai erdők erdészettörténetét évtizedek óta kutató, ismert és elismert szerző arra a nem mindennapi, üttörő jellegű feladatra vállalkozott a legújabb munkájában, hogy történelmi keretbe ágyazva, komplex módon mutassa be szűkebb hazánk, Zala megye székhelyének, Zalaegerszegnek és környékének erdeit, s főbb vonalaiban azt az évezredek felöllelő folyamatot, amely az erdő hasznának felismerésétől – a népi erdőkíélésen át – elvezetett napjaink tudatos erdőgazdálkodásáig.

A rendkívül gazdag anyag látványosan érzékelteti, hogy az egyes történelmi korokban az erdő, s fő terméke a fa, mennyire meghatározó, mennyire elválaszthatatlan szerepet játszott és játszik ma is az itt élő emberek életében.

A könyvben szereplő sok-sok értékes momentum, adat közül nehéz bármit is kiemelni, de külön is méltatásra kívánczik az az alaposság és helyismeret, ahogyan a szerző bemutatja Zalaegerszeg város határának történelmi kialakulását, azt, hogy a történelem során

milyen szoros összefüggés volt az erdők területének változása és a birtokviszonyok között.

A Zalaegerszeg határában lévő erdők múltja és jelene mellett, a történelmi feldolgozás bemutatja azokat a szervezeteket is, amelyek egykor kezelték, felügyelték, rendezték, illetve ma kezelik, felügyelik és rendezik az itteni erdőket. Nem felejtkezve el azokról az erdész szakemberekről sem, akik elhivatott, színvonalas munkájukkal legtöbbet tették Zalaegerszegért, a város erdeiért, különösen az országosan is kiemelkedő szépségű közjóléti célokat szolgáló Alsóerdei parkerdő létrehozásáért.

A szerző jogos félelme és féltése is csendül az anyagból, amikor az erdőkre leselkedő emberi és természeti veszélyforrásokra hívja fel a figyelmet, melyek hatására Zalaegerszeg erdőterülete a történelem folyamán jelentősen csökkent, s mára eljutottunk addig, hogy minden eddiginél nagyobb oltalomra és szakmai odafigyelésre szorulnak az itteni erdők is, elég csak, ha az utóbbi évek

luc-, tölgy- és bükkpusztulásaira gondolunk.

A könyvet jó szívvel ajánlom mindazoknak, akik becsülik erdészeti múltunkat, s akik szeretik, féltik, óvják legnagyobb természeti kincsünket, az erdőt. Kívánom, kapjanak belőle biztatást egy széles körű társadalmi összefogáshoz annak érdekében, hogy erdeink hasznáiból és szépségeiből majdan unokáink is részesedhessenek.

Rosta Gyula vezérigazgató
Zalaerdő Zrt.

Új nyomtatvány lép hatályba az erdőkár bejelentésre

Március 1-től változik a bejelentőlap formátuma

A **NÉBIH Erdészeti Igazgatóság** megköszönve az erdészeti szakirányító kollégák **Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszerhez** (OENyR) nyújtott eddigi szakszerű adatszolgáltatását, illetve az adategyeztetés során nyújtott segítőkész együttműködésüket, felhívja a szakirányítók szíves figyelmét, hogy a 2012-ben kiadott nyomtatványtömbök az **Erdővédelmi Kárbejelentő lap** formai változásai miatt, a 2013-as évtől már nem használhatóak.

Forrás: **NÉBIH Erdészeti Igazgatóság**
http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/erdokar_nyomtatvany

♦♦♦

Megnyílt a 20. FeHoVa Nemzetközi Kiállítás

Kedvező változások a vadgazdálkodás terén

A magyar solymászat elfoglalta méltó helyét az emberiség kulturális kincsei

között, felkerült az UNESCO Szellemi Kulturális Örökségének reprezentatív listájára – mondta **Fazekas Sándor** vidékfejlesztési miniszter beszédében. A magyar agrártárca vezetője felhívta a figyelmet arra, a Vidékfejlesztési Minisztérium az elmúlt három év során számos jogszabályt alkotott, amely kedvezően érintette az ágazat szereplőit és a vadgazdálkodást. Példaként említette a rendészeti feladatokat ellátó személyek vizsgakötelezettségét, amely a vad- és halgazdálkodás területén dolgozókat érinti.

Forrás: **MTI, VM, hirado.hu, kormány.hu**

http://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/fehova_megnyilt_huszadik

♦♦♦

Új régióképviseelő a Díj Bizottságban

Puskás Lajost bízta meg az Elnökség
Személyi változás történt az OEE Díj Bizottságában. A Dél-Alföldi Régió képviselőjét eddig ellátó **Göbölös Antal** egészségügyi okok miatt nem tudta to-

vább vállalni a megbízatást, amit a Régió és az Elnökség számára jelzett. Az Elnökség február 8-i ülésén ezért a Régió javaslatát figyelembe véve **Puskás Lajost**, a Békés megyei Helyi Csoport elnökét, az Erdészeti Lapok Szerkesztőbizottságának tagját bízta meg a Díj Bizottsági munkával.

Forrás: **OEE**

http://www.oee.hu/hirek/egyesuleti-hirek/dij-bizottsag_puskas

♦♦♦

Ágazati jogszabályok a honlapon

Praktikusan használatos menüpont
Az **Országos Erdészeti Egyesület** fontosnak tartja az erdészeti ágazatot érintő és érvényben lévő **jogszabályi környezet** korrekt megismertetését és azok változásainak nyomon követését, a tagság és a külső érdeklődők tájékoztatásának céljából. Nem kevésbé elhanyagolható fontosságú az ágazathoz kapcsolható szakmai **pályázati források** ismertetése. Ezekeiben a témákban szeretnénk a honlap látogatói számára könnyen elérhető és átlátható információkat nyújtani, az OEE központi honlapjának „**Jogszabályok, pályázatok**” menüpontjával.

Forrás: **OEE**

http://www.oee.hu/hirek/egyesuleti-hirek/jogszabaly_honlap

Mediterrán sziget a Vértesben

Különös érzés a tavasz kezdetekor, a Mezőföld felől a Vértes hegység délkeleti lábáig húzódó Zámolyi-medence fölé ug-rásszerűen kiemelkedő, sűrűn tagolt dolomit dombok, most szinte élettelennek tűnő kis fennsíkjaiban barangolni, miközben innen néhány kilométerre a vértes-kozmai Fáni-völgy hóvirágokkal ékes gyer-tyános-tölgyeseinek alján, már a kis virágú hunyor bontogatja a zöld szirmai. Főleg annak tudatában érdekes ez, hogy az ilyenkor kissé még holdbelinek tűnő, alig 25-30 km²-es terület a hazai flóra egyik legfajgazdagabb tája, mivel annak mintegy egynegyede, kb. 600 különbö-ző faj találja meg itt az életterét. Néhány fokozatosan melegedő hét és a Csákvár feletti Haraszt-hegy, március végétől az ősz elejéig, mintegy pazar virágkalendárium vo-nultatja fel meg nem unható, szirmokba öntött csodáit.

És minek is köszönhető ez a rejtett varázslat? A hegy – tektonikus törésvonalak mentén a környező medencéből kiugró – déli kitettségű lejtőit, a földtörténeti múltban itt

hullámzott trópusi sekélytengerekben leülepedett, kb. 200-230 millió éves dolomit kőzet alkotja. A meredek falú, száraz aszövolgyek és az általuk közrezárt szabdalt tetőfelszí-nek az alapkőzet sajátos fizikai tulajdonságából, az aprózó-dásból eredően jöttek létre. A földtani adottságoknak kö-szönhető felszínalaktan egyedi mikroklimatikus viszonyok-kal, mediterrán jellemzőkkel ruházta fel e kistájrészetün-ket. A déli lejtőkön a napfény a síkvidékinél nagyobb – nyár közepén csaknem merőleges – beesési szöge miatt, hőtöbbl-et alakul ki, amit a vidékre jellemző redzina talaj, sötét szí-néből eredő, jó hőelnyelő képessége is tovább fokoz. Így már érthető, hogy miért érezzük úgy egy meleg májusi na-pon, ha körbenézünk a hullámzó árvalányhaj tenger felett, mintha a Toscanai-dombvidéken lennénk. Nyílt dolomit szik-lagyepek, sziklafüves lejtősztyepek, sziklai cserjések és karsztbokor erdőkkel mozaikolt, változatos növényfajok-ban gazdag erdőssztyepp vegetáció alkotja e táj

alap ecsetvonásait. Ahol a fehér virágzatú Ist-ván-király szegfűvek tömött csokraitól, az endemikus ernyős magyar gurgolyán át, a pazar sömörös kosboron (képünkön) keresztül, az ősszel tűzvörös cserjesze-gélyt alkotó cserszömörceig megannyi, szinte hetenként váltakozó tájesztéti-kumban gyönyörködhet mindaz, aki veszi a fáradságot és elzarándokol e dolomit dombokhoz.

És hogy a fákkal szövetségben élő er-dészlelkületnek is van mit itt keresnie, a fentiekén kívül, azt az aszövolgyek mélye és oldallejtői igazolják a legjobban. Országos jelen-tőségű dendrológiai kincsünk, a hazánkban csak itt természetes állományt alkotó keleti gyertyán (*Carpinus orientalis*) rejlik az árnyasabb völgyek mélyén. A közönsé-ges gyertyánál alacsonyabb termetű, kissé bokorszerű, ki-sebb levélméretű melegigényes fafajunk, valószínűleg e vértesi délies lejtők melegebb klímájú menedékében élte túl a hazai jégkorszakok szeles, hideg és száraz éghajlatát. E szubmediterrán faj, az egész Balkán-félszigeten tömeges megjelenésű, az adriai karsztbokorerdők elmaradhatatlan jellegzetessége. Vértesi élőhelyéhez legközelebb a Fruska Gora erdeiben találkozhatunk vele.

És, hogy nem csak az egyedi botanikai értékekre vagy a mediterrán tájhangulatra fogékonyakat vonzhatja e táj varázsa, arra jó példa a vidék régészeti, történeti és nép-rajzi kincseinek gazdag tárháza, mely a közeli Bárcaházi-barlang páratlan paleontológiai leleteitől, a kora közép-kori, főúri Csák nemzetség emlékein át az Eszterházyak kastélyáig terjed.

Nagy László

Keleti gyertyán (*Carpinus orientalis*)

Állatélet erdeinkben II.

(Erdészeti és Gazdászati Lapok, 1866. március)

Az Erdészeti és Gazdászati Lapok 1866. évfolyamában tízrészes cikksorozat jelent meg „Állatélet erdeinkben” címmel. Az egykori megfigyelések számíthatnak a ma olvasójának érdeklődésére is, ezért azokat ismét közzétesszük.

Az állatok élete mártius havában már igen változatos kezd lenni.

A szarvasok agancsaikat vetik el. A görény, a sün, a mókus, a vakond, a küllőféle egérfajok, az erdei tyúkók mind belátván, hogy a magányos élet semmi-re nem vezet, igyekeznek maguknak élettársat vagy társakat szerezni, és minthogy nem annyira válogatók, mint legtöbbször a homo sapiens fajából, kevés fáradságukba is kerül saját tűzhelyet állapítani. Mig az említett állatok csak a mézes heteket élnek, az alatt a nyest és a nyul már atyai örömeiket élvez.

Azon madaraink pedig, melyek a reájuk nézve kedvezőtlen időjárás miatt a telet déli vidékeken tölteni kénytelenek, kedves hazájukba ismét visszatérni igyekeznek. Így jelenik meg már mártius első felében a tavasz első hirdetője, a mezei pacsirta, mely dala fonálán emelkedik a barázdából az égbe és onnan dalhullámaint önti a mezei munkásokra, őket a munkára buzdítván. A pacsirtával megérkezik a barázdabillegető, a seregély, a galamb, a szárcsa, a gém, valamivel később a nagy gyermekbarát, a gólya és melyet legislegelőször kellett volna említenem, a vadászok büszkesége, a gaddasszonyok öröme – a szalonka. Ki ne ismerné közülünk ezen barnaszürke fakéreg színű madarat hosszú, lágy csőrével és hátra álló nagy fekete szemével, értem itt az erdei szalonkát, mely leginkább díszíti asztalainkat, már azon körülménynél fogva is, mert nem csak jóízű húsát nagyra becsüljük, hanem megfoghatatlan előítéletnél fogva még beleinek tartalmát is, mely félig rothadt bogarakból áll s némely-

kor belférgekkel telve van, csemegeként tartjuk.

Ezen nyári vendégünk élete sok érdekeset mutat, Nálunk vándorló madár, de már Olaszországban egész éven át, mint bolygó madár (Strichvogel) tartózkodik. Amikor a mezők első díszé, a kikeleti hóvirág zöldes-féher pártájával szemünket örvendeztet, megjelenik vidékeinken és nálunk marad szeptember végéig. Majdnem egész mártius alatt észak felé vonul, útját csak szép időben és csupán éjjel folytatván. Ha rossz az idő vagy nagy a sötétség, akkor nyugodtan fekszik a sűrűben. Lakhelyül mélyen fekvő nedves, mocsáros erdőket keres, és ott még a leggyakorlottabb vadász sem találná meg, ha néha nagy fekete szemei el nem árulnák. Rendesen magános életet él és csak párzás idején csoportosul több nőstény egy him körül. A szalonka egész élete éjjeli, természetes tehát, hogy szerelmes kalandozásait is csak alkonyat után végzi (Schneppenstrich).

A him tollazatát fölborzasztva, egyik helyről a másikra igen lassan repülve vonul, hogy menyasszonyát fölkeresse. Ha vetélytársra bukkan, harcra kél vele. A nőstények csendesén nézik a harcot és a győztest azonnal férjükhöz elismerik, ki is önelégülten és büszkén vonul el háremjével, ha csak szerencséjének még egy más irigylője ellene harckészen sikra nem száll. Megtörténik, hogy a harc hevében 2–3 him annyira összebonyolódik, miszerint földre esnek s ily alkalommal a vadász szerencsés lövést tehet.

Minthogy a szalonka puha csőrét, mely igen érzékeny hártáival van bevonva, nedves földbe dugja, hogy az ott tenyésző rovarokat felkeresse, azon hiedelem terjedt el felőle a népnél, hogy a föld tavaszi illatából él s azt a talajból szívja. Végül álljon itt a régi német vadászmondattal, mely a szalonkák vonulásáról, mártius hó négy vasárnapjára igen találóan ekkép hangzik:

*Oculi – da kommen sie ;
Lactare – das ist das Wabre ;
Iudica – sind sie auch noch da ;
Palmarum – Trallarum !*

Kriesch

http://erdeszetilapok.oszk.hu/00366/pdf/00366_139-141.pdf

Referálta: Haraszi Gyula

Az **Erdészeti Lapok** februári számának 55. oldalán, **Andrési Pál** erdőmérnök cikkének fejlécében névelírás található a munkahely pontos megnevezésében, mely helyesen nem Bedő Ferenc, hanem **Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola**. Az érintettől ezúton is elnézést kérünk a sajtóhibáért.

Használja

Tagsági kártyáját!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot!

A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg.

A kártya névre szóló, sorszámmal és vonalkóddal ellátott, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2012-ben kiosztott kártyák érvényessége 2013. február 28-ig tart. A 2013-ra szóló érvényesítő matricákat azon tagok kapják meg a helyi csoportokon keresztül, akik teljesítették az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüket.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán

(titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293)

vagy a helyi csoport titkároknál.

Partnereink:

Harmónia-VADÁSZBOLTOK

22%
kedvezmény*

STIHL MS 211
89 900 Ft
Eredeti ár: 114 900 Ft

* A 2013. február 7-től érvényes ajánlott fogyasztói árhoz képest.

Utolérhetetlen MINŐSÉG, elérhető ÁRON!

Végre visszavonult a tél, ám nyomait ott hagyta a kertekben. Ideje rendet tenni a ház körül! A STIHL motorfűrésznének és fúkaszájának segítségével könnyedén újjá varázsolhatja otthona környezetét. Ráadásul most igazán kedvező áron megvásárolhatja mindkét terméket.

Akciós termékeinket keresse szakkereskedéseinkben!
Az akció időtartama: **2013. március 31-ig!**

→ www.stihl.hu

Látogasson el honlapunkra!

BUSINESS
Superbrands
5x
'08 '09 '10 '11 '12

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

STIHL®